

Актуальна

“Па праву памяці ЖЫВЫ...”

У сталіцы Дзень Перамогі адзначалі ва ўсіх раёнах, а асноўныя культурныя дзеі разгарнуліся на цэнтральных плошчах, у парках ды ў культурных установах.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

Але культурныя акцыі, прысвечаныя Дню Перамогі, распачаліся ў сталіцы раней. Так, у гала-канцэрте Рэспубліканскага фестывалю народнай творчасці ветэранскіх калектываў “Не старэюць душой ветэраны”, які 6 мая прайшоў у Рэспубліканскім палацы культуры прафсаюзаў, прынялі ўдзел 9 калектываў і 16 выканаўцаў з усіх рэгіёнаў Беларусі. Сярод удзельнікаў гала-канцэрта — народныя хоры ветэранаў з Мінска, Жабінкі, Наваполацка, Мазыра, Воранава, Магілёва, Салігорска і некаторыя іншыя. Творчы форум ветэранаў праводзіўся ў Мінску трынаццаты раз. 6 мая ў Палацы Рэспублікі адбыўся ўрачысты сход і святочны канцэрт “Па праву памяці жывы...”, 7 мая прайшлі святочны канцэрт народнага артыста СССР Іосіфа Кабзона і ўдзельнікаў фестывалю-конкурсу “Хрустальныя зорачкі”, а таксама выступленне студэнтаў Акадэміі музыкі ў гандлёвым цэнтры “Сталіца” ў рамках рэспубліканскай акцыі “Беларусь, я люблю цябе”.

9 мая свята распачалося з урачыстага ўскладання вяноў да манумента Перамогі. У акцыі прыняў удзел Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь Аляксандр Лукашэнка. Вянкі да манумента былі ўскладзены ад рэспубліканскіх органаў дзяржкіравання, Нацыянальнага сходу, судова, Савета бяспекі і Узброеных Сіл Беларусі і іншых устаноў і арганізацый.

Удзельнікі цырымоніі ўшанавалі памяць ахвяр Вялікай Айчыннай вайны хвілінай маўчання. На плошчы Перамогі былі дадзены шэсць залпаў артылерыйскага салюту. Затым перад прысутнымі ўрачыстым маршам прайшлі зводная рота і аркестр ганаровай варты ваеннай камандатуры Узброеных Сіл Беларусі.

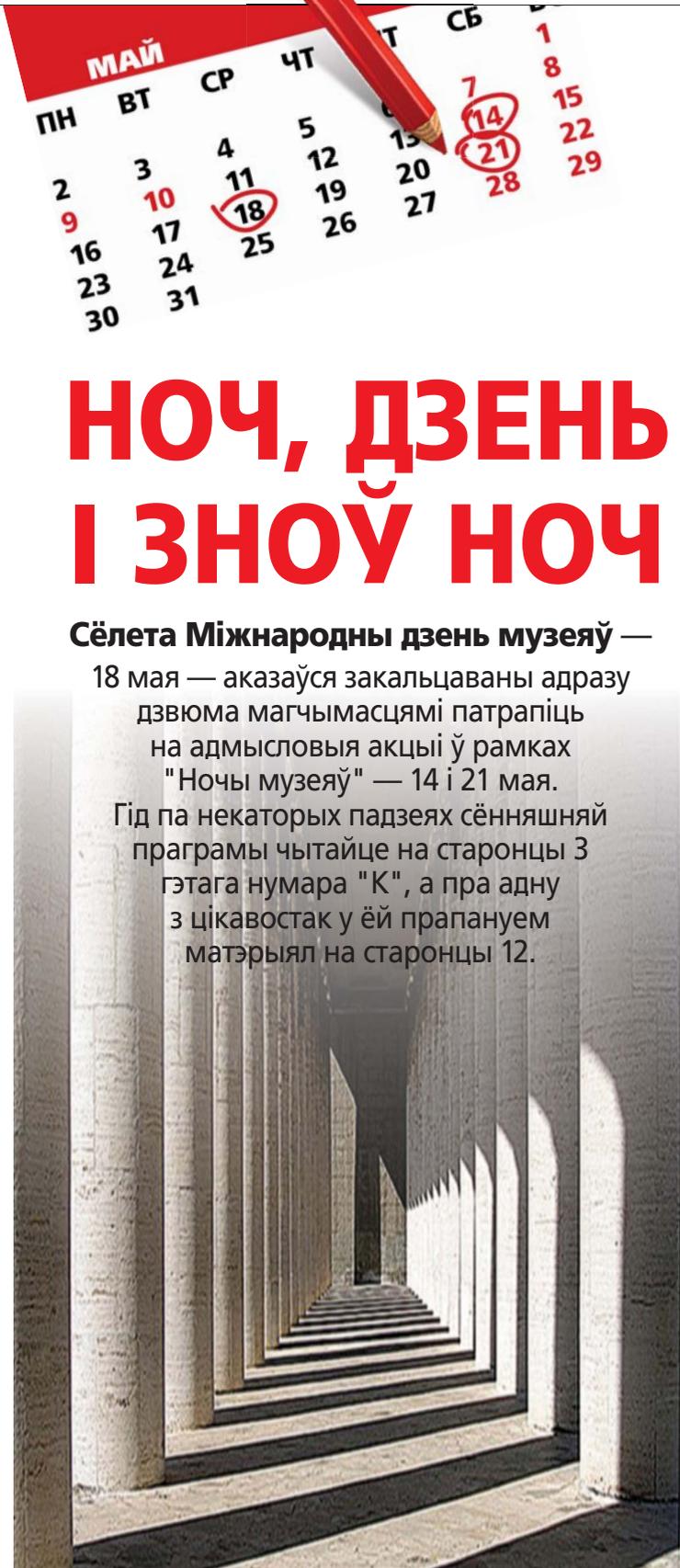
Выступаючы, Аляксандр Лукашэнка адзначыў, што беларусы захоўваюць мір і спакой Айчыны.

— Я звяртаюся да вас, хто пайшоў ад нас, да ветэранаў Вялікай Айчыннай вайны, працаўнікоў тылу, — сказаў Прэзідэнт. — Пакланяючыся перад вашым подзвігам, мы горда і з гонарам заяўляем: мы свята захоўваем памяць аб вашай Перамозе, нашай Перамозе, мы не дазволім і ніколі не дазволім сказаць праўду аб гэтай Перамозе, фальсіфікаваць і адняць яе ў нашых дзяцей і ўнукаў!

Як заявіў Аляксандр Лукашэнка, Беларусь дарага заплаціла за перамогу ў Вялікай Айчыннай вайне.

— Мы ніколі не забудзем тых, хто загінуў за нашу свабоду, змагаючыся ў франтавых акапах і ў партызанскіх лясах, у падполлі і прафесійнай разведцы. Хто быў закатаваны ў лагерах смерці, у засценках гестапа. Хто памёр ад цяжкай працы, холаду, голаду і недадання ў тыле, аддаючы ўсё для фронту і для перамогі.

Заканчэнне — на старонцы 2.

НОЧ, ДЗЕНЬ І ЗНОЎ НОЧ

Сёлета Міжнародны дзень музеяў —

18 мая — аказаўся закальцаваны адразу дзвюма магчымасцямі патрапіць на адмысловыя акцыі ў рамках “Ночы музеяў” — 14 і 21 мая.

Гід па некаторых падзеях сённяшняй праграмы чытайце на старонцы 3 гэтага нумара “К”, а пра адну з цікавостак у ёй прапануем матэрыял на старонцы 12.

12 мая ў сталічным кінатэатры “Цэнтральны” стартаваў рэспубліканская акцыя “Новы погляд: маладое беларускае кіно”. Яе ініцыятарамі выступілі Беларускае дзяржаўнае акадэмія мастацтваў і Цэнтр візуальных і выканальніцкіх мастацтваў “Арт-карпаратыў” пры падтрымцы Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь.

Дар’я АМЯЛЬКОВІЧ

“У апошнія гады ў дачыненні да беларускага кіно было прынята казаць з пэўнай настальгіяй, — адзначыла на прэзентацыі першы намеснік міністра культуры Ірына Дрыга, — але дзякуючы акцыі можна казаць пра тое, што ў беларускага кіно ёсць і добры сённяшні дзень, і добрая будучыня”.

Вітальнае слова рэжысёрам і публіцы сказала і старшыня Беларускага саюза кінематаграфістаў Віктар Васільеў, дэкан факультэта экранных мастацтваў акадэміі Павел Іваноў, дырэктар “Арт-карпаратыў” Анжэліка Крашэўская. У прыватнасці, яна зазначыла: “Складана пераконваць

Маладое кіно — у шырокім пракаце

кінавідэапракаты ў тым, што маладое кіно вартае ўвагі. І нам важна заваяваць давер такіх арганізацый”.

Па шчырасці, шлях да шырокай публікі маладых кінематаграфістаў распачаўся яшчэ летась — на кінафестывалі “Лістапад” ды іншых форумах. Былі зладжаныя паказы: ад творчых сустрэч у Нацыянальным цэнтры сучасных мастацтваў да праграм у мінскіх кінатэатры “Перамога” і Музеі гісторыі беларускага кіно. А літаральна на мінулым тыдні ў сталічным Доме кіно збіраў залы кінаальманах “Незалежны позірк” з кароткага метра маладых беларускіх рэжысёраў. Нарэшце — “Новы погляд...” паклаў старт пракату твораў новага пакалення па рэспубліцы.

“Мы не робім розніцы паміж тым, вучыцца рэжысёр у БДАМ, працуе на “Беларусьфільме” альбо здымае кіно за свае грошы, — патлумачыла карэспандэнт “К” падымачыла карэспандэнт “К” Ірына Дрыга. — Галоўны прынцып — мастацкі ўзровень карцін і магчымасць паказу гэтага фільма. І работы тут — не проста эстэцыя жарты, аднойчы

Крытычная маса

Ад карнавалу да...

6 — 8 мая ля сталічнай Ратушы прагрымеў IV Мінскі форум вулічных тэатраў. Побач з айчыннымі камедыянтамі публіку забавлялі прадстаўнікі творчых калектываў з пяці краін. Каскад спектакляў на вольным паветры паклаў пачатак шэрагу разнапланавых оўпэн-эйраў, што будуць ладзіцца ў Верхнім горадзе цягам усяго лета.

Ініцыятыва, якая жыве

Урачыстае адкрыццё Форуму адбылося ўвечары 6 мая. Дырэктар Нацыянальнага цэнтры сучасных мастацтваў Наталля Шаранговіч зазначыла: “Мы шчаслівыя, што гэты фэст ужо стаў для мінчан традыцыйным, штогадовым. Калі НЦСМ толькі задумваў гэтае мерапрыемства, то сваёй галоўнай мэтай ставіў жаданне распавесці гараджанам, што сучаснае мастацтва разнаплановае. І гэтай мэты мы дасягнулі. Зараз мы хочам паказаць, што contemporary art у любым выпадку дастаўляе радасць і прыносіць у будзённае жыццё сапраўднае свята”.

Настасся ПАНКРАТАВА

Прамоўца падкрэсліла: ніводзін форум не можа адбыцца без падтрымкі і дапамогі. Сёлета вулічны рух змог адбыцца дзякуючы Міністэрству культуры Беларусі, Мінскаму гарадскому выканаўчаму камітэту і генеральнаму спонсару — ЗАТ “Альфа-Банк”.

Форум распачаў эксперыментальны тэатр “EYE”. На плошчы Свабоды ён прэзентаваў спектакль “Рабінзанада”, які пазіцыянаваўся, як пастаўлены спецыяльна для сёлета мерапрыемства. Шмат гаварылася пра літаратурную аснову сцэнічнага дзейства, сатканую з твораў Даніэля Дэфо, Мішэля Турнье і Дантэ Аліг’еры. Аднак пры ўсім памкненні літаратурны матывы амаль не чыталіся за адкрытай буфанадай. Гэтым разам мастацкі кіраўнік калектыву Дзмітрый Масцяніца зрабіў акцэнт на нумарах, што больш цешаць публіку, чым выглядаюць пастаноўкай “ад і да”. Рэжысёр вырашыў не зася-

роджвацца на дакладнасці дэталю, напрыклад, у якасці Арлекіна з камедыі дэль артэ выйшаў акцёр у чумной масцы ці была прапанавана піньята, зробленая чамусьці з поліэтыленавага пакета (таму яе і не змаглі разбіць). Некаторыя з акцёраў так захапіліся гэткай гульнёй, што Дзмітрыю даводзілася раз-пораз вяртаць іх у рэчышча дзеі.

Наступным днём мінчан чакала карнавальнае шэсце. Мімы, клоўны, хадулісты прайшліся да плошчы Свабоды па вуліцах Леніна і Інтэрнацыянальнай, уцягваючы ў тэатральны вір мінакоў. Фестывальную праграму для вырастаючага на ваках натоўпу распачалі артысты Белдзяржцырку. Шкада, для іх не прадугледзелі якога-небудзь узвышэння: з-за таго далей за трэці “шэраг” разгледзець штосьці на імправізаванай арэне было амаль немагчыма. (Нездарма ў мінулым стагоддзі вулічныя выступы, калі не было натуральнага узвышэння, гралі на колах, потым — у адчыненых кузавах машын ці везлі з сабой хоць якія канструкцыі для ўздыму плячоўкі...)

Урэшце, людзі разыходзіліся па Верхнім горадзе, дзе стала цікавостак. Прынамсі, паўсоль месціліся жывыя статуі (побач з “Залатым рэжысёрам” Аляксеем Стукіным з Мінску і акцёрамі сталічных “Паддашкавага тэатру”, “EYE” працавалі прадстаўнікі жлобінскай арт-майстэрні “Living doll” і “Discoman” Аляксей Кірыевіч з Баранавічаў). Інтэрэс выклікаў мастацка-асветніцкі праект часопіса “Мастацтва” пад назвай “Зробім “Мастацтва” разам!”. Усе ахвотныя — збольшага ля стэнду “завісальні” дзеці — маглі са старых выпускаў зрабіць калаж, упрыгожыць сцяжок ці падрыхтаваць канверт-паштоўку.

Заканчэнне чытайце на старонцы 7.

паказаныя на фестывалі, а фільмы, годныя шырокага экрану”.

На прэзентацыі рэжысёр Іван Маслюкоў закрануў пытанне фінансавання маладога кіно, звярнуўшы ўвагу на патрэбу малых грантаў у памеры ад 10 тысяч долараў для маладых аўтараў, якія дазволілі б многім рэжысёрам рабіць сваю справу. “І не ў вузкіх рамках Рэспубліканскага конкурсу кінапраектаў, які звычайна абмежаваны колам тэмаў”, — зазначыў аўтар.

— Конкурсная сітуацыя не абмежаваная ні памерамі грантаў, ні тэматыкай, — дала адказ на рэпліку рэжысёра па просьбе карэспандэнта “К” Ірына Дрыга. — І перад абвешчэннем конкурсу вывучаюцца тэмы, у якіх зацікаўлена дзяржава. Па-другое, звяртаецца ўвага і на патрэбы, цікавасць, наяўнасць матэрыялу ў прадзюсараў, Акадэміі мастацтваў, кінастудыі, прыватных кампаній. Крытыкі падкажуць, ці ёсць цікавая тэматыка, якая мае добры пракатны лёс. У тым ліку, і з маладым дэбютным кіно — яно таксама можа быць заўважана на конкурс. Тым не

менш, конкурсныя ўмовы мусяць выконвацца. Фільм мае быць створаны не толькі для аднаго паказу. А з тым, каб дапамагчы ў пэўнай ступені вярнуць сродкі на карціну, прарэкламаваць твор, — і задумана акцыя. Яна таксама і выхад да прадзюсараў, кампаній, якія могуць зацікавіцца рэжысёрам, бо на конкурс праект паддае якраз кампанія.

У рамках першага кінаальманаха “Адкрытымі вачыма” студэнтаў БДАМ былі паказаныя стужкі, спалучаныя тэмай дзіцячых перажыванняў. Гэта фільмы “Канцэрт для мамы” Ягора Бякава, “Закрый вочы” і “Мой брат” Нэлі Васілеўскай, “Гульні са смерцю” Алеся Камякова, “Кактус” Андрэя Кашперскага. У сам жа праект уключаны ўжо вядомыя работы self-made-рэжысёраў: “Сапраўдны амерыканка” Дар’я Жука, “Амерыкан бой” Мікіты Лаўрэцкага, “Граф у апельсінах” Улады Сяньковой, “Госці” Андрэя Куцілы, “Фартуна” Івана Маслюкова...

Падрабязна пра гэтыя работы — у наступных нумарах “К”.

“Па праву памяці жывы...”

(Заканчэнне, Пачатак на старонцы 1.)

Сёння, заявіў беларускі Лідар, Беларусь праводзіць паслядоўную палітыку добра-расудства і міралюбнасці, памятаючы ўрокі вайны. З гэтай прычыны, паводле слоў Аляксандра Лукашэнка, у Беларусі клопацца аб бяспецы краіны, пастаянна ўмацоўваючы яе абаронны патэнцыял і адстойваючы мірныя спосабы вырашэння праблем на міжнароднай арэне.

Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка падчас цырымоніі на плошчы Перамогі. / Фота БелТА

Таксама ў гэты дзень на плошчы Перамогі ўпершыню прайшла акцыя “Беларусь памятае”. У ёй узялі ўдзел грамадскасць горада Мінска, прадстаўнікі маладзёжных і дзіцячых арганізацый, грамадскіх аб’яднанняў. Людзі трымалі ў руках партрэты герояў вайны, сваіх родных як сведчанне памяці аб тых жахлівых днях і ўсенароднай удзячнасці пакаленню пераможцаў. З чатырох бакоў да помніка Перамогі сцякалася шэсце, сімвалізуючы чатыры гады Вялікай Айчыннай вайны і, адначасова, чатыры франты, што вызвалілі Беларусь.

Адкрыццё пасага рэстаўрацыі комплексу “Праар’ю”.

Для ветэранаў на плошчы Перамогі былі ўстаноўлены трыбуны. Затым да мемарыяльнага помніка былі ўскладзены кветкі, а таксама прагучаў вальс Перамогі. А ўвечары на пляцоўцы перад Вечным агнём адбыўся святочны канцэрт Прэзідэнцкага аркестра Рэспублікі Беларусь з удзелам беларускіх выканаўцаў і запрошаных артыстаў.

Іосіф Кабон (у цэнтры) выступаў у Мінску з беларускімі Русланамі Аляхно і Сяргеем Вялічковым.

Буйныя святочныя мерапрыемствы прайшлі ў гэты дзень каля сталічнага Палацу спорту. Тут, у рамках праекта Беларускага рэспубліканскага саюза моладзі “Кветкі Вялікай Перамогі”, размясціліся рэканструкцыі палявога шпіталю, партызанскай зямлянкі, разведшколы — усяго больш за 40 тэматычных пляцовак. Напрыклад, Івацэвіцкі гісторыка-краязнаўчы музей прадставіў на суд жыхароў і гасцей Мінска імправізаваны абласны штаб камсамольска-партызанскага руху ў ўрочышчы Хаваншчына. Тут можна было ўбачыць салдацкі партакаб, брытвы, руска-нямецкія слоўнікі, выдадзены ў Маскве ў 1943 годзе, а таксама пакаштаваць партызанскай кашы, аладкі з крапівы і травяны чай.

Падчас канцэрта-акцыі “Беларусь, я люблю цябе”.

Да слова, да Дня Перамогі пасля рэканструкцыі адкрыты мемарыяльны комплекс “Праар’ю” на Ушачыне. Быў абноўлены і мемарыяльны комплекс “Курган Славы”. У 2015-м рэстаўрацыю помніка здзейсніла Федэрацыя прафсаюзаў Беларусі.

Паклалі новы газон, у першапачатковы выгляд прывялі мазаіку і манументальныя барэльефы, аднавілі лесвіцы і цалкам замянілі асвятленне. А сёлета, дзякуючы высылкам валанцераў і фінансавай падтрымцы абласных улад, мемарыял сілкуецца электрычнасцю ад сонечных батэрэй, усталяваных каля Кургана Славы. Дарэчы, менавіта ад Кургана Славы ў дарогу адправіўся Музей-бус “Кветкі Вялікай Перамогі”. У мабільным музеі адкрыта экспазіцыя, у якой можна ўбачыць зброю, сцягі, улёткі і плакаты. Самае цікавае, што ўсе экспанаты можна смела браць у рукі і фатаграфавалі з імі. Музей на колах праедзецца па ўсёй краіне.

Завяршыліся святочныя мерапрыемствы ўрачыстым салютам, які прагучаў над беларускай сталіцай а 22-й гадзіне 9 мая. Пускавыя ўстаноўкі для салюта размясціліся ў васьмі кропках Мінска.

Надзённае

Правілы паводзін з аўтарскім правам

(Працяг. Пачатак тэмы ў № 16 — 19.)

З 4 красавіка ўступілі ў сілу змены ў Кодексе аб адміністрацыйных правапарушэннях адносна сферы аўтарскага права. “К” прапанавала начальніку Цэнтра па калектыўным кіраванні Нацыянальнага цэнтра інтэлектуальнай уласнасці Аляксею БІЧУРЫНУ пракаментавалі сітуацыю, з якімі сутыкаюцца (ці ў якіх могуць патрапіць) работнікі ўстаноў культуры краіны, і іх магчымае развіццё з юрыдычнага пункта гледжання.

Настасся ПАНКРАТАВА

— У рэгіёнах імкнуча ствараць адметны імідж

На гэтым тыдні ў рамках візіту Прэзідэнта Туркменістана Гурбангулы Бердымухамедава ў Рэспубліку Беларусь адбыўся шэраг мерапрыемстваў, у тым ліку адкрыццё Пасольства Туркменістана ў Рэспубліцы Беларусь і Дні культуры гэтай краіны ў нашай дзяржаве.

Вольга РОПАТ, Аліна САУЧАНКА

Увечары 11 мая святочным канцэртам на вялікай сцэне Палаца Рэспублікі Дні культуры былі ўрачыста адкрыты. На імпрэзе з прывітальнымі словамі выступілі міністр культуры Туркменістана Анагелды Гараджаеў і першы намеснік міністра культуры Беларусі Ірына Дрыга. Прамоўцы падкрэслілі значнасць не толькі культурных, але і палітычных, эканамічных стасункаў паміж краінамі. На канцэрце туркменскія артысты і калектывы прадэманстравалі беларускаму гледачу сваю абсалютную музыкальнасць, артыстычнасць, адоранасць збольшага праз традыцыйныя жанры.

Убачыць дыван з тэкінскім узорам, нацыянальнае адзенне, ювелірныя вырабы, жывапіс можна было на выставе “Мастацтва Туркменістана” ў Нацыянальным мастацкім музеі. Выставу, прымеркаваную да Дзён культуры Туркменістана, арганізавалі Міністэрства культуры Туркменістана, Дзяржаўны музей Дзяржаўнага культурнага

Падчас канцэрта ў Палацы Рэспублікі.

Падзейны шэраг Дзён культуры

Фрагмент выставы ў Нацыянальным мастацкім музеі.

музыку Туркменістана. Так, скрыпачны ансамбль “Мукам” дапоўніў яркі візуальны шэраг сваімі кампазіцыямі. Уразілі дываны — сімвалы улады і дабрабыту, габелены, дэкаратыўныя ўпрыгожванні для юрты, якія мелі функцыянальнае значэнне — захаванне адзення і хатняга посуду, упрыгожванні для вярблюдаў, зробленыя з воўны.

На выставе “Мастацтва Туркменістана” былі прадстаўлены і жывапісныя работы, на якіх — святы Науруз, туркменскае вяселле, усходні базар, іншымі словамі, асабліва сімвалізаваў традыцыйную культуру і побыт краіны.

цэнтра гэтай краіны пры падтрымцы беларускага Мінкультуры.

Выстава, якая доўжылася ўсё гэтае адзін дзень і ўжо таму была эксклюзіўнай, — разнастайная. Думаецца, наведвальнікі атрымалі цэласнае прадстаўленне пра нацыянальнае адзенне азіяцкага народа, дэкаратыўна-прыкладное мастацтва XIX — XXI стагоддзяў, літаратуру і нават

Завяршыліся ж Дні культуры Туркменістана ў Рэспубліцы Беларусь 13 мая маштабным канцэртам у Барысаве. Таксама цягам падзеі адбылася творчая сустрэча дзеячаў культуры Беларусі і Туркменістана ў нашай Нацыянальнай бібліятэцы.

Фотафакт

Намеснік кіраўніка Адміністрацыі Прэзідэнта Ігар Буаўскі і міністр інфармацыі Лілія Аманіч падчас адкрыцця выставы.

Артысты ансамбля “Беларускія песняры” Аляксандр Кацікаў (злева) і Уладзіслаў Місевич фатаграфаваліся з гасцямі стэнда. Адзін з іх — супрацоўнік Прадстаўніцтва ААН у Беларусі Віктар Радзівіноўскі (у цэнтры).

ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-ПАЛІТЫЧНАЯ, ДЛЯ ДАСУГУ (КУЛЬТУРА, МАСТАЦТВА) Выдаецца з кастрычніка 1991 года.

Газета **КУЛЬТУРА** Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь. Рэгістрацыйнае пасведчэнне № 637, выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Сайт: www.kimpress.by. E-mail: kultura@tut.by. Адрас рэдакцыі: 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Пакоі 16-28, 94-98, чацвёрты паверх. Тэлефоны: (017) 286 07 97, (017) 334 57 23. Тэлефон-факс: (017) 334 57 41. Рэкламны адзел: тэл. (017) 286 07 97, 334 57 41. Выдавец — Рэдакцыйна-выдавешкая ўстанова “КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА”. 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Пакоі 16-28, 94-98, чацвёрты паверх. Бухгалтэрыя: (017) 334 57 35.

Аўтары допісаў паведамляюць прозвішча, поўнаасцю імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар пашпарта, дату выдачы, кім і калі выдадзены пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца працы, зваротны адрас. Аўтарскія рукапісы не рэдакцыйна і не вяртаюцца. Мержванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі. Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў. *Матэрыял на правах рэкламы. “Культура”, 2016. Наклад 4 365. Індэксы 63875, 638752. Рознічны кошт — па дамоўленасці. Падпісана ў друк 13.05.2016 у 18.30. Замова 1934. Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства “Выдавецтва “Беларускі Дом друку”. ЛП № 02330/106 ад 30.04.2004. пр. Незалежнасць, 79, 220013, Мінск.

Міжнародны дзень музеяў традыцыйна адбудзецца 18 мая, а вось міжнародная акцыя "Ноч музеяў" сёлета "падвоілася": яна ў некаторых установах ужо на гэтым тыдні — 14 мая. Таму ёсць магчымасць наведаць дзве "Ночы..." літаральна запар. Шэраг мерапрыемстваў, падрыхтаваных музэямі, платныя, але ёсць і бясплатныя праекты. Карацей, удакладніце на месцах! А зараз прапануем невялічкі гід па шэрагу сталічных і абласных музэяў на гэту суботу і на наступныя будні дні.

Якімі будуць "Дзень..." і "Ноч..."?

фондаў музейнай бібліятэкі, акцыя "Падары кнігу", інтэрактыўная майстэрня "Зробім самі кніжку-малышку"... Скончыцца ж праграма фаер-шоу.

Інтэрактыўны лабірынт гісторыі "Легенды мінулага — захавальнікі будучыні" пройдзе ў Нацыянальным гісторыка-культурным музэі-запаведніку "Нясвіж" (у Палацавым ансамблі). Каля Ратушы для наведвальнікаў пакажуць анімацыйную інтэрактыўную праграму "Па праву магдэбургскаму..."

Праграма мерапрыемства Брэсцкага абласнога краязнаўчага музэя пройдзе 14 мая ў "Камянецкай вежы", 16 мая — у філіяле "Выратаваныя мастацкія каштоўнасці", а ў самім музэі — 17 мая.

"Дзень..." і рэтра

Нацыянальны мастацкі музей падрыхтаваў для дзяцей конкурс малюнкаў на асфальце, а гурт "Акустычная левітацыя" парадзе наведвальнікаў джазавым канцэртам. Гэтым днём адкрыюцца выставы ў Беларускім дзяржаўным музэі народнай архітэктуры і побыту "Падняпроўскае шапавальства" (у помніку архітэктуры "Вяночны двор з вёскі Бракава Слабада Чавускага раёна"), у Дзяржаўным літаратурна-мемарыяльным музэі Яку-

ба Коласа — "Кола жыцця: аўтамабілі Коласа", у Дзяржаўным літаратурным музэі Янкі Купалы — "Ісці супольна праз усё жыццё".

У Літаратурным музэі Петруся Броўкі можна будзе бясплатна наведаць літаратурна-дакументальную экспазіцыю па жыццёвым і творчым шляху народнага паэта, а ў Літаратурным музэі Максіма Багдановіча — мастацка-дакументальную выставу "Максімаў сад". Выставу "Сляды вайны" і фотавыставу "Капітуляцыя Германіі. Май 1945" наведвальнікі ўбачаць у Беларускім дзяржаўным музэі гісторыі Вялікай Айчыннай вайны.

Адразу ў чатырох філіялах Музэя гісторыі Мінска — Мастацкая галерэя Міхаіла Савіцкага, Мінская гарадская ратуша, экспазіцыя "Карэтная", музэй "Лошыцкая сядзіба" — адначасова адбудуцца прэзентацыі экспанатаў. За 10 хвілін распавядуць малавядомыя факты з гісторыі рытэнтаў.

У Нацыянальным гісторыка-культурным музэі-запаведніку "Нясвіж" правядуць рэгіянальны конкурс-пенэр юных мастакоў "Барочныя лініі ў творчасці Джавані Марыі Бернардоні". А прэзентацыю партрэта Адама Міцкевіча пэндзля Івана Хруцкага з калекцыі музэя

Ініцыятыва — бадай самае каштоўнае, што ёсць у развіцці творчасці і культуры. І важна, што ў год культуры гэтая ініцыятыва праяўляецца з падвойнай энергіяй. А хэштэг #2016годкультуры стаў назвай новай рубрыкі "К" і пазнакай для такіх матэрыялаў на сеційных рэсурсах газеты.

Нацыянальнага Полацкага гісторыка-культурнага музэя-запаведніка можна будзе ўбачыць у яго мастацкай галерэі.

Для старшакласнікаў і навучэнцаў каледжаў правядуць культурна-адукацыйную праграму "У госці да музы Клія" ў Мінскім абласным краязнаўчым музэі. Навучэнцы пазнаёмяцца з рарытэтнымі музэйнымі прадметамі, паўдзельнічаюць у віктарынах, квэстах, разыграюць прызы. Праграму "All That Jazz" — рэтра-салон у стылі 1920-х — падрыхтавалі ў музэі "Замкавы комплекс "Мір".

Брэсцкі абласны краязнаўчы музэй і Кобрынскі ваенна-гістарычны музэй імя Аляксандра Васільевіча Суворова пакажуць у Мемарыяльным комплексе "Брэсцкая крэпасць-герой" сумесны праект "Знайсі і захаваць". Віцебскі абласны краязнаўчы музэй і Магілёўскі абласны краязнаўчы музэй імя Еўдакіма Раманава ў рамках Міжнароднага дня музеяў правядуць дні адчыненых дзвярэй. Экспазіцыі Нацыянальнага гістарычнага музэя ў гэты дзень можна будзе наведаць бясплатна.

17 мая, напярэдадні 24-годдзя з дня ўстаўлення дыпламатычных адносін паміж Беларуссю і Кітаем, у Нацыянальнай бібліятэцы адбудзецца ўрачыстае адкрыццё выставы "111 гадоў кітайскаму кінематографу".

1940-х, а таксама пра тое, як ён стаў складнікам культурнага будаўніцтва ў Новым Кітаі ў 1949 — 1979-х гадах, а таксама перыяду рэформ і развіцця. На пачатку XXI стагоддзя ў кінаіндустрыю пачалі прыцягвацца інвестыцыі з крыніц розных форм уласнасці, вырасла доля кінапрадукцыі сумеснай вытворчасці, а разам з тым і ўплыў кітайскага кінематографу ў свеце. Асаблівую ўвагу на выставе надалі

111 у сюаньчжы

Ва ўрачыстасцях маюць намер прыняць удзел, сярод іншых, міністр культуры Беларусі Барыс Святлоў, генеральны дырэктар Нацыянальнай кінастудыі "Беларусьфільм" Ігар Поршнеў, генеральны дырэктар кампаніі "Rakurs (Beijing) Movie&Television Culture Communication Company Ltd" спадарыня Ван Хунхуа, першы намеснік дырэктара Кінамузэя спадарыня Лі Мілі. 17 і 19 мая канал "Беларусь 1" пакажа фільм "Паляўнічыя на скары" , якія прадставіць кітайскі бок.

Кінематограф з'явіўся ў Паднябеснай ўжо на наступны год пасля зараджэння новага віду мастацтва. Ужо ў 1905 годзе Пекін падараваў публіцы першую мясцовую стужку. У Нацыянальнай бібліятэцы распавядуць пра ранні перыяд развіцця кітайскага кінамастацтва, пра з'яўленне гукавых стужак і прагрэсіўны перыяд 1930 —

музычнай драме. "Кітайская опера" з'яўляецца адным з захаваных да нашых дзён старадаўніх відаў тэатральнага мастацтва. Як цэласны кірунак яна сфармавалася ў XII стагоддзі і сёння займае асабістае месца ў гісторыі культуры азіяцкай краіны.

Экспанаты для паказу ў Нацыянальнай бібліятэцы выкананы ў традыцыйным стылі: у выглядзе світкаў са спецыяльнай паперы "сюаньчжы" ручнога вырабу на шаўковай падкладцы. Важнае месца ў экспазіцыі займаюць карціны, выкананыя ў традыцыйных тэхніках жывапісу тушшу, выразанна сілуэтаў і складвання фігур з паперы. Гэта мастацкія анімацыйныя фільмы Кітая, якія прайшлі доўгі перыяд развіцця і адметны разнастайнасцю мастацкіх формаў, сюжэтаў і сталай тэхнічай выканання. Яны адлюстроўваюць багатыя нацыянальныя традыцыі Паднябеснай.

Увага! Аб'ява

Установа адукацыі "Беларуская дзяржаўная акадэмія мастацтваў" аб'яўляе конкурс на замяшчэнне пасада прафесарска-выкладчыцкага складу:

- выкладчык кафедры інтэр'ера і абсталявання;
  - прафесар кафедры гісторыі і тэорыі мастацтваў;
  - загадчык кафедры менеджмента, гісторыі і тэорыі мастацтваў;
  - загадчык кафедры прамысловага мастацтва;
  - дацэнт кафедры рэжысёры кіно і тэлебачання;
  - старшы выкладчык кафедры сцэнічнай мовы і вакалу.
- Тэрмін падачы заяў — адзін месяц з дня апублікавання аб'явы. Заявы і дакументы, згодна з Палажэннем аб конкурсе, падаваць на імя рэктара Акадэміі на адрас: 220012, г.Мінск, пр-т Незалежнасці, 81, аддзел кадраў, тэлефон: 292-77-34.

Вольга РОПАТ

"Ноч..." і права

Віцебскі абласны краязнаўчы музэй правядзе гарадскі квэст "Рэалістычныя помнікі і пацешныя скульптуры". Гэта гульня дае магчымасць паглядзець на горад з іншага боку, звярнуць увагу на гарадскую скульптуру. Скажам, у "Музейную ноч" адбудзецца майстар-клас па аснове тэатральнага грыву, тады ж выступяць студыя танца "Полька беларуская" і ўдзельнікі этнаграфічнага аб'яднання "Поўня", можна будзе прыняць удзел у фотавіктарыне і ў вечары студэнцкай паэзіі. Запланавана таксама кніжная выстава з

Навінантам "Залатоў Ліцеры" ў катэгорыі "Лепшы фотакарэспандэнт" стаў вядучы фотакарэспандэнт рэдакцыйна-выдавецкай установы "Культура і мастацтва", фотакарэспандэнт "Мастацтва" Сяргей Ждановіч.

На выставе "СМІ ў Беларусі"

Намеснік дырэктара па маркетынгу РВУ "Культура і мастацтва" Антон Сідаранка, аглядальнік "Культуры" Настасся Панкратова і карэспандэнт "К" Вольга Ропат падчас працы на стэндзе. / Фота Таццяны МАТУСЕВІЧ і Аліны САУЧАНКА

16 мая ў Нацыянальным акадэмічным Вялікім тэатры оперы і балета прэзентуюць выставу Алены Вантрыён-Макарэвіч — беларускай мастачкі, якая зараз жыве ў Францыі. Экспазіцыя прысвечана 150-годдзю з дня нараджэння выбітнага мастака і сцэнографа, выхадца з нашай зямлі Леона Бакста.

Праект з'яўляецца сумесным плёнам Пасольства Беларусі ў Францыі і Пастаяннага прадстаўніцтва Беларусі пры UNESCO разам з Вялікім тэатрам оперы і балета краіны.

Нагадаем, на 38-й Генеральнай канферэнцыі UNESCO быў зацверджаны на два бліжэйшыя гады спіс памятных дат, якія будуць адзначаць ва ўсім свеце як найважнейшыя культурна-гістарычныя

Да Бакста з любоўю

падзеі. У гэтым шэрагу пазначана 150-годдзе нашага суйчынніка Бакста. Яго ведаюць перш за ўсё як аўтара сцэнаграфіі да балетных спектакляў Сяргея Дзягілева, якія на пачатку XX стагоддзя зачароўвалі французскую публіку падчас "Рускіх сезонаў" у Парыжы.

У дзень адкрыцця выставы таксама не абдызецца без па і фруэт: гасцей запрасяць паглядзець спектаклі "Тамар" Мілія Балакірава і "Шахеразада" Мікалая Рымскага-Корсакава. Гэтыя балеты былі сапраўднымі перлінамі дзягілеўскіх "Рускіх сезонаў", у XXI стагоддзі яны ўвайшлі ў сталы рэпертуар беларускага Вялікага тэатра. Старадаўні сюжэт для нашай сцэны ўзнавіў народны артыст Расія Андрэй Ліепа.

Работы Алены Вантрыён-Макарэвіч будуць прадстаў-

лены ў Мінску ўпершыню. Для мінчан аўтар падрыхтавала серыю з 11 палотнаў, прысвечаных балету. Мастак скончыла школу дызайну ў Мінску, потым курс жывапісу ў Вышэйшай нацыянальнай школе вытанчаных мастацтваў у Парыжы. Яе персаналіі з поспехам прайшлі ў вядучых парызскіх галерэях, а

карціны неаднойчы прадстаўляліся ў калектыўных экспазіцыях вядучых сусветных салонаў. У асабістай творчай скарынке спадарыні Алены значыцца і спецыяльны прыз і галоўны прыз у намінацыі "Жывапіс" на "Зялёных салонах" у Эрбле, а таксама першы прыз у катэгорыі "Жывапіс" Асацыяцыі вытанчаных мастацтваў.

Алену Вантрыён-Макарэвіч добра ведаюць жывапісцы Віцебска і Брэста, якім была суйчынніца дапамагае ладзіць экспазіцыі ў французскіх салонах. Яна ж з'яўляецца ініцыятарам і суарганізатарам сумесна з Пасольствам Беларусі ў Францыі выставы беларускіх мастакоў у рамках "Восеньскага салону", які пройдзе на Елісейскіх палях у кастрычніку 2016 года. Пра ўсё гэта паведамляе беларускае дыпрадстаўніцтва ў Парыжы.

На здымку: адна з работ мастачкі.

Пад небам Рушчыца

21 мая ў рамках Года культуры ў Валожынскім раёне Мінскай вобласці адбудзецца VI Рэгіянальны пленэр-конкурс юных мастакоў пад назвай "Зямля і неба Фердынанда". Як вядома, менавіта ў Багданаве, на Валожыншчыне, у 1870 годзе нарадзіўся славуты мастак Фердынанд Рушчыца.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

Як паведамлілі "К" у мясцовым адзеле ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі, дадзены конкурс традыцыйна ладзіцца ў аграгарадку Багданаў, пачынаючы з 2011 года. За гэты час у пленэры паўдзельнічалі не толькі навучэнцы дзіцячых школ мастацтваў з Валожынскага, Ашмянскага, Смаргонскага, Вілейскага ды Астравецкага раёнаў Беларусі, але і маладыя майстры пэндзля з Літвы ды цэлы шэраг прафесійных мастакоў краіны.

Напрыклад, мінулы пленэр-конкурс адбыўся пры ўдзеле каля 40 юных удзельнікаў, якія прадстаўлялі ўсе дзіцячыя школы мастацтваў раёна, а таксама Вілейскую ДШМ ды гімназіі імя Фердынанда Рушчыца з вёскі Рудаміна Вільнюскага раёна Літвы. Журы конкурсу летась узначаліў дырэктар Нацыянальнага мастацкага музэя Уладзімір Пракапаў, а карціны ўдзельнікаў дэманстраваліся ў краязнаўчым музэі.

Сёлетняе мерапрыемства распачнецца 21 мая ў Багданаве з імшы ў мясцовым касцёле ды наведвання магілы Рушчыца. Пасля гэтага адбудзецца ўрачыстае адкрыццё конкурсу. Цягам шасці гадзін юныя мастакі будуць маляваць свае работы, а напрыканцы дня кампетэнтнае журы вызначыць пераможцаў пленэру. Лаўрэатам і дыпламантам уручаць дыпломы і памятныя сувеніры ад аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Валожынскага райвыканкама.

"Лічбавы" падыход

Бізнес з планам?

У дзяцінстве я марыў знайсці партманэ, поўнае грошай, і ўяўляў, як набуду веласіпед дзясятка гатункаў марожанага, і шакаладных цукерак. Але дзіцячыя мары так і засталіся імі, бо грашыма што тады, што цяпер ніхто дарогі не высцілае. А мой артыкул — пра эканамічныя форумы, што ладзяцца ва ўсіх рэгіёнах краіны. Гэта, фактычна, тыя самыя, знойдзеныя на дарозе, грошы, дзякуючы якім культуротнікі могуць рэалізаваць уласныя краўты. Але спачатку трэба зацікавіць інвестара...

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

На жаль, гэта дзейнасць пакуль знаходзіцца ў зародкавым стане. Вось, скажам, і на XIII Гомельскім эканамічным форуме, які пройдзе ў абласным цэнтры 20 мая, культуротнікі рэгіёна прадстаўлены досыць слаба: я налічыў усяго некалькі праектаў, звязаных са сферай культуры. Але і гэтыя ініцыятывы, як падаецца, хутчэй зроблены "для галачкі", а не ў спадзяванні на будучую рэалізацыю.

Напрыклад, аддзел ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Светлагорскага райвыканкама прадставіць на эканамічным форуме праект па адкрыцці ў горадзе парка культуры і адпачынку з усталяваннем там сучасных атракцыёнаў. Як зазначыла "К" кіраўнік раённай сферы культуры Ала Манькевіч, названы праект ужо не раз быў прэзентаваны ў Гомелі, але пакуль што на яго ніхто не адгукнуўся. Цалкам магчыма, што патэнцыйнага інвестара, якому трэба ўкласці ў праект, па папярэдніх разліках, каля 700 тысяч долараў, пужа адсутнасць бізнес-плана і сэнсаваная эканамічная сітуацыя, якая не дазваляе спадзявацца на хуткае вяртанне грошай, а тым больш — на прыбытак ад гэтай дзейнасці.

Да слова, няма бізнес-плана і ў іншых культурных ініцыятывах, прадстаўленых у заяўках на сайце Гомельскага эканамічнага форуму. Так, аддзел ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Акцябрскага райвыканкама плануе адкрыць пляцоўку культуры і адпачынку на тэрыторыі мясцовага заапарку. Згодна з праектам, які патлумачыў "К" начальнік аддзела эканомікі Акцябрскага райвыканкама Аляксандр Пішчала, інвестару прапануецца размясціць на тэрыторыі аб'екта культуры дзіцячыя атракцыёны і арганізаваць адпачынак для наведвальнікаў. Папярэдні кошт дадзенай ініцыятывы — 1 мільён долараў, а акупнасць для інвестара, паводле заяўкі, складзе пяць гадоў.

У такі самы кошт ацанілі і праект па будаўніцтве ў Калінкавічах культурна-забавляльнага цэнтры. Па словах намесніка начальніка аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі

мясцовага райвыканкама Іны Губар, у двухпавярховым будынку, што месціцца ў раёне прывакзальнай плошчы чыгуначнай станцыі Калінкавічы, патрабуецца зрабіць капітальны рамонт. А "адбіць" грошы, па словах суразмоўцы, можна за кошт платнай аўтастаянкі, усталявання кропак харчавання, платнага бильярду, боўлінгу і іншага. Праўда, планы — досыць эфэмерныя: праект выстаўляецца на форуме ўжо не ў першы раз і пакуль што ім таксама ніхто не зацікавіўся.

Як я ўжо згадваў, і ў гэтым, і ў папярэднім праектах бізнес-планы па-просту адсутнічаюць. А як жа тады патэнцыйнаму інвестару разлічыць свае выдаткі і прыбыткі? Як спланаваць сваю дзейнасць? І, самае галоўнае, як прагназаваць, што названыя праекты дакладна будуць прыбытковымі або самакупнымі, хай сабе і праз пяць ці нават дзесяць гадоў? Між тым, наколькі мне вядома, пры заяўках на праекты, арганізаваных праз прадстаўніцтва Еўрапейскага Саюза ці Арганізацыі Аб'яднаных Нацый, падобныя бізнес-планы абавязкова патрабуюцца грантадаўцамі.

Скажам, у Пружаных Брэсцкай вобласці пры падтрымцы Праграмы развіцця ААН сёння рэалізуецца праект "Садзейнічанне развіццю на мясцовым узроўні". Па словах намесніка начальніка аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі мясцовага райвыканкама Таццяны Ярошка, на ўвасабленне ў жыццё прапанаваных ініцыятываў Еўрасаюз накіраваў каля 14 тысяч еўра, яшчэ 4,2 тысячы еўра выдзелена з раённага бюджэту. "Так, у гарадскім парку хутка пабудуюць пляцоўку для дзяцей, — распавяла Таццяна Ярошка. — Там будуць усталяваны каруселі, арэлі-балансіры, гульнівыя комплекс з мноствам гурак, лэвічак, пераходаў. Урачыстае адкрыццё аб'екта — 12 чэрвеня бягучага года". Таксама, зазначае суразмоўца, праект прыцягне ўвагу да праблем дзяцей з абмежаванымі магчымасцямі і інвалідаў. За кошт міжнароднай тэхнічнай дапамогі для раённага Дома рамёстваў будзе закуплена печ для абпалу гліны. У РДР для інвалідаў будуць праводзіцца майстар-класы па лепцы, пляценні, мастацтве выцінанкі. Таксама пры падтрымцы ЕС/ПРААН у раёне будзе адраджана свята "Крыніца — грыбоў сталіца", якое пройдзе ўжо ў жніўні...

Як бачна, у Пружанскім раёне змаглі зацікавіць інвестараў і атрымаць грошы пад набыццё атракцыёнаў ды на рэалізацыю сваіх культурных ініцыятываў. Хутчэй за ўсё, справа тут не толькі ў тым, што Пружаншчына знаходзіцца непадалёк ад мяжы з ЕС, а ў тых рэальных бізнес-планах, якія яны прадставілі інвестарам. Бо што ні кажы, а беларускую прымаўку пра тое, што грошы падлік любяць, добра ведае не толькі айчыны, але і замежны інвестар.

Кірмашы вакансій ладзяцца па рэспубліцы з зайздроснай перыядычнасцю. У святле не самых спрыяльных эканамічных варункаў, а таксама ў сувязі з новымі асаблівасцямі заканадаўства (барацьба з сацыяльным утрыманствам, павышэнне пенсійнага ўзросту), на "паляванне" ўсё часцей выходзяць людзі, якія яшчэ колыкі гадоў таму і не думалі шукаць чарговае месца працы. Карэспандэнт "К" паспрабавала разабрацца, наколькі лёгка знайсці сабе месца ва ўстанове культуры.

Настасся ПАНКРАТАВА

Навігацыя да працы

Ладзячы паўсюдна кірмашы вакансій, улады імкнуцца садзейнічаць грамадзянам працаўладкавацца ды дапамагчы наймальнікам у падборы кадраў. На справе ж не так лёгка і знайсці іх на падобных мерапрыемствах. Калі меркаваць па агучаных у мас-медыя лічбах, новы запіс у працоўную кніжку пасля леташняга сталічнага кірмашу вакансій атрымалі каля 12 % ахвотных... Боязна нават агучваць пытанне, колькі сярод шчасліўчыкаў было культуротнікаў, бо, у асноўным, тут прымаюць удзел арганізацыі са сферы транспарту, прамысловасці, гандлю, будаўніцтва ды адукацыі...

Відавочна, культуротнікам нельга спадзявацца адно на спецыяльныя мерапрыемства. Самы прасты спосаб для тых, хто вось-вось атрымае запаветны дыплом творчай ВНУ, ці для прафесіяналаў, якія хочуць змяніць адны сцены на іншыя, — звярнуцца да сайта Міністэрства працы і сацыяльнай абароны краіны. На афіцыйным рэсурсе размешчаны Агульнарэспубліканскі банк вакансій, які прапануе самыя разнастайныя варыянты верагоднага працоўнага будучага. У час падрыхтоўкі гэтага матэрыялу, там было змешчана больш за 17 тысяч вакансій па ўсіх галінах гаспадарання, прычым толькі за адны суткі з'яўляецца часам і па 600 новых. У такім моры сапраўды ёсць шанс на добры ўлоў. Толькі папярэдне запасіцеся цяпленнем, бо адолець складаную навігацыю атрымаецца не адразу.

У раздзеле "Група заняткаў" сайт прапануе жорстка замацаваныя прафесіі. Паспрабавала адразу задаць шырокі спектр пошуку, абраўшы радок "спецыялісты ў сферы культуры і спорту". Аднак пошукавік адказаў, што "не знойдзена ніводнай вакансіі, якая адпавядае запиту". Такі ж адказ атрымала, паспрабаваўшы ўвайсці ў раздзел "Вакансіі з прадстаўленнем жылля". На жаль, нават высокія тэхналогіі не пазбаўляюць іншагародніх ад неабходнасці ў індывідуальным парадку высвятляць, ці дапамогуць патэнцыйнаму кандыдату, прынамсі, з кой-

ка-месцам. Таксама не атрымалася ў мяне скараціць час за кошт радка "прафесія/пасада": пошукавік адмаўляецца паказаць вакансіі па зададзенай назве. У выніку ў мяне спрацаваў толькі першы радок, жорстка прывязаны да прапанаваных распрацоўшчыкамі назваў. Гэта азначае, што дэвідзецца крок за крокам прагортваць увесь спіс, каб адшукаць неабходнае.

Прафесіянал як выміраючы від?

Самай шматабяцальнай групай заняткаў сталася падборка са складанай назвай "бібліятэкары, бібліёграфы і спецыялісты-прафесіяналы, якія займаюць роднасныя пасады, звязаныя з інфармацыяй". Днямі па краіне вольнае 71 месца (на 0,25, на 0,5 і на поўную стаўку) ў бібліятэках, пачынаючы ад вясковых і заканчваючы Нацыянальнай. Чакаюць кадры як з сярэдняй спецыяльнай, так і з вышэйшай адукацыяй на часовую, але часцей — на пастаянную працу. На сайце адразу пазначаны заробак: найчасцей мільягаціць лічба ў 2,3 мільёна рублёў... Адна з

годам становіцца ўсё больш складана. Моладзь бянтэжаць лічбы ў разліковым лістку. Іншыя за галаву хапаюцца, калі даведваюцца пра кола абавязкаў: неабходна весці безліч дакументацыі, дзённікі, інвентарныя кнігі, удзельнічаць у грамадскім жыцці сельсавета, складаць сцэнарыі для масавых свят, займацца платнымі паслугамі... Калі ж знойдзецца гатовы ўзваліць на свае плечы ўвесь гэты цяжар, то ўзнікаюць пытанні з жыллем, бо прапанаваць прыезджаму няма чаго... Але ў Зельве гатовыя змагацца за кадры: Святлана Антонаўна запэўніла, што для маладога спецыяліста з дыпламам профільнага факультэта ВНУ яна можа прапанаваць пасаду ў раённым цэнтры і будзе дабівацца для яго месца ў інтэрнаце райвыканкама. На жаль, сёлета ніводнага звароту ад будучых выпускнікоў не паступала...

Магічныя лічбы

Але вернемся да Агульнарэспубліканскага банку вакансій. Падаецца, што лічба 2,3 мільёна з'яўляецца для культуры магіч-

як эфектыўны інструмент. Перш-наперш яны ідуць на адмысловыя сайты па пошуку працы, якіх сёння стае. Яны супольныя для ўсіх спецыяльнасцей, тут можна выставіць фільтр на канкрэтную прафесію, акрэсліць спецыяльныя патрабаванні, адпаведныя ўзроўню адукацыі і спецыфічным навыкам прэтэндэнта. Нават існуе адмысловая электронная дошка аб'яў канкрэтна для работнікаў культуры і шоу-бізнесу. Гэтыя абвесткі цікавейшыя за стандартызаваную форму, бо адсылаюць адразу да адказнага за працаўладкаванне работніка арганізацыі і распісваюць не толькі заробак і ўмовы працы, але часта змяшчаюць расповед пра "бонусы" (бо адным "культурным" заробкам сыты не будзеш). Прынамсі, я бачыла запрашэнне сталічнага фальклорнага ансамблю, які прапануе будучаму вакалісту аклад у 150 умоўных адзінак, а ў якасці "пернікаў" абяцае паездкі за мяжу. А як вам аб'ява ад летніка рэспубліканскага ўзроўню, які шукае гукарэжысёра-дзі-дзэя і абяцае яму "асобны нумар,

На кірмаш спадзявайся, аднак...

Па банку вакансій: кірунак — сфера культуры

самых вялікіх сум пазначана насупраць вакансіі бібліятэкара Дабраселецкай сельскай бібліятэкі Гродзенскай вобласці: там абяцаюць 2,9 мільёна спецыялісту з сярэдня-спецыяльнай адукацыяй. Аднак пры тэлефоннай гутарцы рэальныя лічбы і прыкладзеныя да іх ўмовы крыху канкрэтызавалася, на жаль, у меншы бок. Даньня ў Агульнарэспубліканскі банк вакансій падаваў Зэльвенскі аддзел ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі. На якімсьці этапе знікла важнае ўдакладненне: па словах дырэктара Зэльвенскай раённай бібліятэкі Святланы Жамойцінай, такі заробак можа атрымаць бібліятэкар з катгорыяй і стажам ад 15 гадоў. Для маладога спецыяліста сума будзе меншай (каля 2,5 мільёна). "З 11 вясковых бібліятэк без гаспадара толькі адна, — тлумачыць становішча Святлана Антонаўна. — Месца вакантнае з Новага года. Было некалькі ахвотных, але з прафесійна-тэхнічнай адукацыяй альбо з недастатковым узроўнем падрыхтоўкі. А хочацца бачыць на гэтай пасадзе чалавека дасведчанага, які ўмее знайсці агульную мову з дзецьмі і падлеткамі. Таму і чакаем кандыдата калі не з профільнай адукацыяй, дык хаця б з педагагічнай".

Суразмоўца адзначыла, што знайсці кадры з кожным

най. Менавіта такі заробак прапануе ў Мазыры Цэнтр цыркавага мастацтва "Арэна" будучым артыстам-акрабатам (дарэчы, тут чакаюць 5 чалавек з вышэйшай адукацыяй). Знаёмая сума пазначаная для будучых архівістаў з-нальнага дзяржаўнага архіва ў Рэчыцы і сталічнага Нацыянальнага архіўнага фонду Беларусі. На гэты ж заробак чакаюць харэографы ў Цэнтралізаванай клубнай сістэме Клічаўскага раёна і балетмайстра ў аграгарадок Чарнаўчыцы Брэсцкага раёна. З тымі ж лічбамі запрашаюць на пасаду канцэртмайстра ў гімназію-каледж Бабруйска і хормайстра Камарынскага КСЦ Брагінскага раёну...

Па прапанаваных на сайце тэлефонах (а яны далёка не ва ўсіх абвестках пазначаны) адразу патрапіць на патэнцыйнага працадаўцу атрымліваецца не заўсёды. Пасля некалькіх пераадрасацыяў можна пагутарыць з адказным за вакансію чалавекам, але зноў чуеш частковую інфармацыю. Напрыклад, у Навагрудскім раёне мне не змаглі адказаць, ці ўключаны ў прапанаваную суму надбаўкі і ці можна разлічваць на прэміі і ў якім памеры.

І яшчэ. Патэнцыйныя кандыдаты часта нават не ведаюць пра Агульнарэспубліканскі банк вакансій

трохразовае харчаванне ад цудоўнай і смачнай кухні, добрыя адносіны, магчымасць карыстацца басейнам з ачышчанай і цёплай вадой?"

Музычны тэатр шукае грымёра-пасціжора. Разумеючы, што спецыяліста з адпаведнай спецыялізацыяй дэвідзецца чакаць доўга, прапануюць вакансію ахвотным без вопыту работы: "Вы творчае асоба ад 25 гадоў? Хочаце заглябіцца ў розныя эпохі і ствараць прыгажосць сваімі рукамі? Значыцца, вам дакладна да нас! Усяму навучым на працоўным месцы. Мы чакаем менавіта вас!" Тут кадравікі сапраўды зацікаўлены ў пошуку новых супрацоўнікаў!

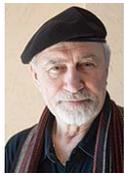
Па факце бачна, што Агульнарэспубліканскі банк вакансій — задума шыкоўная. Найбольш — сваёй даступнасцю. Але пакуль не атрымліваецца, не марнуючы час, выставіць патрэбныя фільтры, каб пабачыць пералік неабходных пасадаў з дакладнай і вычарпальнай інфармацыяй па месцы, якое зацікавіла. Няма спасылкаў на канкрэтных людзей, з якімі можна адразу перагаварыць, каб удакладніць нюансы. Можна, з гэтай прычыны тыя ж культуротнікі працягваюць больш давяраць "сарафаннаму" радыё?..

Канешне, мастацтва лепш не вымяраць лічбамі, але відавочна, што ў краіне дастаткова цікавых драматургаў. Напрыклад, калі я ўзначальваў Рэспубліканскі тэатр беларускай драматургіі, нам удавалася даволі лёгка складаць рэпертуар ці не на 75% з айчынных п'ес. Я пачынаў бы размову з іншага: у Беларусі не культывуюць нацыянальных аўтараў.

Калісьці ў РТБД з'явіўся спектакль "Адэль", які корміць тэатр на працягу дваццаці гадоў. Але пра аднайменную п'есу ні ў Гродне, ні ў Барысаве, ні ў Віцебску не ведаюць... Атрымліваецца, п'еса застаецца на ўзроўні пэўнага тэатра і далей не ідзе. Ёсць рэжысёры, якія самі просяць: "Дайце новае айчыннае!" А няма, дзе прачытаць! На маю, думку, сёння не стае выдання, якое б распаўсюджвала нацыянальную драматургію. Няхай будзе на самай таннай паперы раз на квартал, але каб панавала маладая нацыянальная драматургія з прафесійнымі анатацыямі ад вядучых крытыкаў.

Я шчыльна звязаны з беларускімі аўтарамі. Часта бачу, як моладзі літа-

Куды "прыбіцца" драматургу?

Валерый АНІСЕНКА,

заслужаны дзеяч мастацтваў Рэспублікі Беларусь, мастацкі кіраўнік Нацыянальнага акадэмічнага драматычнага тэатра імя Якуба Коласа

Па даных, агучных Міністэрствам культуры краіны, летась айчынныя тэатры сыгралі 120 прэм'ер, 30 з якіх было пастаўлена па творах беларускіх аўтараў.

ральна няма куды "прыбіцца". Менавіта таму ў свой час стаў ініцыятарам стварэння на базе РТБД Цэнтра беларускай драматургіі і рэжысуры, які тады знаходзіўся ў падвешаным стане. Зараз у цэнтры цудоўны кіраўнік Аляксандр Марчанка, які займаецца "гадаваннем" моладзі, і постсхі яго відавочныя. На гэтай жа ніве працуе Таццяна Траяновіч у цэнтры эксперыментальнай рэжысуры.

Аднак, каб беларускія назвы часцей з'яўляліся ў афішы, неабходны бонус ад дзяржавы. Чаму б не ўзяць за ўзор прыклад Францыі, дзе за падтрымку французскай мовы даюцца пэўныя прывілеі? Дадатковыя адлічэнні з абласнога ці рэспублікан-

скага бюджэту на падтрымку свайго былі б стымулам: калі на пастаноўку айчыннай п'есы гарантавана будучы выдаткоўвацца грошы, рэжысёрам стане выгадна звяртацца да беларускага матэрыялу.

У нас у гэтых адносінах пакуль нічога не змяняецца. Складваецца адчуванне, што зараз тэатр хутчэй адносяць да сферы абслугоўвання, чым да творчай галіны... Паказалі беларусам на форуме "М.@т.кантакт" у Магілёве спектакль "Жыццё за цара" Тэатра Ды Капула з Санкт-Пецярбургу. Вы ведаеце, што труп рэпэціраваў яго два гады?! А ў нас, бывае, і два месяцы на рэпетыцыйны перыяд не могуць адвесці.

Мяне засмучае яшчэ адна навіна: у рамках сёлетняй Нацыянальнай тэатральнай прэміі адмовяцца ад намінацыі за лепшую работу рэжысёра. Маўляў, застанеца ўзнагарода за лепшы спектакль, якая ўключае рэжысёрскія здабыткі. Я лічу, што такое рашэнне вынікае з бездапаможнасці. Рэжысёр — ключавая фігура! Менавіта ён уключае ці не работу пэўных артыстаў, выбірае літаратурную аснову, падбірае творчую каманду, транслюе ўласнае бачанне. Смуткую, што ніхто з калег пра гэта не гаворыць. Мне вельмі хочацца пачуць аргументы тых дзеячаў мастацтваў, хто прапанаваў скараціць намінацыю за рэжысуру. Можна прыдумаць усё, што хочаце, аднак трэба разумець асноватворчыя, базавыя прынцыпы. Без рэжысёра спектакля быць не можа па вызначэнні — гэта факт!

Занатавала
Настасся ПАНКРАТАВА

Дзяжурны
па нумары

Весяліцца вясёлая весялосць

Давялося пабываць на фестывалі дзіцячых тэатральных калектываў школьнікаў і навучэнцаў пазашкольных устаноў ва ўзросце да 17 гадоў. Прэс-рэліз заахвочваў выступаць з п'есамі на любую тэматыку, але найбольш віталіся "вясёлыя жыццесцвярджальныя тэатральныя прадстаўленні з пазітыўным гучаннем". Чаму ж ад заяўленай весялосці хацелася бегчы без аглядакі?

Настасся ПАНКРАТАВА

Калектываў у музеі, які стаў пляцоўкай для падзеі, назбіралася не шмат, але з улікам рэгламенту выступлення — да 25 хвілін — сам фестываль атрымаўся даволі працяглым. Настаўнікі шчыра імкнуліся выканаць патрабаванні аргкамітэта, прапануючы для глядачоў пастаноўкі хутчэй для чыстай забавы, чым хоць для якога роздуму.

Напрыклад, адна са школ прапанавала класічную гісторыю пра вайку і сям'ю казляняў у "сучаснай" апрацоўцы. Вершаваны тэкст, густа перасыпаны падлеткавым слэнгам (відаць, каб было больш "крута"), спасылкі на эстрадных зорак рознай ступені бліскучасці, безліч новых персанажаў, каб задзейнічаць максімальную колькасць дзеяцей... На фоне астатніх калектываў асабліва кідалася ў вочы багацце касцюмаў і разнастайнасць бутафорыі (як маці міжволі пачала прыкідваць, у якую ж капейчыну абышлася бацькам стракатая пастаноўка...). Спектакль аказаўся мюзіклам, і дзеці працэнтаў восемдзят адведзенага ім часу шчыра... адкрывалі рот пад фанэграму! Асабліва дзіўна гэта акалічэнне выглядала ў невяліччай зале музея, калі збоку вуха рэжа аўдыязапіс, а перад носам топчуча дзеці, не разумеючы, ці то спяваць уголас, ці то прыгожа маўчаць...

Так, фанэграма невыкараняльна, відаць, увайшла ў творчае жыццё, але больш сумленна вы-

карыстоўваць на мерапрыемствах са спецыфічнымі ўмовамі (напрыклад, запіс канцэрта для тэлебачання ці адказнае маштабнае прадстаўленне). Дарэчы, па заканадаўстве ад эстраднага артыста, калі той на канцэрце спявае пад "плюс", патрабуюць папярэджваць аб фанэграме ў афішах. Чаму ж кіраўнікі гурткоў так лёгка пагаджаюцца на

тэхнічную хітрасць? Тэатральнае мастацтва першапачаткова скіравана на тое, каб разнаволіць асобу, развіць яе таленты, а тут з маладых пазногцаў вучаць падманваць публіку, а найперш — сябе самога. Часта чую апраўданні, што фанэграма патрэбная, каб зняць у юных артыстаў хваляванне. Дык можа, адразу перайсці на відэаэраг? Запісаць дзею, выбраць лепшае, зманціраваць і ладзіць фестывалі відэапаказаў: дакладна абыдзеца без нечаканасцяў. Хіба электрычнасць выключыцца...

Заканчэнне на старонцы 6.

Інфармацыйнасць? Асветніцтва?

Алена ШВЕДАВА,

заслужаная артыстка Рэспублікі Беларусь, салістка Нацыянальнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета краіны

Куды сёння рушыць еўрапейская і сусветная опера? Якія кірункі опернага мастацтва аказваюцца найбольш перспектыўнымі? На гэтыя і многія іншыя пытанні я неаднаразова шукала адказ у час гастроляў.

гавораць пра неабходнасць пераходу ад рэпертуарнай мадэлі, якая існуе ў нас, да іншых тыпаў тэатра, калі замест утрымання пастаяннай трупы ўдзельнікі набіраюцца на кожны наступны праект. Але гэта, як высветлілася, не так бяспечна, бо прыводзіць да страты нацыянальных традыцый. Італьянская опера даўно жыве за кошт запрошаных спевакоў — і паступова губляе свае нацыянальныя рысы. Карацей, кантрактная аснова — не панацея. Так, салісты павінны мець магчымасць выязджаць на гастролі, удзельнічаць у разнастайных праектах, уключаючы замежныя. Тэатр таксама можа запрашаць замежных салістаў для ўдзелу ў спектаклях: гэта прыцягвае ўвагу глядача, дазваляе артыстам паглядзець на розных выканаўцаў сваёй партыі, параўнаць сябе з імі, пераняць лепшае. Але нельга цалкам разбураць тое, што склалася.

Іначай мы страцім лідарства, як гэта ўжо адбываецца ў Еўропе.

Яшчэ адна тэндэнцыя тычыцца стылістыкі саміх паставак. Сыходзіць мадэрнісцкая хваля, публіка хоча бачыць прыгожымі не толькі пачуцці, але і дэкарацыі, сцэнічныя строі. На першы план увогуле выходзяць не спеваы, а "карцінка". Сыходзіць сама культура ўспрыняцця і ацэнкі оперных спектакляў. Становіцца ўсё менш сапраўдных знаўцаў, у оперу прыходзіць тая публіка, якая раней не мела дачынення да гэтага віду мастацтва. Ёй абыякава, хто і як спявае: паглядзелі і хоціць.

Каб неяк супрацьстаяць страце эстэтычных арыенціраў, у той жа Расіі, да прыкладу, пачаліся аднаўляцца публічныя лекцыі — найперш, для моладзі і школьнікаў, якія частаюком прыходзяць з бацькамі. Думаю, штосці падобнае было б карысна і для нас. Опернае маста-

тва — адно з самых складаных, і не толькі па яго ўвасабленні, але і па ўспрыняцці, да яго трэба рыхтавацца. Добра, калі такую падрыхтоўку праводзяць бацькі, самі ўлюбёныя ў тэатр. Але цяпер ёсць пакаленні, якія з розных прычын былі адлучаны ад класічнага мастацтва, і яны не могуць прывіць сваім дзецям тое, чым не валодаюць самі. Таму на сёння, лічу, звязаныя з культурай сферай СМІ павінны быць не толькі інфармацыйнымі, як гэта часцей за ўсё бывае, але і асветніцка-пазнаваўчымі. Нашай грамадскасці катастрофічна не стае элементарных ведаў пра мастацтва! А без іх выпрацаваць добры густ і сапраўдны ацэначны апарат у галіне оперы немагчыма.

Дадам, што ўсё гэта распаўсюджваецца не толькі на оперу, якая мне, зразумела, бліжэйшая, але і на ўсё наша мастацтва. Таму ўзнікла парадаксальная сітуацыя: стваральнікі высокіх жанраў у нас пакуль яшчэ ёсць, а вось дасведчаных карыстальнікаў, якія, урэшце, паўплываюць на развіццё мастацтва, галасуючы за яго рублём, — на жаль, не стае.

Занатавала Надзея БУНЦЭВІЧ

Не бярозка на ўскрайку поля...

Алена КАЛУГІНА,

малодшы навуковы супрацоўнік музея Гомельскага палацава-паркавага ансамбля

Гаворка ў маёй калонцы пойдзе пра гамяльчаніна па нараджэнні, мастака-манументаліста, педагога Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў Генадзя Жарына. Што вядома пра яго шлях? Нарадзіўся, вучыўся, ажаніўся, працаваў... І вось — цішыня, нібыта і не было Жарына, нібыта няма пра што казаць.

накладваюцца і злучаюцца адно з адным. Таму з першага погляду "пракрасціся" ў сутнасць намаляванага вельмі складана, а непадрываванаму чалавеку мо і зусім не пад сілу без думкі "знаўцаў".

Напрыклад, карціна "Легенда Белаі Вежы". У цэнтры кампазіцыі нейкая істота з мужчынскай галавой, з распасцёртымі крыламі і рукамі, стаіць на птушыных лапах. Да рук прывязаныя случкія паясы, ручнікі, палоскі белаі тканіны з выявамі гербаў. Злева ад фігуры размяшчаюцца ордэны і крыжы давецкай эпохі, справа — ваенныя ўзнагароды СССР. З грудзей галоўнага героя звісае тоўсты канат. Па левую руку — кароль у залатой кароне, побач — пісар. З іншага боку дзяўчына ў беларускім строі, побач

стаяць некалькі жывёл: зубр, казуля, дзік... Жывёл пакрывае гірлянда з лісця вечназялёнага лаўра. На заднім плане узвышаецца Белаі Вежа, побач з ёй фігурка анёла, што пралятае. Карціна выканана ў шэра-блакітных і карычневых тонах. Гэта сцісла. Дык вось, толькі разгледзець такое палатно спатрэбіцца час, а ўжо зразумець... Фраза "Мастак хацеў сказаць...", нягледзячы на збітасць, выклікае здзіўленне: мы з ім не былі знаёмыя. Хай кожны разуме па-свойму, чаму і не.

Дваццаць пяць карцін-загадак прыбылі ў Гомель дзякуючы брату мастака — Анатолю Жарыну. З гэтай нагоды зладзілі персанальную выставу на адной з пляцовак палаца Румянцавых і Паскевічаў. Яна паказала, мяркуючы па адсут-

насці пісьмовых водгукаў глядачоў, што "на бягу" такія працы амаль не ўспрымаюцца. Як ужо было адзначана, іх успрыманне патрабуе намаганняў — і немалых. Гэта сведчыць толькі на карысць мастака. Значыць, трэба працягваць працаваць з людзьмі, у тым ліку сродкам масавай інфармацыі. Аднаму нічога, акрамя фатаграфічнага рэпрадукавання жывой прыроды, і не патрэбна, а другі будзе рад пашырэнню кругагляду, спазнанню створанага іншым велізарнага пачуццёвага свету.

...Рабіць крокі ў папулярызацыі мастацтва неабходна. Хай будзе больш розных выстаў, даследаванняў, публікацый пра Генадзя Жарына, расце колькасць прыхільнікаў яго мастацтва. Яно заслугоўвае высокай ацэнкі. Наколкі высокай — пакажа час.

Генадзь Жарын. "Грамюніца"

Тактыка
культурнага
развіцця

Буквар у барыстэраў

Беларускія навукоўцы здолелі даказаць, што ў буквара беларускія карані. Упершыню з'явілася і магчымасць прадставіць публіцы якасныя выявы першай у гісторыі кнігі, якая мела назву "Буквар". Ён аказалася беларускае выданне, якому ў 2018-м споўніцца 400 гадоў.

Адкрыццё атрымалася зрабіць дзякуючы візіту ў Лондан напрыканцы 2015 года. Справа ў тым, што ў свеце захаваліся толькі два асобнікі гэтага ўнікальнага выдання. Адзін з іх, на жаль няпоўны, знаходзіцца ў Даніі, у Каралеўскай бібліятэцы. А другі (поўны) — у Вялікабрытаніі, у Бібліятэцы Мідл Тэмпл, якая размяшчаецца ў гістарычным раёне Лондана Тэмпл, дзе некалі мелі сваю рэзідэнцыю рыцары-тампліеры.

Ні ў аднаго з беларускіх даследчыкаў, прынамсі з тых, хто жыве сёння, раней не было магчымасці ўбачыць "Буквар" на свае вочы. На радзіме ні аднаго асобніка не захавалася: іх проста "зачыталі да дзірака", як часта бывае з вучэбнымі выданнямі. Як ні дзіўна, але нам вельмі пашанцавала, што адна з тых кніг яшчэ ў пачатку XVII стагоддзя была вывезена ў Лондан калекцыянерам вучэбных выданняў Робертам Эшлі. У далейшым яна трапіла ў закрыты для знешняга свету збор лонданскіх барыстэраў (карпарацыю адвакатаў), дзе захоўваецца і сёння.

Дзякуючы спрыянню брытанскіх беларусістаў, прафесараў Лонданскага ўніверсітэта, і перш за ўсё Джыма Дынглі, у мяне з'явілася магчымасць вывучыць гэты надзвычай каштоўны помнік нашай культуры і нават зрабіць некаторыя копіі.

Як атрымалася ўдакладніць, першая ў свеце кніга пад назвай "Буквар" была выдадзена 24 ліпеня 1618 года ў друкарні Віленскага Свята-Духава праваслаўнага брацтва ў Еўі. Гэта было адно з самых старадаўніх і ўплывовых беларускіх выдавецтваў у Вялікім Княстве Літоўскім, якое выпускала нямала кніг на царкоўнаславянскай, старабеларускай і польскай мовах.

Варта адзначыць, што ў 2018 годзе мы маем магчымасць адсвяткаваць 400-годдзе буквара, беларускага буквара. А да гэтага часу было б выдатна выпусціць факсімільнае выданне, правесці канферэнцыю, а таксама стварыць музей буквара.

Алесь СУША,
старшыня Міжнароднай асацыяцыі беларусістаў, намеснік дырэктара Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі

Каб чалавецтва вынайшла дазіметр па замеры ўзроўню таленту, то ў Беларусі гэты апарат час ад часу выходзіў бы з ладу ад такой колькасці неардыннарных асоб вакол нас. Хацелася б яшчэ, каб гэтых людзей ведалі ў твар, ганарыліся імі, шанавалі. І не толькі замежнікі, а найперш суайчыннікі. Нядаўна карэспандэнт "К" сустрэлася з беларускім кампазітарам, арганістам, лаўрэатам міжнародных конкурсаў Вольгай ПАДГАЙСКАЙ з пляяды маладых аўтараў Беларусі.

Аліна САЎЧАНКА

— Ці праўда, што ваша прафесія сёння вострае?

— Не, проста многія кампазітары — людзі дэпрэсіўныя. Адбываецца гэта хутчэй за ўсё праз незапатрабаванасць і асэнсаванне таго вар'яцтва, якое адбываецца ў свеце. Калі будзеш старацца, магчыма, нешта і атрымаецца. Але прафесія дакладна не памірае. У краіне кампазітараў-непрафесіяналаў стае, няхай сабе ў нашай Акадэміі маленькі конкурс. І не толькі тут, па ўсім свеце падобная сітуацыя. Але ў гэтым няма нічога страшнага. Сярод іх ёсць кампазітары, часам геніяльнейшыя за прафесіяналаў.

— Як так разумею, вы, акрамя ўласна творчага статусу, яшчэ і змагары за сваё прызнанне?

— Гэта лёс. Канешне, калі я паступала ў Акадэмію музыкі, не была ўпэўненая ў сваіх дасягненнях. Таму патрэбна проста рабіць сваю справу.

— Як павінен паводзіць сябе малады кампазітар, каб быць цікавым для супрацоўніцтва?

— Не лішнім падаецца дар здзіўляць. Яго, дарэчы, можна і развіць. Быць проста кампазітарам і пісаць музыку, якая нікому не патрэбная, граць справаздачныя канцэрты — гэта публіцы не цікава. Запатрабаваным акажацца новае, цікавае і, безумоўна, якаснае.

— Але зараз публіка дужа спешчаная і часта — з сумніўным густам. Дык як падабацца слухачу і пры гэтым не патураць яго вокамгненным капрызам?

— Чым корміш публіку, тое яна і спажывае. Яе можна лёгка перавываваць. Праблема ў іншым: зараз лёгка паглядзець любы канцэрт у Інтэрнэце, а вось на жывыя выступленні людзі пакуль не хочуць хадзіць. Магчыма, ім шкада грошай і часу. Таму сёння трэба выбіраць больш складаныя па жанру імпрэзы, нахштальт шоу, але ў высокім зна-

чэнні слова. Напрыклад, як фестываль "Кінематограф". Такага ў Беларусі больш няма, таму да нас людзі прыходзяць. Такое лепш убачыць ужывую, чым паглядзець у Сеціве.

— А ці павінен творца ў шырокім разуменні "праубаць" сабе дарогу? Альбо гэта справа яго менеджара?

— Натуральна, менеджара. Трэба, каб кожны чалавек займаўся толькі сваёй справай. Але ў выпадку, калі дапамогі няма і акрамя цябе ніхто не дапамагае, даводзіцца ўсё рабіць самому. Урэшце, таму ў нас нічога не атрымліваецца: трэба ж ламаць галаву, як знайсці спонсараў, якім чынам выйсці на міжнародны ўзровень — мы надта распыляемся, карацей.

— Вашу дзейнасць зараз можна прыраўняць да хобі, гэта так? А як вы зарабляеце на жыццё?

— Кампазіцыя для мяне — спосаб выжывання. А працую я

— Я і мой муж Віталь пішам музыку для яго пастановак. А, больш дакладна, пакуль толькі да двух спектакляў: адзін з іх — па Даніілу Хармсу "Званіць-ляецца". Дарэчы, хармсаяўская пастаноўка аб'ездзіла ўсю Еўропу.

— Дзе можна азнаёміцца з вашай творчасцю?

— Ёсць такі сайт — Classic-online, там многія "выкладваюцца". Уласную музыку я не баюся выкладваць. "Хвалююцца" за аўтарскія правы вялікія кампазітары, але да іх узроўню трэба яшчэ дасці. Я нікому сёння не патрэбная — гэта аб'ектыўна, акрамя некалькіх чалавек. З іншага боку, каб я хацела сапраўднай славы, займалася б зусім іншай музыкай. Пакуль што раблю сваю справу, і на тое сыходзіць надта шмат часу. Таму няма часу на развагі адносна таго, "каму ты патрэбны".

— Ваша творчая сям'я мае дачыненне да "Кінематографа"?

— Наш інтэрактыўны свет па-

сядзела над фрагментам стужкі, бо працэс ішоў вельмі марудна. І вось пасля гэтых змаганняў, ты аддаеш сваю работу дырыжору, і далей ужо ён адсочвае нюансы. Запісы, саўндтрэкі значна лягчэй падстаўляць пад стужкі. А ўжывую гэта граць вельмі цяжка. Наогул, кампазітары і ансамблі абавязаны перад распрацоўкай музыкі прагледзець фіلم. У нас дапушчальныя толькі 10 — 20 % імправізацыі.

— Ці атрымалі вы аддачу ад праекта?

— Людзі ў Сеціве пісалі, што яны раней не ведалі пра існаванне беларускіх кампазітараў. Мы, дарэчы, і самі многае адкрылі з фестывалем "Кінематограф". Пры гэтым мы не навязваем сваё мастацтва, як гэта робіць радыё ці ТБ.

— Якая музыка вам блізкая?

— Я вывучаю акадэмічную музыку, асабліва старанна вышукваю сучасную. Слухаю толькі такую, акадэмічную, элітарную, бо гэта мне патрэбна па прафесіі.

Штуршок да густу

Вольга Падгайскай

Нараджэнне нематэрыяльнага: размова з носьбітам, які не "ўцякае"

трабуе акрамя музыкі яшчэ і відовішча. Таму ідэя з "Кінематограф" стала аптымальнай. Мой муж з'яўляецца мастацкім кіраўніком праекта, ад яго залежыць кантэнт фестывалю. "Сінемаскоп" — нашы сябры, дырэкцыя для форуму, афіцыйная арганізацыя, праз якую ўсё праходзіць. Віталь займаецца выбарам фільмаў, запрашэннем музыкантаў, кампазітараў. А на мне толькі малая частка работы — пісаць музыку.

— У чым спецыфіка напісання музыкі да кінастужкі?

— Самае складанае ў працы — пададаць момант, дзе музыка супадае з малюнкам. Гэтую задачу мы дзелім напалову з дырыжорам: кампазітар павінен правільна і дакладна напісаць, а ён, у выпадку з "Кінематограф" гэта Аляксандр Хумала, — выканаць з дапамогай аркестра. У мяне былі моманты, калі пасля напісання я пачынала звяртаць матэрыял па фільме, і нешта не супадала. Аднойчы цэлы месяц

— Вашы талент і працаздольнасць былі б ацэнены за мяккой. Чаму не "ўцякаеце"?

— У студэнцтве ў многіх з нас мелася магчымасць паехаць у Аўстрыю ці Германію, але ў мяне ўжо быў муж, генератар творчых ідэй, а таксама ансамбль "Рацыянальная дыета". Зараз я працую ўжо ў іншым ансамблі — "Five Storey Ensemble" — у нас на падыходзе другі альбом. Быў час, калі я думала пра тых, хто з'язджае, як пра баязліўцаў. Бо ў нас часцяком трэба змагацца і дзейнічаць. З іншага ж боку, чаму я павінна марнаваць сваё жыццё на тых, каго не "прашыбеш". Я зараз на паўгады паехала ў Польшчу, дык там нават у гардэробшыцы ў філармоніі такі адухоўлены твар, нібы яна сама толькі што сімфонію напісала. Карацей, ёсць магчымасць павышаць свой узровень. Беларусі жа пакуль трэба падштурхоўваць, дапамагаць рабіць адкрыцці.

Дзяжурныя па нумары

Весяліцца вясёлая весялосць

(Заканчэнне. Пачатак на старонцы 5.)

Сумна, што ў рэпертуары дзіцячых калектываў колькасць спектакляў выключна дзеля пацехі становіцца празмернай... Магчыма, з-за таго, што ў школьных тэатральных гуртках усё радзей прыходзяць прафесійныя рэжысёры, іх месца займаюць настаўнікі літаратуры ці іншыя прадметнікі. Такім аматарам Мельпамены часам не стае ведаў пра дзіцячую драматургію, цікавыя тэксты айчынныя і замежных аўтараў, якія леглі б на сэрца новаму пакаленню.

Ці сапраўды мастацкія кіраўнікі думаюць, што дзецям толькі і хочацца, як парагатаць з Кіркорава ды Вітаса (дарэчы, зусім не герояў іх часу)? У віры сучаснай забавы дзецям, як паветра, патрэбны п'есы пра надзённыя праблемы, тэксты, якія дапамогуць намацаць шлях да вырашэння падлеткавых пытанняў... Не верыце? Педагог дадатковай адукацыі сярэдняй школы № 49 Ірына Жылач не пабаялася ўзяць да пастаноўкі п'есу "Тэлежарты", напісаную французскім драматургам Пьерам Грыпары спецыяльна для дзіцячай аўдыторыі. Спектакль (як вынікае з назвы, зусім не сумны) пра ўзаемаадносіны дзяцей і дарослых тэатрастудыі "Крыштальны шар" выклікаў у юнай аўдыторыі шчыры інтарэс: 15 хвілін у зале стаяла цішыня, дзясяткі пар вачэй не адрываліся ад сцэны. Відавочна, малым, як і дарослым, хочацца, каб гаварылі пра іх і для іх!

Наступны калектыв паказваў чарговы перапеў на новы лад старой добрай казкі. Лёгка, музычны і... такі далёкі ад сапраўдных дзіцячых перажыванняў. Можа таму і сядзелі юныя глядачы ў тэлефонах, з большай ахвотай назіраючы за футбольнымі баталіямі, чым за чарговым пазітыўным спектаклем?

— Раскажыце, як працуеце з дзецьмі. Пра гэты працэс мала хто ведае насамрэч...

— У Дзіцячай музычнай школе №3 імя Фрэдэрыка Шапэна я арганізавала ансамбль кампазітараў "Фрыдэрыкі". І ў нас атрымаліся ўнікальны калектывы, адзіны ў Беларусі: дзеці сачыняюць і самі ж граюць уласную музыку ў выглядзе маленькага аркестра. Праца дужа цікавая. Маім вучням ад 7 да 15 гадоў. Узровень у іх розны, хтосьці больш таленавіты, хтосьці менш, а некаторыя нават прыносяць гатовыя творы. Наогул, можна сцвярджаць, што гадуецца новае пакаленне. Знакаміты кампазітар Галіна Гарэлава, пабываўшы на нашым канцэрце, сказала: можна не перажываць за нашу прафесію, бо змена ўжо ёсць.

— Вы супрацоўнічаеце з брэсцкім тэатрам "Крылы халопы".

(Заканчэнне. Пачатак на старонцы 1.)

Харэаграфічныя мініяцюры і імправізацыі

Праграма ў Карэтным дворыку пачалася з “Бочкі Смеху” польскага калектыва “Тэатр на чамаданых”, чья праграма разлічана не толькі на дзяцей. Цягам прадстаўлення ніхто не пакінуў пляцоўку — імправізацыі і вясельныя нумары толькі сабіралі глядачоў.

Вольга РОПАТ

Затым гумар змяніўся пластычнымі вобразамі сталічных тэатраў танцу [ОТРАЖЕНИЯ] і “Алтана”. Маладыя калектывы прадставілі харэаграфічныя мініяцюры і імправізацыі. Апошнім часам назіраецца тэндэнцыя да аб’яднання мастацтваў, а яшчэ — імкненне да тэатральнасці. Тыя ж тэатры паззіі... Можна згадаць і паставачныя нумары ў музеях, перформансы на выставах. Тэатр, як падаецца, ужо выйшаў за межы ў нашай паўсядзённасці.

Тэатр танцу [ОТРАЖЕНИЯ] у сваіх паставачных зваротах да ўзаемаадносін жанчыны і мужчыны. Каханне, расстанне, радасць... І зноў каханне. Калектыву адлюстроўвае “зямныя” адносіны, і яны не ідэалізаваныя, тут няма і залішняй эстэтызацыі. Хочацца адзначыць, што падзел танцораў у калектыве па ролях ўдалы: знешняе аблічча дапаўняе, скажам, сцэнічны вобраз.

У харэаграфічных імправізацыях “Альтаны” запомнілася сюжэтнасць. Танцавальныя нумары, змяняючыся, ствараюць завершаную гісторыю. У ёй — адна галоўная роля, вакол якой і “раскручваецца” сюжэт. Увогуле ў нумарах калектыву “кантраснага” падзелу па ролях не было, а завершанасць вобразам танцораў надалі рэквізіт і касцюмы — метафары свабоды.

Здзівіла формай прэзентацыі выяўленчага мастацтва тэатральная студыя “Дом ветру”. Уласна жываліс віцебскага мастака Мікіты Ефіменкі мо і не кожнага ўразіць, але дакладна стаўлю “плюсік” Мікіту — за смеласць. Яшчэ раз пераказалася, галоўнае — упэўненасць у сабе і сваёй творчасці. І гэтага часам дастаткова. Пачаўся ж перформанс з паказу работ навучэнцамі студыі “Дом ветру”. Затым вядучы пытаўся ў глядачоў пра ўспаміны, звязаныя з каханнем. Усе, мабыць, засаромеліся, а мо не маглі прыгадаць самае ярскае ці не хацелі дзяліцца ўспамінамі, маўляў, інтымнае. Адзін мужчына не вытрымаў маўчання і таемных усмешак моладзі, распавёўшы пра адпачынак разам з жонкай на моры. Затым яшчэ знайшліся смельцы — людзі з фотаапаратамі. Сярод некалькіх сюжэтаў Мікіта выбраў адзін, і дзесьці за 15 хвілін белае палатно было запоўнена. Але які сэнс у гэтай дзеі, у гэтым творчым чыне? Разумею, шарж альбо карыкатура — хутка і па-майстэрску. А малады і ўпэўнены творца фарбуе, перамалёўвае, змяняе колеры... І прадстаўляе глядачам. Мабыць, я штосьці ўпусціла, так і не зразумеўшы, чым жа хацеў здзівіць мастак. Вобразамі або хуткасцю напісання? Пакуль жа Мікіта пісаў на белым простакутніку, “Дом ветру” “асвяжыў” глядачоў дажджом. Дзецям спадабалася. А мне спадабалася праграма. Разнастайнасцю.

Вулічны, ды розны

Па шчырасці, што мы ведаем пра вулічны тэатр? Мастацтва, якое мае на ўвазе непасрэдны кантакт з глядачом? Балаган, тэатр, дзеянне? Вядома, спецыфіка тэатральнага вулічнага спектакля відавочная кож-

артыста па плошчы ў шыкоўным касцюме. Але спецыфіка дзеяння ў тым, што Дама Чарвей не проста шаціруе, яна рэагуе на кожную ўсмешку, погляд і дотык. Гэта тэатр ўключэння — сумесь карнавалу і балагану, які патрабуе ад акцёра энергетычнай аддачы.

У гэтым суплёце ўзаемадзеянняў відавочна саступалі тыя тэатры, якія трымаліся за мову традыцыі, за шматстоўнасць і нагляднасць. У гэтым сэнсе спектакль “Аперацыя “Абербацыя”, або “Падвойны падман” калектыву “Майстэрня ўражанняў” (паміж іншым, заснаваны на беларускім матэрыяле) стаўся акурат тым прыкладам, калі занурэнне ў трукі графа Каліэстра, па сутнасці, рэканструкцыя фокусаў-абманак эпохі алхіміі і заклёнаў духаў, не апраўдваюць тую ж прадказальнасць дзейства.

Мяркую, сучасны беларускі вулічны тэатр, які нараджаецца і набывае сябе разам з форумам і нашай гарадской культурай, не абмінае вядомых шляхоў — да прыкладу, звяр-

Ад карнавалу да тых, хто змяняецца

Падчас спектакля “Рабізнада” тэатра “Eye”.

Падчас спектакля “Дама чарвей” тэатра “Dulche Compania”.

Маладзёжны тэатр “Колы”.

У Мінску прайшоў форум вулічных тэатраў

наму, але ці вымяраецца яна адно атракцыёнам? Паразважаць на гэты конт і падштурхнуў Міжнародны форум вулічных тэатраў.

Дар’я АМЯЛЬКОВІЧ

Недадзанаціць гэту ініцыятыву нематчыма: фестываль — гэта яшчэ адзін крок у станаўленні менавіта гарадской культуры — культуры публічных падзей, якая ў нас толькі пачынае прыжывацца, развівацца (парады, шэсці, святочныя канцэрты не бяжэць у разлік, гэта тэма — для іншай гутаркі). Радуе, што ўлады горада становяцца больш адкрытымі для падобных падзей, і чым іх будзе больш — тым і больш шанцаў на развіццё культуры публічнасці, публічнага свята, яе ўдасканаленне, на ярскасць горада і адчуванне мінулых удзельнікамі гэтага працэсу.

Часткова тое адбылося і сёлета. Дастаткова было паглядзець на твары дзяцей, якія рэагавалі на артыстаў вулічных тэатраў, на тое як яны ўцягваліся ў дзеянне і актыўна, уголас, суперажывалі героям спектакляў, каб зразумець: форум атрымаўся. Можна было заўважыць і прыемнае здзіўленне дарослых, якія “заглынулі на хвілінку”, але засталіся на гадзіны. Вядома, свята не здзейснілася б без артыстаў, якія прадэманстравалі шчырае захапленне сваёй справай. Але форум выявіў і пэўныя пытанні, якія сведчаць пра пачатак шляху да ярскавага публічнага мерапрыемства, якое, здаецца, не патрабуе асаблівых умоў — тэатр жа вулічны! Але яго спецыфіка, як і любая іншая справа, таксама патрабуе ўключэння і належнага кантэксту.

Пачну з пытанняў арганізацыйнага кшталту. Вулічны тэатр — справа мабільная, і, здаецца, апрыйёры такая, што не патрабуе дадатковых умоў. Але пяточок ля Ратушы, на якім ладзілася большасць спектакляў, відавочна меў патрэбу ў дадатковым узвышэнні, імправізаванай сцэне, якая дазволіла б артыстам быць бачнымі не толькі для першых шэрагаў. Гэта, здаецца, “не пытанне” для тых, хто хоча паглядзець, насамрэч, — праблема: пагадзіцеся, колькі вы зможаце стаяць і выглядаць, нічога так і не ўбачыўшы? І тады вынікае заканамернае — нашошта ўвогуле ўсё гэта робіцца, калі не дацягнуцца? Такі момант на будучыню абавязкова варта вырашыць арганізатарам.

Па-другое, пэўныя асаблівасці “рэльефу месца”, якое варта пазначыць, агароджваць. Здавалася б, звычайная дробязь — люкі, але на маіх вачах двое акцёраў на хадзюлях ледзь не “загрэмелі” насамі, спатыкнуўшыся аб крышку. Не прадугледжваюцца пэўныя месцы для адпачынку для глядачоў і акцёраў побач са сцэнай — а літаральна некалькі лавачак дазволілі б каму-небудзь выратаваць перавесці дух.

Па-трэцяе, далікатнае пытанне бяспекі. Нельга недадзанаціць падтрымку сіл аховы правапарадку, але часам некаторыя сітуацыі выклікалі ўсмешку. Ды прыкладу, пад час спектаклю “Філасофскія казкі пра Вожыка і Медзведзяня” ціраспальскага тэатра “Тук-тук!” атмасферу сцішаных прыцемкаў, ад якой атрымывалі асалоду Вожык і Медзведзяня, час ад часу парушалі пазыўныя рацыі. Так, дробязь, але...

Асаблівага слова заслугоўваюць выступленні артыстаў. Вяртаючы да

пачатку свайго тэкста, хачу сказаць, што вулічны тэатр, сапраўды, можа быць вельмі розным — і атракцыён, які ў ім закладзены, здольны на многае. Ды прыкладу, можна звярнуцца да карнавалу — германскі тэатр “Dulce Compania”, да балагану — айчынных творчых калектыву “Майстэрня ўражанняў”, да клаўнады нахштальт Палуніна — творчае аб’яднанне “Карнавальчык” (Санкт-Пецярбург)... Сучасны вулічны тэатр сваю інтэрактыўнасць праяўляе самым розным чынам: і праз непасрэднае ўцягванне ў дзеянне — тэатр “Тук-тук!” (Ціраспаль) — паставочка “Людзі і Анёлы”; калі глядачы становяцца галоўнымі героямі спектакля — тэатр ўзаемадзення “Мусташ” і яго інтэракцыя “Стоп! Знята!” Праз далучэнне да суперажывання і ўключэння ў сцэнку — рэгата для ўсёй сям’і “Адважны Карась” пецярбургскага аб’яднання “Карнавальчык”. Пра стылістыку апошняга могу дадаць, што прадстаўленне тэатру разыгрываецца нібыта па-сямейнаму, на рэакцыях і эмоцыях: усё вельмі проста, зразумела і смешна, і таму кожнаму хочацца далучыцца да гісторыі. Яна нават не распаўядаецца, а хутэй перажываецца, таму і вясельце, і правакуе. Варта адзначыць і знаходку мінскага тэатра “Мусташ”, які выходзіць на ўзаемадзеянне з публікай праз кіно: артысты, лічы, у рэжыме онлайн, здымаюць “фільму”, у якой прыняць удзел можа любы ахвотны. Хадзюльнае прадстаўленне “Дама Чарвей” ад “Dulce Compania” — гэта, на першы погляд, усяго толькі вольны шпацір

таючыся да гістарычнага матэрыялу і міфалогіі (той спектакль “Жылі былі Гагэлі” вулічны тэатр “Вір”). І гэта добра. Але не варта забывацца на тое, што ўсё ж тэатр робіцца сучасным менавіта погляд сучасніка, здольнага назіраць і абіраць. Таму занураючыся ў мінулае, варта памятаць і пра цяперашняе. Падаецца, што форум вулічных тэатраў акурат спрыяе гэтаму адчуванню таго, што горад і гараджане, публіка і артысты — змяняюцца.

Фота Аліны САЎЧАНКА

У час выступлення артыстаў Беларускага дзяржаўнага цырка.

Навагрудчына /**Восьмы сезон**

Інфармацыйна-краязнаўчы тур “Праз бібліятэку — да добра і свету” сёлета падарожнічаў па Навагрудскім раёне восьмы сезон і быў прысвечаны Году культуры.

Акрамя кніжных выстаў і літаратурных праменадаў раённай бібліятэкай ініцыяваны конкурс чытальнікаў “Гучанне слоў жытых”. Цягам красавіка праходзілі этапы адбораў у ўсіх навучальных установах горада і раёна, дзе журы вызначала будучых фіналістаў. За перамогу змагаліся 34 канкурсанты. А яшчэ, выконвалі вершы напісаныя самімі вучнямі.

Перад выступленнем кожны ўдзельнік даваў невялікае інтэрв’ю, адказваў на сур’ёзныя, а іншы раз і на гумарыстычныя пытанні. Усе ўдзельнікі атрымалі ў падарунак кнігі. А пераможцы ўзнагароджаны дыпламамі і каштоўнымі падарункамі.

Святлана ЧУБРЫК, галоўны бібліёграф Навагрудскай раённай бібліятэкі

Зэльвеншчына /**Без колеру і паху**

На базе сектара па арганізацыі культурна-дасугавай дзейнасці жыхароў аграгарадка “Славацічы” працуе клуб аматараў фальклору і народнай культуры “Крынічанька”. У яго склад уваходзяць людзі сталага веку, якія памятаюць нашы традыцыі, святы, абрады, песні, стравы.

Клуб ладзіць майстар-класы па дэкаратыўна-прыкладным мастацтве, мерапрыемствы з нагоды святаў народнага календара, адкрытыя пасяджэнні з удзелам медыцынскіх, сацыяльных работнікаў, святара праваслаўнага прыходу, моладзі, дзяцей і падлеткаў...

Днямі ўдзельнікі клуба правялі акцыю па добраўпарадкаванні помніка прыроды мясцовага значэння “Крыніца Зенькаўская”. Яна знаходзіцца на паўночным захадзе ад вёскі Зенькаўцы, каля шашы Славацічы — Зенькаўцы. Ваду мясцовыя жыхары завуць “памоцнай” або “святой” і лічаць, што яна дапама-

гае ў лячэнні розных хвароб, асабліва вачэй. Легенда распавядае, што ў мясцовага пана было захворванне, ён амаль аслеп. Тады адна бабуля параіла прамыць вочы крынічнай вадай. Пан паслухаў, і хвароба цалкам прайшла. Ваду сталі лічыць лячэбнай і святой.

Цяпер на месцы вытока — невялікая каплічка. Каля яе ўстаноўлены праваслаўны крыж. На свята Макавей (17 жніўня) збіраецца шмат паломнікаў. Як сведчаць навукоўцы, вада крыніцы па хімічным складзе з’яўляецца гідракарбанатнай кальцыева-магневай. Яна празрыстая, без колеру, паху і асадку. Але для мясцовых жыхароў яна заўсёды застаецца “святой”.

Алена ЛАМЕКА, загадчык аддзела па развіцці народнай творчасці Зэльвенскага РЦКіНТ

Івянец / Прысвоіць імя

У Івянцы адбыўся II адкрыты рэгіянальны фестываль-конкурс выканаўцаў на народных інструментах імя Канстанціна Паплаўскага.

Мерапрыемства пачалося з дэманстрацыі дакументальнага фільма пра Канстанціна Іосіфавіча — заслужанага дзеяча мастацтваў БССР. Таленавіты музыка нарадзіўся ў вёсцы Сівіца, пачынаў творчы шлях ў Івянцы, потым працаваў хормайстрам Дзяржаўнай акадэмічнай харавой капэлы рэспублікі, мастацкім кіраўніком і дырыжорам Дзяржаўнага народнага хора БССР, выкладчыкам Беларускай дзяржаўнай кансерваторыі, мастацкім кіраўніком народнага хора Палаца культуры Белсавпрофа. Апрацаваў звыш ста народных песень, напісаў дзясяткі ўласных музычных твораў...

У фестывалі ж яго імя бралі ўдзел 95 выхаванцаў ДМШМ і ДШМ з Валожына, Гарадзеі, Жодзіна, Івянца, Клецка, Мар’інай Горкі, Нясвіжа, Ракава, Стоўбцаў, Снова, Чэрвеня і тры калектывы з Мінска. Народная артыстка Беларусі Ядвіга Паплаўская, дачка кампазітара, узначаліла журы і, акрамя дыпламаў, уручыла пераможцам і дыскі з запісамі ўласных песень.

Конкурс паказаў, што лаўрэатамі ў розных намінацыях сталі выканаўцы, выкладчыкі якіх разумеюць і выкарыстоўваюць у працэсе навучання народныя музычныя традыцыі. Напрыклад, ансамбль старадаўняй

Побач са сталым гуртом — і дзіцячая “Астраначка”.

З усёй краіны...

музыкі “Рарог” з Івянецкай ДШМ, якім кіруе Кацярына Радзівілава. Наогул жа, прыспеў час фестываль зрабіць штогадовым, а Івянецкай дзіцячай школе мастацтваў прысвоіць імя Канстанціна Паплаўскага. Першы крок ужо зроблены: у мясцовым музеі разгорнута экспазіцыя, прысвечаная славу таму земляку.

Алег РАМАНОЎСКИ

Лідчына / Са скарбонкі і куфра

Работнікі Ходараўскага Дома культуры прымаюць гасцей свята “Рамесны падворак”.

А гэта — удзельнікі гурткаў дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва “Цудоўная скарбонка” з Ганчарскага, “Чароўны куфар” з Голдаўскага, “Конікі” з Пескаўскага, “Павуцінка” з Беліцкага, “Чароўны куфар” з Ходараўскага дамоў культуры.

Кожная ўстанова прадставіла свой падворак, аформлены і аздаблены рамеснымі вырабамі. Больш за ўсё было вырабаў сучаснай тэхнікі пляцення з папяровых трубак (майстрыха Наталля Гомза). Ганчарскі падворак выглядаў, як кветнік (ткачыкі Ганна Булай і Святлана Шмукста). А Пескаўскі здзіўляў лялькамі, зробленымі з тканіны (Яніна

Моцевіч і Галіна Сафонава). Фларыстыкай прыцягваў Беліцкі падворак. Кідаліся ў вочы вышываныя карціны ўмеліц з Голдава. Гаспадары прадставілі шмат вырабаў у тэхніцы дэкупаж, памяшканне упрыгожылі тканяны дываны, дзяржжкі ды ручнікі мясцовых майстроў.

Апроч гэтага, удзельнікам мерапрыемства трэба было прэзентаваць рамёствы сваёй мясцовасці, правесці традыцыйную гульню з глядачамі, прадэманстраваць самы даўні саматканы ручнік, распавесці гісторыю яго стварэння і ўжывання (такім аказалася хатняе заданне) ды праспяваць народную песню. З усім майстрыхі справіліся, і кожная ўстанова атрымала дыплом у сваёй намінацыі.

Ганна НЕКРАШ, метадыст Лідскага раённага цэнтра культуры і народнай творчасці

Клімавічы / Навучыліся ад бабуль

Прыгожая рэчка Асцёр. Спяваюць на яе берэзе самадзейныя артысты, дарослыя і маладыя, пра каханне, пра беларускі край. І невыпадкова сваю назву дзіцячы ўзор-

ны фальклорны калектыв “Астраначка” ўзяў ад ракі, якая цячэ ў вёсцы Стары Дзедзін.

А яна заўсёды славілася спеўнасцю жыхароў. Доказ таму — народны фальклорна-этнографічны ансамбль Старадзедзінскага сельскага клуба “Астранка”. Побач са сталым гуртом — і дзіцячая “Астраначка”.

Пачынала яна ў 2004-м, як і многія іншыя фальклорныя ансамблі, з уважлівага слухання сваіх бабуль, з сумеснага ўдзелу ў народных святах.

— Песня народная, старадаўняя не толькі расказвае пра жыццё, яна сама — часцінка жыцця, — вучыць салістаў “Астраначкі” старэйшая ўдзельніца дарослага калектыву і нястомная збіральніца народных песень Зінаіда Асіпенка.

А як яны спяваюць ды танчаць на сумесных канцэртах! Думаю, варта пералічыць тых бабуль, дзякуючы якім па-ранейшаму жывуць каляндарна-абрадавыя, сямейна-побытавыя, лірычныя песні ды танцы. Гэта Марыя Куціцава, Еўдакія Карпечанка, Вольга Гудкова, Зінаіда Асіпенка, Марыя Анголава, Галіна Брыкава, Тацяна Скоцкая... Ёсць і дзядуля — Іван Семчанка.

Падлеткі з гонарам апранаюць народныя касцюмы, цікавяцца спадчынай. Так папаўняецца рэпер-

Аглядавая пляцоўка

Усе гэтыя лісты па змесце — падзейныя. Адсоль і неабходнасць чарговага агляду нашай багатай пошты. Вельмі не хочацца, каб састаравалі факты, пра якія пішуць пазаштатныя аўтары “К”.

Яўген РАГІН

Працягвае прыходзіць карэспандэнцыя, прысвечаная 30-годдзю Чарнобыльскай трагедыі. Пра чарговае пасяджэнне аматарскага аб’яднання “Сямейны савет” у Ашмянскай гарадской бібліятэцы № 1 паведамляе яе загадчык Людміла Зарэцкая. “На сустрэчу былі запрошаны семі, якія ў 1990-я перасяліліся з забруджаных тэрыторый Брагінскага і Веткаўскага раёнаў. На мерапрыемстве прысутнічалі вучні старэйшых класаў”. Загадчык аддзела маркетынгу Бярэзінскай ЦРБ Тамара Круталевіч піша пра шэраг акцый, прысвечаных перасяленцам. “У вёсках Багушэвічы, Галоўныя Ляды, Матылянка пражывае 29 сем’яў з Брагіншчыны, Краснапольшчыны і Чэрыкаўшчыны”. У ліку мерапрыемстваў — выстава рэчаў “Чамадан перасяленца, або

Пішам — паасобку, чытаем — разам

Падчас свята “Па сцёмках спадчыны”.

На сцэне — удзельнікі ўзрорнай харэаграфічнай студыі “Бабраня”.

5 хвілін на зборы”. У **Магілёўскім** бібліятэчным каледжы прайшоў тэматычны вечар “Чарнобыль — чорны боль”. “Навучэнцы чыталі вершы, — распавядаюць выкладчыкі Вольга Бахова і Наталля Захарэнка, — згадвалі змест кнігі Святланы Алексіевіч “Чарнобыльская малітва”, аналізавалі карціны Міхаіла Савіцкага, прысвечаныя катастрофе”. Ва **Уздзенскай** ЦРБ імя Паўлюка Труса прайшла гадзіна чарнобыльскіх успамінаў з удзелам пісьменніка Дзмітрыя Вінаградава — аўтара кнігі “Хойнішчына. Легенды. Падзеі. Людзі”. Пра гэта паведамляе бібліятэкар Ліана Тападзе. А **Карэліцкі** маладзёжны цэнтр культуры наладзіў вечар “Чарнобыльскі набат”.

Шэраг лістоў распавядае пра акцыю “Чытаем разам”, што адбываецца на **Гродзеншчыне**. І ўвогуле, гэтая вобласць — рэкардсмен па колькасці дасланай у рэдакцыю пошты. Метадыст **Карэліцкай** раённай бібліятэкі Наталля Казарэз падкрэслівае, што “гэтым разам акцыя была прымеркавана да 120-годдзя Кандрата Крапівы”. Праект рэалізоўваўся ў 12 бібліятэках раёна. Для таго, каб папулярызаваць кнігі і беларускіх аўтараў, актывізаваць чытанне, бібліятэкары **Свіслацкага** раёна правялі агляд выданняў, літаратурныя вечары, віктарыны. “Да прыкладу, у **Поразаўскай** бібліятэцы-цэнтры краязнаўства сабраліся прадстаўнікі мясцовай улады і сельскагаспа-

дарчай арганізацыі,” — піша метадыст раённай бібліятэкі Алена Рабчанка. Акцыя “Чытаем разам”, паведамляе бібліятэкар Ганна Керэль, не абмінула і **Астравецкую** раённую бібліятэку.

Суполка аматараў аўтарскай песні “Акорд” правяла ў **Дзятлаўскім** раённым цэнтры культуры вечар, прысвечаны бардаўскай творчасці. З **Услаўскага** дзіцячага садка — сярэдняй школы (**Навагрудчына**) прыйшло паведамленне пра адборачны этап раённага конкурсу “Гучанне слоў жытых”. Пераможцы прынялі ўдзел у раённым этапе, які адбыўся ў Навагрудскай райбібліятэцы. “У **Лідскай** раённай бібліятэцы імя Янкі Купалы, — паведамляе мета-

дыст Тэрэза Чайко, — ладзілася навукова-практычная канферэнцыя з нагоды стагоддзя афіцыйнай беларускай школы на **Лідчыне**”. Развіццю беларускай адукацыі паспрыяла дзейнасць Алаізы Пашкевіч, Каруся Каганца, іншых таленавітых выхадцаў з Лідскага павета. Па выніках мерапрыемства будзе выдадзены зборнік дакладаў. Загадчык аддзела народнай творчасці **Іўеўскага** цэнтра культуры і вольнага часу Лілія Кішкель спыняецца на тым, што **Геранёнскі** край — багаты на гістарычныя падзеі і знакамітыя асобы. Згадваецца род Корвін-Мілеўскіх. Ігнацій, напрыклад, быў аматарам мастацтваў, мецэнатам, публіцыстам, падарожнікам. У аграгарадку “Ге-

Пачас конкурсу чытальнікаў "Гучанне слоў жыцця".

Свята "Гамесны падворак" у Ходараўскім доме культуры.

Анатоль Лабкоўскі. "Антоніўкі".

Лаўрэаты фестывалю-конкурсу ў Івянцы з Ядвігай Папкоўскай. / Фота Ілеба КРУГЛІКАВА

тур. А па выніках мінулага года "Астраначка" сярод раённых калектываў мастацкай самадзейнасці прызнана лепшай.

Дар'я ЭВЕРС,
дырэктар Клімавіцкага
раённага музея

Іўе / Свята, якое не згасе

Адны людзі любяць жыць, іншыя — само жыццё. Першыя бяруць ад яго асалоду, другія — гараць і запальваюць, напаяючы свет прыгажосцю. Менавіта такой уяўляецца Ядвіга Сянько.

У Іўеўскім музеі нацыянальных культур працуе 161-я па ліку персанальная выстава гэтай мастачкі-іканіцы з Маладзечаншчыны "Незгасальнае святло". Не здзіўляйцеся, выстава менавіта 161-я, бо творы Ядвігі Іванаўны выстаўляюцца рэгулярна, і нярэдка адначасова ў самых розных музеях Беларусі.

І ў нас выстава гэтай мастачкі — далёка не першая. Ядвіга Сянько

вельмі любіць Іўе, захапляецца нашымі людзьмі, якія шануюць і захоўваюць свае нацыянальныя звычкі. Горад, як вядома, здаўна славіцца верацярпімасцю ды міралюбствам, з нагоды чаго ўстаноўлены памятны знак "У гонар сяброўства і згоды канфесій Іўеўшчыны" — адзіны помнік талерантнасці на Беларусі: чатыры стэлы сімвалізуюць згоду паміж праваслаўнымі, каталікамі, мусульманам, іўдзеямі, якія стагоддзямі жывуць поруч у нашым горадзе...

Ядвіга Іванаўна скончыла Маскоўскі ўніверсітэт мастацтва. Пісала пейзажы, але душа патрабавала нечага іншага. Першую ікону яна напісала ў 20 гадоў. Абраз знаходзіцца цяпер у касцёле сяла Краснае. З дабраславення Уладзіміра Філарэта, на той час Мітрапаліта Мінскага і Слуцкага, Патрыяршага Экзарха ўсяе Беларусі, Сянько стварае спіскі з усіх вядомых у праваслаўным свеце ікон. З 1997 года яна напісала каля дзвюх тысяч ікон ды карцін на хрысціянскую тэму, работы мастака ўпрыгожваюць храмы Беларусі,

знаходзяцца ў прыватных калекцыях краін Балтыі, Украіны, Вялікабрытаніі, Францыі, ЗША...

На выставе — 42 іконы: праваслаўныя, каталіцкія. Кожная зачароўвае прыгажосцю, нібыта запрашае да адкрытай размовы. Мо таму ў творчасці Ядвігі Іванаўны мноства прыхільнікаў самага рознага веку.

Марыя ГУТ,
навуковы супрацоўнік Іўеўскага
музея нацыянальных культур

Пружаны / Дзверы адчыненыя

У музеі-сядзібе "Пружанскі палацкік" — новая выстава: свае работы прэзентуе дырэктар мастацкай школы з Баранавічаў Анатоль Лабкоўскі. З яго творчасцю пружанцы маглі пазнаёміцца яшчэ летась на фэсце эксперыментальнага мастацтва "Рэха ДАХу", які з 2013 года ладзіцца ў музеі.

Гэтым разам мастак прадставіў

27 сваіх палотнаў, большая частка з якіх напісана ў апошнія гады. Сям'я, вёска, прырода — вось асноўныя тэмы твораў Анатоля Уладзіміравіча. Выстава называецца "Адчыненыя дзверы" — ва ўнутранны свет мастака, у ягоны погляд на жыццё.

Творы Лабкоўскага — метафарычна-філасофскія, з глыбокім сэнсам, дзе рэалістычнасць падаецца ў мяккіх абстрактных формах. Цеплыя фарбы прывабляе панарамнасцю. Вобразы зачароўваюць. Цэнтр выставы займаюць творы з хрысціянскім падтэкстам: анёл лунае над вёскай, калядная ноч, стыгматычныя рукі "лаўца душаў"...

Вялікія націюрморты з кветкамі поўныя напышлівай разняволенасці фарбаў. Яны — як масток да нечага асабістага, роднага: родная вуліца ў кастрычніку, бацька-араты, восенскі непрыбраны сад. Ва ўсім бачыцца перапляценне думак і мараў. У шэрагу — і творы з выявамі жонкі, сына (пяць гадоў таму і сёння) у рэзка анімацыйнай манеры пін-апу. Яны глядзяцца старонкамі з сямейнага альбома. Інакш кажучы, выстава —

сапраўднае сведзё, тайна якой не хаваецца ад гледачоў.

Алена ЗЯЛЕВІЧ,
музей-сядзіба
"Пружанскі палацкік"

Добруш / Па традыцыі і моладзь

Пры падтрымцы Гомельскага абласнога цэнтра народнай творчасці, Добрушкага раённага палаца культуры адбыўся семінар клубных работнікаў "Моладзь і традыцыйная культура".

Адметнай рысай раёна з'яўляецца тое, што ён знаходзіцца на мяжы трох дзяржаў — Беларусі, Расіі і Украіны, кожная з якіх паўплывала на стан і развіццё традыцыйнай народнай культуры. Таму вельмі важна захаваць і перадаць будучым пакаленням гэту ўнікальную гісторыка-культурную спадчыну. Гаворка ішла аб рабоце клубных устаноў Гомельшчыны з дзецьмі ды моладдзю па перадачы народных традыцый, іх удзеле ў мясцовых каляндарна-земляробчых святах ды абрадах: "Чырачка" (Лельчычына), "Юраўскі карагод" (Жыткавічына), "Ваджэнне і пахаванне страля" (Веткаўшчына), "Ваджэнне куста" (Чачэршчына), "Провады русалкі" (Хойніцкі і Добрушскі раёны)...

Вопытам вучэбна-выхаваўчай работы з дзецьмі ў танцавальным калектыве "Вясёлуха" падзялілася акампаніятар Васільеўскага сельскага клуба Галіна Філімонцава, якая з 1978 года займалася не з адным пакаленням васільеўскіх школьнікаў. Удзельнікі семінара даведаліся ад Валерыя Мінкова, метадыста-майстра Раённага цэнтра рамёстваў, як адбываецца трансляцыя традыцыйных тэхналогій разбы па дрэве. Мастакі кіраўнік Церахоўскага гарадскога дома культуры Людміла Кавалёва закрунула тэму фальклорна-абрадавай традыцыі адселеных вёсак Агароднікі, Дзям'янікі, Ачэса-Рудня. Гэта — старажытны абрад "Ваджэнне і пахаванне страля", які на новае месца жыхарства "прывезлі" з сабой перасяленцы і штогод праводзяць яго на Ушэсце.

Людміла МЕЛЬНИКАВА,
вядучы метадыст па народных
традыцыях і абрадах
Гомельскага абласнога цэнтра
народнай творчасці

Юр'е ў Пагосце. / Фота Марыны ЦАРЫКЕВІЧ

Майстар-клас па народных рамёствах у Геранёнах.

Пачас акцыі "На хвалі паэзіі" ў Дятлаве.

ранены" рэалізоўваецца праект "Ігнацій Корвін-Мілеўскі — калекцыянер, падарожнік, патрыёт. 170 гадоў з дня нараджэння". Ужо адбыліся пленэр і выстава юных мастакоў, краязнаўчая канферэнцыя "Іўеўшчына: знакамітыя землякі". "У аграгарадку Вялікія Азёркі, што на Мастоўшчыне, было арганізавана свята "Па сцэжках спадчыны", — распавядае Ганна Макар. — Брэнд дадзенай мясцовасці — Котчынская кадрыля. Вакол яе усё і круцілася". У чарговы раз Лідчына сустрэла ўдзельнікаў Адкрытага рэгіянальнага фестывалю-конкурсу дзіцячай вакальна-эстраднай творчасці "Зорны дождж". Ён "праліваецца" вось ужо ў сямнаццаты раз і існуе

больш за 25 гадоў. Сёлета ў мерапрыемстве ўдзельнічала 179 канкурсантаў ад 6 да 18 гадоў. Дзятлаўская дзіцячая бібліятэка правяла акцыю "На хвалі паэзіі". Роботнікі ўстаноў сустрэлі з малельнікімі чытачамі дашкольнага ўзросту. А ў Вялікай Бераставіцы, па словах Святланы Ганчаровай, была наладжана сустрэча з гродзенскімі паэтамі.

Прэс-служба Полацкага райвыканкама паведамляе, што ў горадзе адкрыўся "аксамітавы сезон" для вулічных музыкантаў. На гарадскіх вуліцах выступілі навучэнцы ДШМ і медыцынскага каледжа. Тэматычны канцэрт складаўся з песень ваенных гадоў. Рэй вёў узорны ансамбль народнай музыкі "Таўкачыкі".

Маргарыта Мартос піша пра Крысціну Вавілонскую з Наваполацкай ДШМ № 1. Юная піяністка выступіла на XVI Міжнародным конкурсе імя Аляксандра Скрабіна ў Парыжы і заваявала першую прэмію.

У старым горадзе Барысава, як сцвярджае Вольга Жарнасек, на базе Цэнтра творчасці дзяцей і моладзі дзейнічае музейная экспазіцыя "Мой любімы мішка". Яна вырасла з прыватнай калекцыі мяккіх цацак Людмілы Маскалёвай. Цяпер імправізаваны музей налічвае 568 жывёлінак, у тым ліку — ручной работы. Самаму старэйшаму экспанату — пастагоддзя.

Людміла Мельнікава паведамляе пра Юраўскі карагод, што

адбыўся ў вёсцы Пагост Жыткавіцкага раёна. Абрад выканаў народны фальклорна-этнографічны ансамбль "Міжрэчка" Пагосцкага клуба-бібліятэкі з дапамогай мясцовых жыхароў. Юр'е адзначылі і ў Беліцкім ДК, што на Лідчыне. Мерапрыемству папярэднічала экспедыцыя ў вёску Збялыны да Глафіры Лазарчук, якая памятае паслядоўнасць і змест абраду.

Сустрэча з пісьменнікам Расціславам Бензеруком адбылася ў Жабінкаўскай ЦРБ, паведамляе бібліятэкар Валяціна Славуціч.

Метадыст Палаца мастацтваў Бабруйска Ірына Аўсяннікава распавядае: "Узорная харэаграфічная студыя "Бабраня" адсвяткавала 25-годдзе. Кіраўнік студыі — Сяргей

Лукашэвіч. У ёй — 139 чалавек ад 6 да 16 гадоў".

"І чытай, і гуляй" — так называўся тыдзень кнігі ў дзіцячай бібліятэцы № 8 Мінска. Марына Петрашкевіч піша, што "ва ўстанове вырашылі сумяшчаць дзве, быццам, несумяшчальныя рэчы — гульні і чытанне". У прыватнасці, была арганізавана выстава больш як сарака незвычайных кніг. Адна з іх — 60 сантыметраў у вышыню, некалькі — пяцісантыметровыя. Яшчэ тут сабраны кнігі-пазлы; выданні, што гучаць; рапытэты з гумавамі старонкамі для чытання ў ваннай; 3D-кнігі... Адзін мінус выставы — амаль поўная адсутнасць арыгінальных беларускамоўных кніг у такіх кірунках.

Мастацкая галерэя, што ўваходзіць у склад Нацыянальнага Полацкага гісторыка-культурнага музея-запаведніка, плануе 18 мая, у Дзень музея, прэзентаваць партрэт Адама Міцкевіча пэндзля Івана Хруцкага. Карціну плануецца паказаць разам з дакументамі, што пацвярджаюць аўтарства.

Алена ЛЯШКЕВІЧ,
Мінск — Полацк — Мінск

З партрэта звязана лічы, дэтэктыўная гісторыя, што доўжыцца больш за 5 гадоў. У 2010-м святкавалі 200-годдзе з дня нараджэння Івана Хруцкага. Урачыстасці праходзілі не толькі ў Беларусі: работы нашага мастака экспанаваліся і ў Парыжы — у штаб-кватэры UNESCO і ў Луўры. Лічылася, то ў Полацку няма карцін майстра, а захоўваюцца яны ў Нацыянальным мастацкім музеі (Мінск), Музеі рускай літаратуры (Санкт-Пецярбург), Трацякоўскай галерэі (Масква)... Таму да юбілею земляка (Іван Хруцкі нарадзіўся ў мястэчку Ула і доўга жыў у маёнтку Захарнічы непдалёк ад Полацка) галерэя выставіла работы яго праўнучкі Ядвігі Маціеўскай. Яе творы трапілі ў Полацк пасля раптоўнай смерці гаспадыні ў Кіеве ў адпаведнасці з жаданнем мастачкі, выказаным незадоўга да смерці. Работы рыхтавалі да адпраўкі яе блізкія. Разбіраючы творы перад выставай, і знайшлі партрэт Адама Міцкевіча.

Загадчык полацкай Мастацкай галерэі Ларыса Лысенка прыгадае, што па стылістыцы ён быў непдадобны да работ Ядвігі Аляксандраўны, да ўсяго — няскончаны: на адваротным

баку — іншая карціна. Падобны партрэт Міцкевіча пэндзля Хруцкага, завершаны, знаходзіцца ў фондах згаданага Музея рускай літаратуры. Мастак маляваў яго з паштовак у 1850-х, у маладосці ж, магчыма, бачыўся з Міцкевічам у Пецярбургу. Неўзабаве пасля смерці Адама Міцкевіча ў 1855-м яго партрэты з паштовак стваралі і іншыя мастакі ў Беларусі, Літве і Польшчы. Гэта быў, можна сказаць, трэнд таго часу. Такія партрэты рабіліся часта ў павароце на тры чвэрці, у характэрных позах. Ды і паштоўкі-прататыпы — добра вядомыя.

У 2010-м Мастацкая га-

вук Беларусі былі праведзены матэрыялазнаўчыя экспертызы работы метадамі ультраадчувальнай атамнай і малекулярнай спектраскапіі. Параўналі масляныя фарбы, якімі напісаны партрэт Адама Міцкевіча і знакамты нацюрморт Івана Хруцкага. Акрамя таго, прайшло лазернае і рэнтгенаграфічнае даследаванне. Урэшце, была зроблена выснова, што партрэт напісаны ў другой палове XIX стагоддзя, матэрыял, якім ён выкананы, мае характарыстыкі, падобныя да матэрыялу нацюрморту.

Даследаванні біяграфіі мастака паказалі, што абодва партрэты Міцкевіча, і

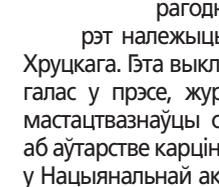
Ядвіга Маціеўская пераехала ў Кіев і перавезла туды сямейны архіў. Сярод яе работ у майстэрні апынуўся недапісаны партрэт Міцкевіча, які, магчыма, успрымаўся ёй як эцюд, а не паўнаватасная карціна прадзеда. У 1996-м Ядвіга Аляксандраўна памерла, а ў 1998-м партрэт вярнуўся практычна ў месца свайго стварэння: у Полацк было перададзена агулам 720 работ Маціеўскай, сярод якіх і знайшлося палатно яе прадзеда.

Бадай, найбольш вядомыя работы Івана Хруцкага — гэта нацюрморты, партрэты. Між тым ён быў выдатным пейзажыстам, пі-

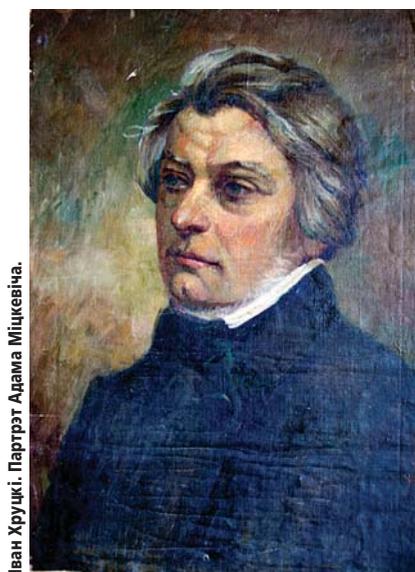
рыса Лысенка апавядае, што партрэт Міцкевіча, які цяпер у Полацку, быў, верагодна, першым варыянтам адносна таго, які захоўваецца ў Санкт-Пецярбургу. Магчыма, ён з нейкіх прычын не спадабаўся мастаку. На адваротным жа баку халста з партрэтам Міцкевіча напісаны нацюрморт. Пасля рэнтгенаўскага здымка высветлілася, што пад нацюрмортам — жаночы партрэт.

Што да тэхнічнага стану партрэта Адама Міцкевіча, ён у свой час быў зрэзаны з падрамніка, таму яго немагчыма было зноў нацягнуць, не пашкодзіўшы жывапісны слой. Рыхтуючы работу да Дня музея, рэстаўратары по-

Кропка ў справе Хруцкага

Нарошчванне халста для нацягвання на падрамнік. Фото Нацыянальнага Полацкага музея-запаведніка

Іван Хруцкі. Партрэт Адама Міцкевіча.

Да Дня музея: Полацк мае твор земляка

ле рэя заявіла пра знаходку і пра тое, што, верагодна, партрэт належыць пэндзлю Хруцкага. Гэта выклікала розгалас у прэсе, журналісты і мастацтвазнаўцы спрачаліся аб аўтарстве карціны. Потым у Нацыянальнай акадэміі на-

той, што захоўваецца ў полацкай галерэі, і той, што ў пецярбургскім музеі, былі напісаныя ў 1850-х, калі мастак стала жыву ў маёнтку Захарнічы пад Полацкам. Работы былі вывезены спадкаемцамі Івана Хруцкага ў Санкт-Пецярбург. Там адзін з партрэтаў быў прададзены Музею рускай літаратуры. Потым праўнучка мастака

саў інтэр'еры. Жывучы ў Захарнічах, майстар ствараў карціны на рэлігійныя сюжэты для ўніяцкіх цэркваў. Гэта, відаць, невыпадкова: бацька творцы, Фама Іванавіч, — уніяцкі святар. Падчас жыцця ў Захарнічах Хруцкім было выканана шмат партрэтаў на замову. Выява ж Адама Міцкевіча пісалася "для душы" і таму захоўвалася ў сям'і. Ла-

лацкай Мастацкай галерэі нарасцілі холст, каб можна было экспанавать твор. Перад нацягваннем палатна яго заклеіваюць, каб не пайшлі кракелюры. Ход жа рэстаўрацыйных работ фіксуюцца на фота і відэа, у музеі разумеюць, што гэта гістарычныя моманты.

Як кажа Ларыса Лысенка, музей шмат гадоў ініцыяваў мастацкія экспертызы, каб давесці, што партрэт Міцкевіча сапраўды належыць пэндзлю Івана Хруцкага. Экспертызы далі станоўчы вынік, і цяпер палачане могуць з гонарам казаць, што работа іх земляка ёсць і на яго малой радзіме. (У Захарнічах, на жаль, не захавалася маёнтка, але застаўся могілкі, дзе Іван Хруцкі пахаваны разам з братамі, але ў мясцовай школе краязнаўцам Людмілай Хацкевіч створаны музей мастака.) Наступным этапам будзе даследаванне дзвюх выяў на абароце карціны — жаночага партрэта і нацюрморта, якія, па заключэнні экспертызы, таксама датуюцца другой паловай XIX стагоддзя.

К

Форум

Краўдфандынг — калектыўнае супрацоўніцтва людзей (донараў), якія добраахвотна аб'яднуююць свае грошы ці іншыя рэсурсы разам, як правіла, праз Інтэрнэт, каб падтрымаць намаганні іншых людзей або арганізацый. Калі зусім "на пальцах", збор сродкаў аднымі на ажыццяўленне праекта іншымі. Краўдфандынг кроцьць па планеце амаль два дзясяткі гадоў, нядаўна дабраўся і да нас. Адным з першых беларускіх музыкантаў, хто звярнуўся да яго, стаў Атамараві. А адным з крайніх на сёння — гурт "Стары Ольса". Іх мы і папрасілі падзяліцца досведам. Яшчэ два эксперты — людзі таксама не апошнія ў айчынай музычнай індустрыі.

Алег КЛІМАЎ

Камерцыйна праблемныя

— Я хацеў зрабіць вялікі альбом з буйным бюджэтам, — распавядае сцявак Атамараві. — Звярнуўся да прадзюсара ў Маскве, які налічыў мне 11 тысяч еўра толькі за запіс ды аранжыроўку. Афармленне і буклет пацягнулі б яшчэ на паўтары тысячы. Зразумеў адразу: акупіць выдаткі такога маштабу калі і ўдасца, дык няхутка. А браць грошы не было дзе. Пра краўдфандынг я чуў даўно, напрыклад, пра тое, як фанаты брытанскага гурта "Marillion" арганізавалі кампанію ў Інтэрнэце па зборы сродкаў на турне калектыву па ЗША (60 тысяч долараў "нашкрэблі", а пазней каманда неаднаразова скарыстоўвала такі спо-

Шэраг тэхналогій і абрадаў з Глыбоцкага раёна маюць статус гісторыка-культурнай каштоўнасці Рэспублікі Беларусь і з'яўляюцца своеасаблівымі брэндамі гэтага куточка Віцебшчыны.

Менавіта хлеб

На Глыбоччыне традыцыя выпечкі аржаного хлеба мае яркую лакальную спецыфіку і з'яўляецца часткай традыцыйнай культуры вёскі Дзеркаўшчына. Скажам, сёння імя пенсіянеркі Сцепаніды Лупач вядомае, і прычынай таму... менавіта хлеб. Гэтая жанчына не толькі зберагла рэцэпт выпечкі аржаного дамашняга хлеба, але і перадае набытак нашчадкам.

Як сцвярджае Сцепаніда Лупач, рэцэпт выпечкі хлеба ў іх родзе перадаваўся на працягу 200 гадоў! У чым жа яго сакрэт? "Па першае, трэба добра вымесціць цеста, — кажа гаспадыня. — Зараз многія наляўчыліся выпякаць хлеб па-свойму. Дадаюць дрожджы, штучныя інгрэдыенты, пякуюць у спецыяльнай хлебпечцы. Кажуць, смачна. Але матуля нас вучыла рабіць хлеб — без дражджэй, на рощчыне. Праўда, гэта больш складана, ды і часу вымагае. На першым бохане я абавязкова раблю крыжык, а пяку хлеб на лістах клёна, аера, дуба..."

А яшчэ Сцепаніда Аляксандраўна ўмее пекчы хлеб з салама, які на-

звае "бутэрбродам". Паміж слаёў цеста кладзе кавалачкі сала, якое потым запякаецца. Атрымліваецца вельмі апетытна і смачна.

Сцепаніда Аляксандраўна выпякала каравай да Дня беларускага пісьменства ў Глыбокім, для выстаў народнай творчасці, для сустрэчы замежных гасцей, напрыклад, удзельнікаў фестывалю хрысціянскіх фільмаў і тэлепраграм "Magnificat". Настаяцель глыбоцкага сабора Раства Прасвятой Багародзіцы нават адвёз некалькі бохану ў Ерусалім.

Рэцэптура і тэхналогія выпечкі аржаного хлеба выкарыстоўваецца ў якасці мясцовага брэнда ва ўстановах грамадскага харчавання і падчас фестывалю ды святаў.

"Масляны баран"

Яшчэ адной глыбоцкай "фішкай" з'яўляецца "масляны баран" — святая страва, якая сёння скарыстоўваецца і ў штодзённым хатнім ужытку, гатуецца на розныя мерапрыемствы і ўрачыстасці.

Прыгатаванне пачынаецца са збору смятаны. Пасля ў спецыяльнай драўлянай бойцы ўзбіваецца масла. Калі масла збілася, зліваецца маслёнка, масла прамываецца ў некалькі водах, абавязкова соліцца. Затым масла сціскаюць у камок (прадаўгаватай формы) і выразаюць фігуру барана. Пры дапамозе марлі ці бінту робіцца "авечая поўсць" ("воўна"), якая

Ад "барана" да тузіну стужак

Нематэрыяльная спадчына: цікавосткі з Глыбоччыны

ножыкам лёгка прыціскаецца да выразанага фігуры. З воску робяцца рожкі, з гарошку перцу робяцца вочкі. Апошнім штрыхом з'яўляецца ўпрыгожванне "маслянога барана" рознай зелянінай (напрыклад, пятрушкай). Асабліва смачным атрымліваецца "масляны баран" у Марыны Хрол, жыхаркі вёскі Маціюкова.

"Насіць намётку"

Абрад "Насіць намётку" найбольш шырока распаўсюджаны сярод жыхароў вёскі Папшычы Глыбоцкага раёна, якія выраблялі ў сваім паселішчы "абыдзённікі". Назва паходзіць ад словазлучэння "аб адзін дзень", якое падказвае, што нешта павінна было адбыцца за адзін дзень. Менавіта за гэты час вясцоўцам неабходна было выткаць адрэз палатна. Рабілі гэта, каб абараніць вёску ад небяспекі: хваробы, пажару, засухі ці нават вайны.

На працягу ўсяго XIX стагоддзя выраб абыдзённага палатна быў даволі пашыранай практыкай па ўсёй тэрыторыі Беларусі. Выраблялі абыдзённік яшчэ і ў першай палове XX стагоддзя, асабліва падчас Дру-

гой сусветнай вайны. Паступова абрад гэты адышоў у нябыт і застаецца пераважна ў пасіўнай форме — у памяці людзей.

У вёсцы ж Папшычы Глыбоцкага раёна абыдзённы абрад захавалася да цяперашняга часу, ператварыўшыся ў сталую практыку. Штогод на свята Спасланна Духа Святога на апосталаў (па календары каталіцкай канфесіі) усе вясцоўцы збіраюцца каля прыдарожнага крыжа. Пасля выканання непрацяглых спеваў, людзі разгортваюць палатно, якое напярэдадні набыла ўся вёска. На палатно, ці як яго называюць у Папшычах, "намётку", кладуць грашовыя ахвяраванні.

Пасля гэтага працэсія са спевамі накіроўваецца на могілкі, дзе адбываецца Святая імша. Несці намётку павінны самыя маладыя жыхары вёскі, а найлепш, каб гэта рабілі дзеткі. Пасля імшы палатно ахвяруюць на патрэбы парафіяльнага касцёла ў вёсцы Удзела.

Маляваныя дываны

Традыцыйнае мастацтва маляваных дываноў Віцебскага Паазер'я таксама распаўсюджана на Глыбоч-

чыне. Такія дываны — гэта маляваныя на тканіне (паперы, цыраце) выявы, прызначаныя для ўпрыгожвання інтэр'ера.

Самым вядомым творцам "маляванак" на Глыбоччыне ў свой час, ды і па-сёння, застаецца Язэп Драздовіч. Менавіта яго дзейнасць паўплывала на развіццё маляваных дываноў усяго Паазер'я. А буйнымі цэнтрамі мастацкага роспісу на Глыбоччыне былі паселішчы Беразвечча, Падсвілле, Мікуліна.

Тое, што глыбоцкія "маляванкі" сёння знаходзяцца пад аховай дзяржавы, — вялікая заслуга майстра па роспісе тканіны і носьбіта народнай традыцыі маляваных дываноў Святаны Скавырка, чые творы неаднаразова выстаўляліся на раённых, абласных і міжнародных мерапрыемствах. Увогуле ж, сучасныя носьбіты названай традыцыі перадаюць сваё майстэрства на майстар-класах, вядуць гурткі па маляванцы, бо лічаць сваё ўменні каштоўнасцю, якую трэба перадаць нашчадкам.

Наталля НІКІФАРОВІЧ, метадыст па народнай творчасці метадычнага аддзела Глыбоцкага цэнтра традыцыйнай культуры і народнай творчасці

сав для запісу ды прамоцыі альбомаў). Натхніўшы прыкладом, у Сеціве знайшоў адпаведную платформу, напісаў туды ліст, агучыўшы неабходную суму (на той момант самай вялікай, сабранай у Расіі для музычнага праекта, было нешта каля 13 тысяч еўра на запіс альбома "Spirit" гурта "B1-2"). Адміністратар сайта патлумачыла, што наўрад ці мне ўдасца столькі сабраць. Я паменшыў свае запыты ў пяць разоў, вырашыўшы рабіць альбом самастойна. У пачатку 2013 года пачаўся збор сродкаў, якіх (за 3 месяцы атрыманых, дарэчы) хапіла на тыражаванне тысячы копій альбома "Проза" з 20-старонкавым буклетам.

Я і ў далейшым збіраюся практыкаваць краўдфандынг, але не ўпэўнены, што мае імя прыцягне шмат ахвотных дапамагчы. Людзі больш баяцца бяруць удзел у праектах медыйных выканаўцаў. Калі іх вядомасць, камерцыйны поспех — гэта вынік білетных канцэртаў, то каму, як ні ім, звяртацца да фінансавання ад сваёй фан-базы. І ёсць магчымасць даведацца, ці патрэбныя камусьці сродкі прыхільнікаў новыя запісы. Упэўнены, што, дапусцім, і Юрый Лаза, і Юрый Антонаў маглі б знайсці для сябе гэткага кштату матывацыю, каб рабіць новыя альбомы. Камерцыйна ж праблемным артыстам запіс ды поўную вытворчасць фанаграм акупіць такім чынам будзе складана. Але хаця б на тыраж сабраць грошы можна.

Не жабрацтва за рэальны прадукт

— Пачалося ўсё з эксперыменту-жарту: тэлеканал "АНТ" запрасіў у праект "Легенды. Live", для якога мы і падрыхтавалі баладу "One" гурта "Metallica", — пачынае сваю краўд-гісторыю лідар гурта "Стары Ольса" Зміцер Сасноўскі. — Запіс выклалі на сеціўных рэсурсах, прычым колькасць пратлядаў сягала

2 мільёнаў. Потым пайшлі новыя прапановы ад канала на стварэнне кавер-версій хітоў "Pink Floyd", "Red Hot Chili Peppers", "Deep Purple", затым гурт выступіў на фестывалі, прысвечаным "The Beatles". Адрэцэпіравалі рэчы "Black Sabbath" ды "AC/DC". У выніку сабралася найцікавая праграма! З усяго свету сталі запрашаць не толькі сыграць сярэднявечную музыку, але абавязкова хаця б некалькі кавераў. Скажам, адзін з амерыканскіх прадзюсараў спярша прапанаваў падпісаць кантракт на запіс альбома

век — з Беларусі, ЗША, Вялікабрытаніі, Аўстраліі, Канады, Германіі (сабрана 29 890 долараў). У якасці зваротнай падзякі, як гэта і робіцца пры краўдфандынг, мы павінны разаслаць донарам дыскі і сувеніры, прыгатаваць падарункавыя варыянты альбома, зборнікі старадаўняй музыкі, нават заехаць да некастрых фундатараў у госці! Грошы захоўваюцца ў банку, нам не належаць, з іх сплачаны ўсе падаткі, аўтарскія адлічэнні, камісія на карысць краўд-парталу, праз які краўдфандынг і ажыццяўляўся.

Яўген, — для музыкантаў гэты працэс (пры ўсёй яго ўяўнай прастаце) вельмі працаёмкі. Я маю на ўвазе "адказ", калі кожны спонсар павінен атрымаць ад артыста прыз. Бедная Бенька (Святлана Залеская-Бенька, лідар "Сярэбранага Вяселля". — А.К.) наабяцала масу эксклюзіва, а потым сваімі рукамі яго рабіла, атрымаўшы год пакут. А яшчэ не ў час надрукавалі дыскі... Так што вельмі асцярожным трэба быць у гэтым пытанні, старанна яго прадумаваць, каб у выніку не "падставіцца" перад прыхільнікамі. І нашы

не пры артысце, ён умаўляе яго на краўдфандынг. Урэшце, значна адрозніваецца "Тубетскаю" у такім працэсе ўдзельнічаць не збіраем.

Пра тонкасці

Уладзімір Шаблінскі, дырэктар канцэртнага агенцтва "Лінія гуку":

— Краўдфандынг у Беларусі, вядома, трэба развіваць, пакуль жа нашы музыканты, падаецца, пабойваюцца ўступаць у такую камунікацыю, саромеюцца яе, маўляў, сарамна ім ісці па свеце, як яны лічаць, з торбай. Накладвае

тальна чыстая. Магу выказаць здагадку, што рана ці позна з'явіцца выканаўца, хто, сабраўшы грошы, элементарна знікне, не ўклаўшы іх у прадукт ды не выканаўшы перад бенефіцыярамі агучаных абяцанняў. Тады краўдфандынг будзе дыскрэдытаваны ў вачах некаторах меламанаў, з малога недаверу пачнецца вялікі, і ў выніку ўся канструкцыя апынецца нежыццязольнай.

У прынцыпе, фестываль "Вольнае паветра", арганізатарам якога з'яўляецца наша агенцтва, як і любое іншае білетнае мерапрыемства, служыць прыкладам самага прымітыўнага краўдфандынга. Я б не выключай таго, што ў нейкай будучыні мы паспрабуем правесці фэст, выкарыстоўваючы краўдфандынг больш шырока.

Ад сябе мне і дадаць лічы, няма чаго, і ўсё ж унясу свае сціплыя пяць капеек. Летась легендарны Барыс Грабеншчыкоў з дапамогай краўдфандынга ў кароткія тэрміны набыў неабходныя мільёны расійскіх рублёў на запіс новага альбома яго гурта "Акварыум". За гэтую акцыю ён патрапіў пад немілазэрны астракізм з боку прадстаўнікоў не толькі "пралетарскай", але і ліберальнай грамадскасці былога Саюза: як жа так — калектыў, які адчувае сябе цалкам матэрыяльна камфортна, апусціўся да падобнага "збівання" грошай?! Аднак, мяркуючы па тым, што БГ які месяц канцэртуе па падземных пераходах розных краін, чуткі аб бяхмарным існаванні пецярбургскага ансамбля моцна перабольшаныя... А калі сур'ёзна, мяне таксама некалькі бянтэжаць некаторыя зоркі, што дзейнічаюць падобным чынам. Я — за малых ды ранніх, не абцяжараных рахункамі, ім і гатовы дапамагчы. Зрэшты, калі нехта ўзроўню Аляксандра Саладухі раптам кіне кліч, "скінуўся" б і яму. Вось такі я супярэчлівы...

Краўд-ракурс музыкі

Паміж культурным інструментам і... няёмкасцю

кавераў, а затым праехаць з турама па амерыканскіх фестывалях сярэднявечнай і рэнесанснай культуры. У ЗША зацікавіліся міксам са старадаўняй музыкі і рок-балады, універсітэты просяць прачытаць лекцыі па гісторыі музыкі з "жывым" ілюстраваннем. Карацей, пакуль плануецца 18 канцэртаў, але іх колькасць расце. Усе пытанні з аўтарскімі правамі "скарыстаных" гуртоў прадзюсар вырашаў. Запіс альбома пачаты на адной з мінскіх студый. Спадзяемся скончыць работу да сярэдзіны лета (у Амерыку ж ляцім напрыканцы жніўня). Дыск выйдзе там, але частку тыражу прывязем і на радзіму, вядома.

Вось пад гэты праект, па парадзе прадзюсара, мы і задумалі краўдфандынг. У ім паўдзельнічала 1037 чала-

нам ужо замовілі білеты на самалёты, месцы для пражывання, наняты мікрааўтобус. Яшчэ трэба атрымаць працоўныя візы. Збор сродкаў праз краўдфандынг — нармальнае практыка для ўсяго свету. Гэта не жабрацтва ды не прыніжэнне. Артыст прапаўнае рэальны прадукт ды бярэ на сябе кучу абавязкаў перад сваімі спонсарамі. Усе гэтыя грошы трэба адпрацаваць! Ніякай халявы, ёсць кантракт ды горы працы...

Каб не "падставіцца"

Прадзюсар Яўген Калмыкоў пагаджаецца з артыстамі, што краўдфандынг — рэч добрая. З тых выканаўцаў, з якімі ён супрацоўнічае або супрацоўнічаў, яго скарысталі з гуртамі "Сярэбранае Вяселле" ды "Ляпіс Трубяцкі".

— Шчыра кажучы, — дадае

арганізатары краўдфандынгаў, да ўсяго, пакуль паўтараюцца ў сваіх ідэях. Бо што такое краўдфандынг? Гэта пэўны стартап-праект. А калі так, то і ўяўляць сабой ён павінен нешта нечаканае ды футурыстычнае. Просты збор грошай пад гарантыі банальнай матэрыяльнай удзячнасці спрацуе раз, другі, пяты, а потым жаданне плаціць у людзей зменшыцца. Натуральна, узнікае пытанне, калі да краўдфандынга звяртаецца камерцыйна паспяхова артыст. Як гэта можа адбывацца на практыцы? У сціпым выглядзе апішу працэс так: менеджару выканаўцы тэлефануе прадстаўнік краўд-рэсурсу ды распавядае яму пра ўсе выгоды такой "дзвіжухі". А менеджар жа "сядзіць" на грошах, лічыць іх. І вось так, апраўдваючы сваё існаван-

свой адбітак і тое, што ў нашай краіне, наколькі я разумю, яшчэ не выбудавана максімальна зразумелая, празрыстая ды ўзаемакарысная канцэпцыя адносін унутры краўдфандынга — аднаго з сусветных інструментаў (складанага, высокатэхналагічнага) у розных галінах: скажам, паміж дзяржаўнымі органамі, музыкантамі ды іх аўдыторыяй. Натуральна, дзяржава мае атрымаць у выглядзе падаткаабкладання нейкую колькасць грошай з атрыманых артыстамі сродкаў. Таму зараз сістэма краўдфандынгавай падтрымкі адназначна канфлітуе з беларускім заканадаўствам, і ўзаемныя прэтэнзіі бакоў запатрабуюць аптымізацыі ды ўрэгулявання.

Ёсць і такая тонкасць. Сёння краўдфандынгам ў рэспубліцы карыстаюцца вядомыя або ў нейкай ступені вядомыя людзі, чья рэпутацыя крыш-

Абрад "насілі налітку".

Касцюмы з X стагоддзя

Супрацоўнікі Глыбоцкага дома рамёстваў не так даўно рэканструявалі касцюмы свайго рэгіёна.

Для рэканструкцыі касцюмаў X — XII стагоддзяў творчым калектывам устаноў культуры выкарыстоўвалася інфармацыя даследаванняў кандыдата гістарычных навук, старшага навуковага супрацоўніка Інстытута гісторыі Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі, археолага Людмілы Дучыцы. Яна ўдзельнічала ў археалагічных раскопках курганоў на тэрыторыі Глыбоцкага раёна каля вёсак Чарневічы, Перавоз, Падгаі, Зябкі ў 1998, 2000, 2001 гадах.

Касцюмы асноўнай часткі жыхароў Віцебшчыны X — XII стагоддзяў (у асноўным, вяскоўцаў), як жаночы, так і мужчынскі, характарызаваўся

Рэканструкцыя касцюмаў X — XII стагоддзяў.

шматлікімі металічнымі ўпрыгожаннямі і маюць балцка-славянскія рысы. І мужчынскі, і жаночы касцюм складаліся з ільняной кашулі, набедранага адзення (панёвы — у жанчын, порты — у мужчын), верхняга адзення (світа, плашч, наплечнае пакрыўала — вілайнэ, кажух, шуба і гэтак далей).

Кашулі па пакрыўці былі тунікападобнымі. Выраз рабіўся авальны ці чатырохвугольны, разрэз — пасярэдзіне грудзі, альбо з боку. Каўнер, край кашулі і рукавоў аздабляліся вышыўкай. У жаночых кашулях былі распаўсюджаны стаячыя каўнеры, якія зашпільваліся на маленькія гузікі (часта рабіліся на падкладцы з кары ці бяросты). Хутчэй за ўсё ў X — XII стагоддзях насілі фартухі, сарафаны, кабаты, якія добра вядомыя па суседніх тэрыторыях. Важ-

Святлана Скавірка і яе малюваныя дыяваны.

ную ролю ў касцюме, як у жаночым, так і ў мужчынскім ды дзіцячым, выконваў пояс — тканы, плечены, скураны, шаўковы. Паясы насілі са спражкамі — бронзавымі, жалезнымі, касцянымі.

Найважнейшай састаўнай часткай касцюма, асабліва жаночага, з'яўляецца галаўны ўбор. Дзявочымі былі вяночкі з бяросты ці лубу, якія абшываліся тканінай (ільняной, шаўковай). Вянок упрыгожваўся вышыўкай ніткамі, бісерам або металічнымі пласцінамі, часта пазалочанымі. Бывала, што замест такіх вяночкаў надзявалі шаўковую тасьму або скураны раменьчык. Да вяночкаў і чапоў прымацоўваліся скроневыя кольцы, якія прыняты лічыць прыгметай этнасу. Для кры-

Гатуецца "масляны баран", а на фота ўнізе — хлеб на лістах чюпёна.

аднакаляровай тканіны, на якія нашывалі рознакаляровыя атласныя стужкі. Пацёркі насілі наступным чынам: іх прымацоўвалі да кручкоў, а потым зашпільвалі на гарсэце. Рэгіянальнай адметнасцю касцюма з'яўляюцца атласныя стужкі (іх колькасць даходзіла да дванаццаці), якія збіраліся ў кветку і замацоўваліся на левым плячы. Упрыгожаннем на галаве з'яўляюцца пацёркі на валасах.

Дзявочы касцюм Глыбоцкага раёна 1930-х складаецца з кашулі, спадніцы, гарсэта, фартуха. Кашуля тунікападобнага крою з бакавымі ўстаўкамі. Каўнер — стаяча-адкладны, разрэз па сярэдзіне перада, зашпільваецца на адзін гузік пад каўняром. Рукавы прамыя, па нізе сабраныя на зборку і апрацаваныя манжэтамі. Манжэты зашпільваюцца на гузікі. Кашуля аздабленая вышыўкай "крыжыкам", якая размяшчаецца па каўняры, па манжэтах, па верхняй частцы рукава.

Спадніца прамая, сабраная па верху на зборку, ззаду — закладзены складкі. Па версе спадніца, апрацаваная поўсам, зашпільваецца на гузік. Для надання пышнасці спадніцы, выкарыстоўваецца пад'юбнік. Па нізе спадніца ўпрыгожана каларовымі атласнымі стужкамі.

Тацяна КАРНЕЕВА, малодшы навуковы супрацоўнік Глыбоцкага дома рамёстваў

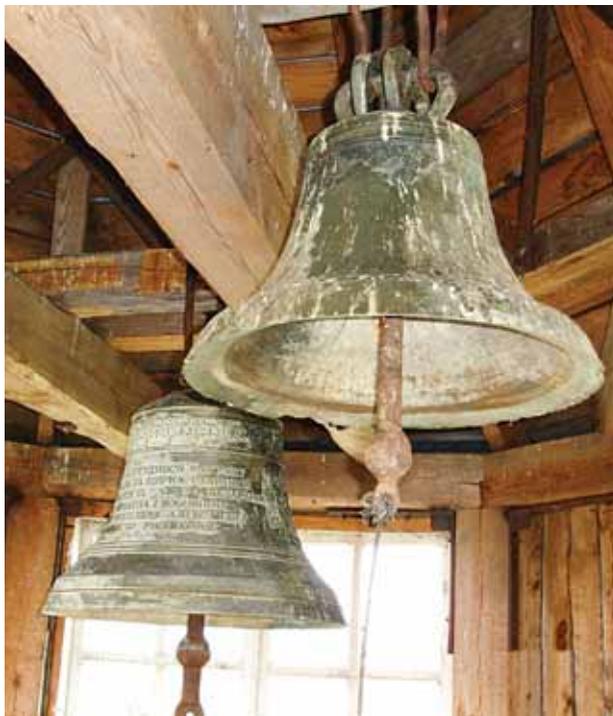
Неўзабаве спіс нематэрыяльнай спадчыны UNESCO можа папоўніцца адметнай традыцыяй беларускага званарства. Рэалізацыя гэтай ініцыятывы стала магчымым пасля грунтоўнага вывучэння і сістэматызацыі 1747 званой XVI — XX стагоддзяў з некалькіх соцень праваслаўных храмаў краіны.

Вывучэнне званой доўгі час было немагчымым з-за пэўных грамадска-палітычных абставін, якія наклалі “вета” на духоўную тэматыку і саму традыцыю царкоўнага звону. У канцы 1980-х гадоў паступова былі знятыя грыфы “цалкам сакрэтна” з дакументаў архіваў, што дазволіла выявіць “белыя плямы” ў гісторыі музычнай культуры Беларусі, яе нацыянальнай гукавой сімволікі.

Трэба адзначыць, што асноўная частка старажытных званой, якія захаваліся ў нашай краіне, знаходзяцца ў заходняй яе частцы. Тое не выпадкова. Напрыканцы 1930-х у БССР не засталася ніводнага дзейнага храма, а ўся царкоўная маёмасць была нацыяналізавана і разрабавана. У Заходняй Беларусі, якая знаходзілася на той час у складзе Польшчы, стаўленне ўладаў да праваслаўных святыняў хоць і было адмоўным, але не перарасло ў ганенні, што спрыяла захаванню традыцыі царкоўнага звону.

Падзеі, якія датычацца гісторыі званой у 1941 — 1945 гады, былі адноўлены ў выніку экспедыцыі 2003 — 2009 гадоў, ажыццёўленых па дабрашанні Ганаровага Эжарха ўсяе Беларусі мітрапаліта Філарэта па 247 праваслаўных храмах Гродзенскай, Брэсцкай, часткі Віцебскай і Мінскай абласцей, а таксама матэрыялах Дзяржаўнага архіва Рэспублікі Беларусь, Дзяржаўнага архіва Брэсцкай вобласці і яго філіялаў у Пінску.

Для нямецкіх акупацыйных уладаў званы ўяўлялі цікавасць не як помнікі матэрыяльнай культуры беларускага народа, а як сыравіна для вытворчасці зброі. З канца 1941 года акупанты праводзяць акцыі “добраахвотнай дапамогі” нямецкай арміі. Па ўсёй тэрыторыі Беларусі арганізуюцца пункты збору званой. Збору “падлягаюць: медзь, цынк, нікель, волава [...] і сумесі гэтых металаў пры дапамозе ўсіх мясцовых і нямецкіх уладаў гэтая акцыя павінна быць праведзена найхутчэй. Таму раённыя бурмістры атрымліваюць заданне арганізаваць зборныя пункты ў Навагрудку, Дзятлаве, Любчы, Карэлічах, Івянцы і Наваельні. Акцыя будзе праведзена 29 сакавіка 1942 года [...] у форме добраахвотных ахвяраванняў”. У пачатку 1942-га ў акупаваных гарадах адбыліся сходкі духавенства з нямецкімі ўладамі, на якіх было загадана здаць добраахвотна царкоўныя званы, пакідаючы адзін невялікі. Акупантамі таксама выдаецца загад, згодна з якім “за ўтойванне каляровых металаў вінаватыя падлягаюць

Выратаваныя «Лукаўскія» званы.

“Параненыя, наскрозь прабітыя кулямі...”

ку жыхары вёскі Лукава Маларыцкага раёна Брэсцкай вобласці, калі стала вядома пра намеры акупантаў, сумесна з партызанамі склалі план выратавання сваіх званой. Аграном і званар Павел Стасок даў сігнал пра пачатак аперацыі трохразовым званом. Званар Васіль Кардзялюк распавёў: “Ён умеў званіць, на гармоніку так не сыграеш! А возера побач — чуваць далёка...” Пагрузілі партызанам, і тыя закапалі іх каля вёскі Забалацце. Дарэчы, “лукаўскія” прыхаджане “прытулілі” чатыры званы са спаленага немцамі суседняга храма ў Забалоці.

У многіх храмах на званіцах віселі вялізныя званы, хаваць і нават перамяшчаць

некаторых звестках, культурны і адукаваны чалавек, нехта Эгерт [...] не дазволіў вывесці званы з горада і загадаў Захару Васілюку вартаваць іх у сваім двары. Камісар Эгерт падтрымліваў сувязь з партызанамі і за гэта быў забіты фашыстамі пад вёскай Такары. Пасля адступлення нямецкай арміі званы зноў устанавілі ў царкве”.

Многія цэрквы былі знішчаны або згарэлі падчас бамбёжак, іншыя разам са званіцамі выкарыстоўваліся нашымі байцамі або акупантамі як назіральныя пункты, бо стаялі на ўзвышшы. Так, як распавёў протаіерэй Павел Ляшко з вёскі Гарадная Столінскага раёна, “ляцелі ў званы снаряды, званы прабілі наскрозь. Тым не менш, параненыя, наскрозь прабітыя кулямі, яны захавалі сваё гучанне”.

У ліпені 1944 года ўся тэрыторыя Беларусі была вызвалена ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Многія прыхаджане згадваюць, што 9 мая 1945 года “званілі ў дзень Пабеды целы дзень, долга-долга. Сколькі плачу было! Сколькі не прыйшло з вайны, сколькі раненых, да паловіны нашай дзярэўні!” У вёсцы Рубель Столінскага раёна ў дзень Перамогі адбыўся хрэсны ход з царкоўным званом, “адна царква Архістратыга Міхаіла і засталася, усе хаты былі спалены немцамі. Столькі людзей з усіх вёсак прыйшло! Дзякавалі Богу, што вайна

Царкоўныя званы: як іх хавалі і “хавалі” ў гады вайны

Званар Васіль Кардзілюк.

Мітрафоны протаіерэй Іаан Камініскі з Мазыры хавалі кампані ў вёсцы Порцішча Докшыцкага раёна ў 13 гадоў.

Званар Яфім Удэльніны ў аперацыі па выратаванні званой у вёсцы Оптыш на Маларыцшчыне.

публічнаму пакаранню праз павешанне, а тыя, хто здалі найбольшую колькасць медных рэчаў атрымаюць адмысловыя даведкі пра актыўны ўдзел у барацьбе супраць бальшавізму”.

Вядомыя факты супраціву з боку вернікаў, асабліва ў Брэсцкай вобласці, якія не жадалі расставіцца са сваімі святынямі. Часам захопнікі, бачачы гарачую веру вернікаў, адыходзілі ад сваіх намераў. Святар Мікалай Юрчук успамінае: “У гады вайны прыехалі сюды немцы здымаць званы. Прыбеглі жанчыны, з плачам, з віламі кінуліся на іх і не аддалі...” У многіх прыходах насельніцтва падрыхтавалася да сустрэчы з ворагам і паспела схваць царкоўныя каштоўнасці. З рызыкай для жыцця вернікі “хавалі” званы на могілках, закопвалі ў агародах, апускалі ў рэкі ды азёры. Часам пра намеры фашысцкіх акупантаў прыхаджан

іх было фізічна складана. Па словах Веры Ранда з вёскі Верхалессе “хавалі, бо ведалі: немцы забяруць. Здымалі Дземянко распавёў пра свайго настаўніка К.Грабайлу — кіраўніка антыфашысцкага руху ў гады вайны. “Ён разам з вяскоўцамі працаваў у немцаў па заданні партызан. Ён расказваў, што ў вёсцы Чарняны быў паліцэйскі ўчастак і дзесьці ў 1942 годзе сувязныя даведкі ліся, што царкоўныя званы будучы здымаць. І вось на працягу адной ночы званы былі таемна зняты ў Чарнянах і Дарапеевічах. Хавалі ў розных месцах, каб, калі немцы знойдуць, то не ўсе. Майму настаўніку даручылі закапаць адзін, а другі павесілі ў вёсцы Лукава ў возера. І вось уночы ён у сядзібе свайго бацькі закапаў адзін звон. Узаралі зямлю, засеялі. Шукалі іх ці не, ён не казаў, але так гэтыя званы былі выратаваны”. У іншым выпад-

іх было фізічна складана. Па словах Веры Ранда з вёскі Верхалессе “хавалі, бо ведалі: немцы забяруць. Здымалі падлогу ў царкві і закапывалі”. Па расповедах 80-гадовага званара Афінагена Альсевича з вёскі Ласіца Пастаўскага раёна, настаўцель Ісідар Насякайла зняў званы, разабраў падлогу ў сваім храме каля іконы святога Георгія Пераможцы, апусціў звон у зямлю і ўзніс малітвы да святога пра выратаванне каштоўнай царкоўнай маёмасці.

Перад адступленнем у 1944 годзе нямецка-фашысцкімі захопнікамі была зроблена другая спроба рабавання храмаў і зняцця званой. У спустошаных беларускіх гарадах ды вёсках фашысты забіралі ўсё, што можна было павесці: скаціну, каштоўнасці і званы. Так, у 1944-м у горадзе Высокае, што на Брэстчыне, былі знятыя званы, але “спадгалівы нямецкі камісар, па

скончылася”, — сведчыць Вольга Агіевіч.

У час Вялікай Айчыннай вайны Беларусь страціла значную колькасць званой, большая частка якіх была вывезена ў акупантамі ў Германію на пераплаўку, пацярпела ў час адыходаў і наступленняў, пажараў ды абстрэлаў. У шэрагу храмаў і духавенствам, і вернікамі, часам з удзелам партызан, рабіліся спробы выратавання богаслужбовых інструментаў, адліты “для заахочвання і навучання нашчадкам пераймаць дабрадзейнае продкаў”. Нягледзячы на тое, што колькасць дзеючых цэркваў ўзраста, у большасці з іх служба ішла без свяшчэнных “галасоў”. Схаваныя ў зямлі і вадзе званы чакалі заканчэння вайны, а прыхаджане верылі ў тое, што прыйдзе час царкоўных званой.

Алена ШАЦЬКО,
кандыдат
мастацтвазнаўства

(Працяг. Пачатак у №№ 15, 16, 18)

Сёння “К” працягвае расповед пра знакамітага савецкага кінаартыста — беларуса Пятра Алейнікава.

Барыс КРЭПАК

Пятра Мартынавіча я бачыў толькі аднойчы у Маскве — выпадкова. Дзесьці ў раёне Чаромушак. Гэта было летам 1962 ці 1963 года, дакладна не памятаю. У нейкага піўнога ларка, дзе тоўпілася вялікая маса вольнага люду, прагных атрымаць куфаль бурштынавага “Жыгулёўскага”, ён стаў у кампаніі трох немаладых людзей, вельмі пастарэлы, з памятым тварам. У мяне тут жа ўзнікла думка наблізіцца да яго і сказаць штосьці прыёмнае. Але — не падышоў, пасаромеўся. Ды і хто ведае, як ён мог успрыняць мае запозненыя, магчыма, ужо і не патрэбныя яму, кампліменты?

Нашмат пазней мне распавядалі, як аднойчы ў Манрэалі, ля ўваходу ў гатэль “Хілтан”, Уладзімір Высоцкі пабачыў зорку галівудскіх баевікоў Чарльза Бронсана, шырока вядомага ў нас па ролі Бернарда О’Рэйлі ў “Цудоўнай сям’ерцы”. Пабачыў і кінуўся да яго, каб сказаць, што ён яго любімы акцёр. Той сплюнуў пад ногі, раздавіў недакурак абцасам і раўнадушна прабураў: “Пайшоў ты...” Праз некаторы час Уладзімір Сямёнавіч даваў канцэрт у Галівудзе. Пасля выступлення адбыўся адпаведны фурштэт. Высоцкі хацеў адшукаць Бронсана сярод запрошаных, каб адплаціць яму той жа манеткай, так бы мовіць, “алаверды”, паслаць яго, куды след. Але не знайшоў. Спытаў арганізатараў: чаму няма Чарльза Бронсана, гэтага амерыканскага літоўца, народжанага пад імем Караліса Бучынскіса? У адказ пачуў: мы яго ніколі не запрашаем, бо ён па характары вельмі пануры, нелюдзімы і малапрыемны чалавек. Дык вось, хто ведае, як бы мяне ўспрыняў тады Пётр Мартынавіч. Можна, таксама паслаў бы куды падалей няпрошанага незнаёмца, які прагне залезці ў яго параненую жыццём душу...

Згадвае народны артыст СССР Яўген Веснік: “У нашай вясотцы, насупраць заапарка, жыві Пётр Мартынавіч Алейнікаў — адзін з найлепшых артыстаў савецкага кіно. Ён быў схільны да вядомай рускай заганы. І ведаў, што ў яго рак. Раніцамі вартаўнік заапарка рыхтаваў яму цацвярцінку “Рускай”. Паправіцца. Я ведаю, што гэта такое. Пётр Мартынавіч падружыўся з ваўком па мянушцы Норык. Падкормліваў яго. Аднойчы нават пачаставаў сябра кавалачкам хлеба, змочанага гарэлкай. Неяк Алейнікаў прыйшоў вельмі цяжкі. У яго былі сваркі дома. Прышоў да Норыка і плача. Вартаўнік мне раскаваў: “Заўсёды артыст хваляваўся, што воўк яго ўкусіць. А тут бачу: Норык вылізвае яму слёзы! Пётр Мартынавіч, цверазеючы на вачах, усхвалявана вымаўляе: “Норык! Ты самы лепшы з людзей!!!”

Ужо і не памятаю, калі я ўпершыню паглядзеў каляровы фільм-казку “Канёк-Гарбунок” рэжысёра Аляксандра

Роу з Пятром Алейнікавым і Георгіем Мілярам у галоўных ролях. Як я сачу за кожным рухам, кожным словам Іванушкі, царскага спальніка Чыхіра, дзяўчыны-прыгажуні Зараніцы, цара Афрона!.. Для мяне гэта карціна, знятая па казцы Пятра Яршова, і па сённяшні дзень так і засталася вельмі каштоўным рырэтэтам, які захаваў і прыкметы таго часу, і млявую настальгію па ўласным дзяцінстве. Здавалася б, прайшло шмат дзесяцігоддзяў, але гэта дыстанцыя зрабіла стужку яшчэ больш каштоўнай.

Па вялікім рахунку Алейнікаў не быў майстрам пераўвасаблення. Праўда, аднойчы імкнуўся гэта зрабіць, калі пагадзіўся ў 1946-м здымацца ў фільме “Кампазітар Глінка” ў ролі Пушкіна. Зняўся, і лічыў гэтую ролю адной з лепшых сваіх кінаработ. Але народ яго ў гэтым вобразе не прыняў. Толькі Пушкін-Алейнікаў з’явіўся на экране, з бакенбардамі і ў крылатцы, зал зарагатаў, словам, смехдый годзе. Як гэта так: улюбёныя народам алейнікаўскія вобразы кухціка Малібогі, Саўкі-трактарыста, шахцёра Вані Курскага з кароннай фразай: “Любоў — гэта як тыф!”, ардынарца чырвонага камдыва Аляксандра Пархоменкі — былога анархіста Васіля Гайварона з яго песняй “Ты ждеш, Лизавета, от друга привета...”, танкіста ў ваенным кінозборніку “Беларускія навэлы” — а тут раптам “сонца рускай паззі”, “наша ўсё”! Адзіёзныя крытыкі нават загаварылі пра “дыверсію” супраць вялікага паэта. Канешне, пасля гэтага Алейнікаў прыйшоў у роспач, прасіў рэжысёра Льва Арнштама зняць яго імя з цітраў. Але, на шчасце, той не паслухаўся, а Алейнікаў у чарговы раз запіў...

Я перагледзеў не так даўно гэты фільм, канешне, вельмі слабы, але, павінен сказаць, што Пушкін-Алейнікаў мне спадабаўся. Акрамя таго, што акцёр у грыве быў знешне падобны да паэта, ён таленавіта яго сыграў, хаця, можа, паказаў яго залішняе сур’ёзным і спакойным: Пушкін усё ж быў, паводле ўспамінаў, чалавекам экспрэсіўным, жывым, рухавым, нават звышэмацыянальным. Прынамсі, Алейнікаў зрабіў на мяне ўражанне больш моцнае, чым ігра яго кіношнай жонкі, трывіяльнай какоткі Марыі Івановай (Глінка) ў выкананні славутай Валянціны Сяровай. Ды і Барыс Чыркоў (Глінка) быў занадта “ідэалагічна” вытрыманы, так бы мовіць, у рэчышчы дзяржаўнага, сталінскага сацрэалізму. Не хапала яму толькі ў кішэню партбілет пакласці. Так ці інакш, фільм атрымаў Сталінскую прэмію, але Пятра Алейнікава яна ніяк не закранула.

Наогул, акцёру, у адрозненне ад многіх яго славуных калег, на падобныя ўзнагароды ніколі не шанцавала. Дзіўная рэч: іграў разам з сябрамі-“не разлей вада” Мікалаем Кручковым і Барысам Андрэевым, іграў з Алегам Жакавым, Барысам Чырковым, Яўгенам Веснікам, Нонай Мардзюковай, Лідзіяй Смірновай, Валянцінай Сяровай, Фаінай Ранеўскай, Аляксеем Абыркосавым, Тамарай Макаравай — народ іх усіх паважай, на іх з задавальнен-

нем ішоў, — але, як аказалася, усе яны сталі ферзямі, а ўсенародналюбімы Алейнікаў — пешкай, якая так і не прайшла ў ферзі.

Смешна сказаць, але адзіную ў жыцці першую прэмію за найлепшую акцёрскую работу ў фільме Булата Мансурава “Спатолленне смагі” на Усеаюзным кінафестывалі ў Ленінградзе (1966) артыст атрымаў... пасмяротна. Як і пасмяротны прыз за тую ж ролю на Агледзе-слаборніцтве кінематаграфістаў рэспублік Сярэдняй Азіі і Казахстана... І нават дзіўны закон яшчэ сталінскіх часоў пра магчы-

здолелі разгледзець скрытых патэнцыйных магчымасцей Алейнікава для выканання буйных вобразаў, якія ён мог сыграць не горш за, скажам, Барыса Чыркова ці Мікалая Кручкова. Мабыць, адзін Мансураў змог па-сапраўднаму ўбачыць “нутро” Алейнікава ў ролі запраўшчыка Маруціна ў сваім фільме пра будаўніцтва ў 1950-я гады Каракумскага канала — тым самым “Спатолленні смагі” (па раману Юрыя Трыфанава), але гэта роля сталася “лебядзінай песняй” артыста, надта запозненай — незадоўга да яго смерці.

ад прынятай маралі “будаўніка сацыялізму”. Словам, жыў пад дэвізам: думаць адно, а казаць... тое ж самае.

У гэтым сэнсе Алейнікаў быў чалавекам даволі непрадказальным, здольным на такія ўчынкi, якія іншаму падаліся б дзіўнымі, а часам — задужа смелымі і нават небяспечнымі ў тагачасным савецкім соцыуме, дзе жывы працаваў акцёр. Праўда, па гэтай частцы быў у яго неразлучны, шчыры да канца жыцця сябра, мабыць, адзіны ва ўсім свеце — гэта Барыс Андрэеў. Здавалася, дзве процілегласці па характары:

Кіназорка з Крывеля: спроба аб’ектыўнага аналізу біяграфіі Пятра Алейнікава

Кадр з фільма “Вялікае жыццё”

Пад мантыяй безразважнага Арлекіна

Пётр Алейнікаў

масць прысваення Дзяржаўных прэміяў нябожчыкам не закрануў Алейнікава. Аднак дзякуючы яго малой Радзіме — Беларусі, і зямлі якой сёння ёсць і імяны Музей у вёсцы Крывель, і цудоўны бронзавы помнік у Шклове, адкрыты ў канцы 2015 года (аўтар Аляксей Паўлючук), і вуліца там жа, названая яго імем.

Так, Пётр Алейнікаў быў у звязцы вялікіх і знакамітых “сваім сярод чужых”, хаця абсалютна ні ў чым не саступаў па таленце і творчай апантанасці будучым шматразовым сталінскім лаўрэатам, “народным артыстам”, ардэнаносцам усіх рангаў. Але ўсе падобныя дзяржаўныя ўзнагароды (укліваючы самы маленькі медалёк!) Петра Мартынавіча абмінулі, абышлі, як “касы дождж”. Магло падацца, што Алейнікаў “якім быў, такім і застаўся” на ўсе часы. Насамрэч, ім усё жыццё кіравала жаданне расці, змяняць акцёрскае амплу, і не яго віна, што кінарэжысёры не

карціна гэта прынесла 50-гадоваму артысту асаблівую радасць, тым больш, што побач з ім здымаўся яго дачка Арына і сын Тарас. Здымкі ішлі ў пустыні пад Ашхабадам. Вось што распавядаў Булат Мансураў: “У рабочым пасёлку, у пакойчыку недабудаванага дома, мы былі ўдваіх з Пятром Алейнікавым. За фанернай перагародкай была грывёрная, і адтуль даносіўся жаночы голас: “Я яго не пазнала! Памятаю, такі ён быў прыгожы, а зараз...” Пётр Мартынавіч усміхнуўся і заплакаў... Па дванаццаць і больш гадзін у суткі працаваў Пётр Мартынавіч, заражаючы сваёй працавітасцю ўсю здымачную групу. Усё, што ён паспеў зрабіць у фільме, было зроблена за 15 — 16 дзён. Аднойчы я спытаў яго: “Вы не стаміліся?” Ён усміхнуўся і нечакана ў сваю чаргу спытаў, ці змяню я назву карціны. “Не, — адказаў я. — Ні ў якім разе”. — “Добра, не трэба, — вымавіў ён, — гэта мая доўгая смага працаваць, якую я даўно не спаталаў...”

“Няўжо адзін я такі шалапутны?..”

Зразумела, шмат што перашкаджала яму ў жыцці: алкаголь, дзіцячая непасрэднасць, нястрыманая мова, звязаная з формуламі: “заўсёды рэзаць “праўду-матку”, “ніколі не маніць”, “нічога і ні ў каго не прасіць”, “адчуваць сябе незалежным

адзін — жыццёстойлівы, нязломны, моцны грамабой, які мог разбураць, крышыць усё вакол, калі трэба, нягледзячы на чыны і званні; і — вяцэлы балабол з бліскучымі знешнімі данымі, з непаўторнымі ўсмешкай ды інтанацыяй у голасе, абаяльны, жыццядарны, даверлівы, безбаронны, адчайны, і ў той жа час — зусім недысцыплінаваны і некіруюмы ў складаных абставінах. Ён, зразумела, Алейнікаў. А вось знайшлі ж адзін аднаго, “бас” Барыс Фёдаравіч і “тэнар” Пётр Мартынавіч, абое, адчулі, што іх сяброўства — не толькі здымачнае разам у фільмах і жлукціц гарэлку пасля ўдалых ці, наадварот, няўдалых кіназдымак, а тое, што называецца, “ад чыстага сэрца і на вякі”. Абодва яны трапілі ў розныя надзвычайныя сітуацыі, але фартуна доўгі час ахоўвала іх ад непрыемнасцей, бо іх акцёрская папулярнасць была ашаламляльнай. І калі Андрэеў, увешаны ордэнамі і лаўрэатскімі медалямі, з часам “уціхамірыўся”, стаў спакойным і амаль філосафам, Алейнікаў рана апынуўся за бортам жыцця і творчасці — і ў гэтым былі яго і віна, і бяда.

Але мінулага не вернеш. І многае з гэтага мінулага двух такіх непадобных адзін да аднаго сяброў з часам перайшло ў народныя легенды. Прывяду толькі некаторыя. Аднойчы ў цудоўны майскі дзень пасля здымак фільма “Знішчальнікі” Алейнікаў і Андрэеў як мае быць “адпачылі” ў кіеўскім рэстаране на Крашчаціку. Потым няшпешна

пайшлі ў бок сваёй гасцініцы. Але — не дайшлі. Хутка іх размарыла неадольная стома, і тады Андрэеў са словамі: “Пецця, камандую: “Адбой!” — нагой разбіў вітрыннае шкло мэблевага магазіна. Зайшлі ўнутр. Пабачылі акуратна прыбраны ложак. На падушках — украінская вышыўка, на стале побач — расшыты рушнік. Артысты без лішніх словаў дзелавіта размясціліся на шырокім ложку і задалі храпака. Ачунялі ў міліцэйскім КПЗ. Малады дзяжурны, які ўбачыў перад сабой знакамітых артыстаў, папрасіў прабачэння, паведаміў па тэлефоне свайму начальніку і пачаў складаць пратакол. “А вось і не складзеш!” — басам заявіў Андрэеў і адным махам выпіў чарнілы з чарнільніцы. Такім своеасаблівым чынам “пахмяліўся”. Пакуль шукалі новыя чарнілы, у КПЗ тэрмінова прыехаў на матэрыяле з льюлькай начальнік аддзялення са сваёй сям’ёй. Хіба можна прапусціць такі гістарычны момант, калі перад табой два самыя знакамітых кінаартысты! І пачаўся імправізаваны творчы вечар, які плаўна перайшоў у працяг банкета. Кампанія весела распявала песню трактарыста Саўкі “Здравствуй, милая моя...”, а Андрэеў паказваў усім свае моцныя біцпсы: “Гэта рука рабочага чалавека! Я некалькі гадоў прапрацаваў на заводзе слесарам-электрамонтёрам, і ведаю, што такое рабочая жылка...” І далей распавядаў, як самы блізкі сябра Пётр Алейнікаў, які ў гэты момант наліваў сабе віно, пазнаёміў яго з будучай жонкай, Галінай Васільеўнай, дачкой самога камісара міліцыі... І тут Алейнікаў удакладніў: “Так, была такая справа. Аднойчы ехалі мы з Борам у тралейбусе, тут жа, у Кіеве. Загаварылі пра жаніцбу. Я і кажу сябру: “Ну якая дурніца за цябе пойдзе, за такую глыбу, за лапця вясковага?” А ён мне ў адказ: “А вось ажанюся з першай жа дзяўчынай, якая ўвойдзе ў гэты тралейбус!” Я, канешне, ад смеху зайшоўся. Але тут на прыпынку ўвалілася моладзь, і сярод гэтага натоўпу — сімпатычная такая дзяўчына. Бора адразу — да яе. А тая — у чырвань. Яшчэ б: сама жывая кіналегенда да яе падваліла! Скочылася тым, што Бора настойліва ўзяўся яе праважаць. А хутка згулялі вяселле, на якім я быў сведкам...” Канешне, усе слухалі маналог Алейнікава з адкрытымі ртамі і ніхто не ўспомніў ні пра разбітую вітрыну, ні пра чарнілы, ні аб пратаколе...

А вось выпадак з іншай “операй”. Здымалася прыгодніцкая карціна “Здарэнне ў вулкане” па сцэнарыі Восіпа Брыка і Міхаіла Разанфельда. Рэжысура была Яўгена Шнэйдара. Але з самага пачатку стала ясна — фільм атрымаецца прывальным. Сцэнарый — нікчэмны, сожэт надуманы, персанажы хадзюльня, безаблічныя. Алейнікаў здымаўся ў ролі матроса Шаталава. Побач — артысты Лідзія Смірнова і Андрэй Файт, сурэжысёры — Леў Куляшоў і Аляксандра Халова. І знята было ўжо больш за палову карціны. Аднак усё ішло не так. Увогуле, Алейнікава гэта абрыдла. Праўда, Яўген Шнэйдар штосьці імкнуўся выціснуць з фільма, але акрамя сварак на

пляцоўцы, нічога не атрымлівалася. Паміж ім і Пятром Алейнікавым сваркі ўзніклі асабліва часта і па ўсім выпадку. Нарэшце, пасля здымак чарговага эпизода, Алейнікаў у нумары ялцінскай гасцініцы не вытрымаў, пры людзях спусціў штаны, павярнуўся да рэжысёра спінай і сказаў: “Вось ты хто, а не рэжысёр!” Пасля чаго пакінуў здымачную пляцоўку. Шнэйдара гэта, канешне, абурыла. І ён тут жа тэлеграфаваным у Маскву пра брыдкі ўчынак акцёра. Хутка адтуль прымчалася спецыяльная камісія, якая запатрабавала ў Алейнікава неадкладна і прынародна папрасіць прабачэння ў рэжысёра, інакш справу накіруюць у суд. Пётр Мартынавіч доўга ўпіраўся, але ўсё ж падаўся назад. Здымкі карціны скончылі, аднак, творам мастацтва яна так і не стала.

У 1945 годзе рэжысёр Аляксандр Файнцымер здымаў “Марскі батальён”. Алейнікаў павінен быў сыграць ролю старшыні Пятра Якаўлева. Раніца. Усё падрыхтавана да рэжысёрскай каманды: “Матор!” Увесь акцёрскі склад у зборы. Але Алейнікава няма. Чакаюць. Няма. Паспалі ў гасцініцу. А там, у нумары, заспелі такую карцінку: моцна выпіўшы, Алейнікаў гане з рэменем таксама нейкую п’яную кабету, якая равала на ўсё горла. Давялося выклікаць маракоў, каб тая ўціхамірылі раз’юшанага артыста і прывялі яго ў парадак. Але рэжысёр на гэта раз дароваў Алейнікава, не здаў у міліцыю, не пісаў скаргу ў “інстанцыі”, як Шнэйдар, і Пётр Мартынавіч паспяхова дапрацаваў да канца. Дарэчы, заслужаны дзеяч мастацтваў БССР (з 1934 года) Файнцымер на “Беларусьфільме” зняў разам з Уладзімірам Корш-Сабліным “Канстанцін Заслонаў”, а таксама з’яўляецца аўтарам папулярных кінастужак “Паручнік Кіжэ”, “Катоўскі”, “Овад”, “Трактар на Пятніцкай”, “Дзяўчына з гітарай”.

Вядомы музычны адміністратар, імпрэсарыя ды паэт-песеннік Павел Леанідаў прыгавдаў такую журботную споведзь акцёра: “Мне піць нельга. Хаця, разумеш, калі я своечасова не вып’ю — мне хана: задыхнуся я. У мяне, калі тэрмін прапушчу, задышка жудасная, як у астматыка, а вып’ю — і аддыдзе, адхлыне. У мяне, разумеш, у душы — бяда, не прадыхнуць, не перакрочыць, не перамахнуць. Бора Андрэеў — вось які здаровы, а з мяне што ўзяць? Іншы раз думаю: няўжо адзін я такі шалапутны ды неразумны, а пагляджу на вуліцу ці ў залу — і бачу, што ўсім дыхаць няма чым, усім, але яны дурні, трываюць, а я п’ю і не трываю...”

Самае дзіўнае тое, калі верыць хірургу Баснеру, пасля смерці акцёра печань Алейнікава аказалася цалкам здаровай! Дык што ж, алкагалізм Алейнікава — міф? Плёткі? Паклёпы зласпівуцаў ці аматараў “смажанага”? Урач сцвярджаў, што акцёр проста (такі быў арганізм) п’янеў з двух-трох кілішкаў спіртнога. Мо і так — не ведаю, хаця такая выпадкі сустракаў сярод маіх знаёмых...

Працяг чытайце ў наступных нумарах.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. Леніна, 20.
Тэл.: 327 45 62.

Экспазіцыі:

- "Мастацтва Беларусі XII — XVIII стст."
- "Мастацтва Беларусі XIX — пач. XXI стст."
- "Мастацтва Беларусі XX — пач. XXI стст." (У рамках экспазіцыі дзейнічае выстава **"Вялікая Айчыная вайна ў мастацтве"**, прысвечаная 70-годдзю Вялікай Перамогі.)
- "Мастацтва Расіі XVIII — пач. XX стст."
- "Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст."
- Рээкспазіцыя залы беларускага мастацтва 1940 — 1980-х гадоў **"Вайна і Перамога ў творчасці мастакоў XX стагоддзя"**.

Выставы:

- **"Героіка і лірыка мінулага стагоддзя"** — рускі жывапіс са збору музея — да 25 мая.
- Сумесная выстава іспанскага мастака Дуйлія дэ Хенара і беларускага скульптара Сяргея Парцянкава — да 16 мая.
- Выставачны праект **"Vita-Ludi-Veritas"**, у якім прымаюць удзел тры беларускія мастакі: Уладзімір Тоўсцік, Алена Шлегель і Уладзімір Ганчарук — да 26 мая.
- Выстава твораў Мікалая Мішчанкі **"Рэальнасць чуйнай цішыні"** — да 20 мая.
- Выстава адной карціны. Уладзімір Кожух. **"Белае на чорным. Чорнае на белым"** — да 23 мая.
- Выстава **"Рэальнасць без падабенства"** да 90-годдзя дня нараджэння майстра абстрактнага жывапісу, сцэнографа Аляксандра Салаўева — да 30 мая.
- **"Ноч музеяў-2016"** — 21 мая з 19.00 да 00.00 пройдзе акцыя "Музей учора + заўтра".

Філіялы Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь

МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ. КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА І-Й ПАЛОВЫ XIX ст."

г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а. Тэл.: 327 88 78.
Пастаянныя экспазіцыі:

- "Інтэр'еры шляхецкай сядзібы".
- "Жыццё і творчасць Валенція Ваньковіча".
- "Сядзібны партрэт XVII — сяр. XIX стст."
- Выстава "Жыццё і творчасць Мельхіёра Ваньковіча" — да 30 жніўня.

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА Ў В. РАЎБІЧЫ

Спарткомплекс "Раўбічы", Мінскі раён. Тэл.: 507 44 69.
■ Пастаянная экспазіцыя.

ТЭАТРЫ**НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЕТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ**

г. Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1. Тэл./факс: 334 11 56.

- **15 — "Аіда"** (опера ў 4-х дзеях) Дж.Вердзі.
- **16 — "Тамар"** М.Балакірава, **"Шахразада"** М.Рымскага-Корсакава (балеты ў адной дзеі).
- **17 — "Травіята"** (опера ў 3-х дзеях) Дж.Вердзі.
- **18 — "Маленькі прынец"** (балет у 2-х дзеях) Я.Глебава.
- **19 — "Макбет"** (опера ў 3-х дзеях) Дж.Вердзі.
- **20 — "Спартак"** (балет у 3-х дзеях) А.Хачатурана.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. К.Маркса, 12.
Тэл.: 226 09 22.
■ **Экспазіцыі:**
■ Абноўленая экспазіцыя **"Старажытная Беларусь"**.
■ "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы".
■ "Мастацтва ў гарадской культуры. XIX — XX стст."

Выставы:

- Выставачны праект **"Гандаль Беларусі на шлях гісторыі"** — да 1 чэрвеня.
- Выстава **"Баявыя нагалоўі засцерагальнага ўзбраення і харугвы беларускіх зямель XI — XVII стст."** — да 10 чэрвеня.
- Інавацыйны выставачны праект 3D карцін **"Ілюзорыум"** — да 3 ліпеня.
- Выстава **"ЭКСПІРЫМЕНТУС"** — незвычайная экспазіцыя прыбораў і прылад, якія дэманструюць фізічны бок разнастайных і дзіўных па прыгажосці з'яў, — да 3 ліпеня.
- Выстава плакатаў часоў Вялікай Айчычнай вайны — да 26 мая.
- Выстава фотамастака Марыны Баццоковай **"Сула. Непарыўнае"** — з 18 мая да 11 верасня.
- Фотавыстава Наталлі Дорах **"Палешукі"** — з 16 да 29 мая.

Філіялы Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь

ДОМ-МУЗЕЙ І З'ЕЗДУ РСДРП г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а. Тэл.: 290 68 47.**Экспазіцыі:**

- "Мінск губернскі ў канцы XIX — на пачатку XX стст."
- "І з'езд РСДРП у асобах".
- "Жандарскі вышук у царскай Расіі".
- "Гісторыя Дома-музея І з'езду РСДРП".
- Інтэрактыўная выстава **"Вар'яцкая лабараторыя"** — да 3 ліпеня.

МУЗЕЙ СУЧАСНАЙ БЕЛАРУСКАЙ ДЗЯРЖАЎНАСЦІ

г. Мінск, вул. К.Маркса, 38.
Тэл.: 327 46 12.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Выстава **"Шматвектарнасць знешняй палітыкі Рэспублікі Беларусь"**.

МУЗЕЙ ПРЫРОДЫ І ЭКАЛОГІІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. К.Маркса, 12.
Тэл.: 237 46 94; 291 99 51.
■ **Экспазіцыі:**
■ "Геалогія і палеанталогія".
■ "Сезонныя змены".
■ "Вадаёмы і насельнікі прыбярэжных раслін".
■ "Хвойны тып лесу і насельнікі змяшанага лесу".
■ "Насельнікі ліставога і змяшанага лесу".
■ "Ахоўныя прыродныя ўчасткі, рэдкія віды жывёл".

г. Мінск, вул. Казінца, 117 (будынак кінатэатра "Электрон"). Тэл.: +37529 123 60 53.
■ Выстава **"Лукамор'е"** (фігуры, якія рухаюцца) — да 1 чэрвеня.
■ Выстава **"Экзатычныя**

ЗАСЛУЖАНЫ КАЛЕКТЫЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ "РЭСПУБЛІКАНСКІ ТЭАТР БЕЛАРУСКАЙ ДРАМАТУРГІІ"

г. Мінск, вул. Крапоткіна, 44.
Тэл./факс: 334 60 08.

- **14 — "Дзённік паэта (Інтымны дзённік)"** (гісторыя кахання і здрады) С.Кавалёва.
- **15 — "Сусветныя хіты. Шоу Бетельгейз"** (канцэрт).
- **16 — "Адэль"** (гісторыя кахання) Я.Таганавя.
- **17 — "Любоў людзей"** (трылер) Д.Багаслаўскага.
- **18 — "Нязваны госьць"** (сямейная меладрама) С.Бартохавай.
- **19 — "Дажыць да прэм'еры"** (камедыя) М.Рудкоўскага.

жывёлы свету" — да 5 верасня.
■ Незвычайны атракцыён – **"Стужачны лабірынт"** — да 31 снежня.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ТЭАТРАЛЬНАЙ І МУЗЫЧНАЙ КУЛЬТУРЫ

г. Мінск, Музычны зав., 5.
Тэл.: 220 26 67.
■ **Пастаянныя экспазіцыі:**
■ "Вытокі тэатральнай і музычнай культуры на беларускіх землях".
■ "Музычная і тэатральная культура Беларусі ў X — XIX стст."
■ "Беларуская музычная культура XX ст."
■ "Музычная і тэатральная культура Беларусі XX ст."
■ Выстава **"Беларускія землі на геаграфічных картах XVI — пач. XXI ст."** — з 17 мая.

ГАСЦЁЎНА УЛАДЗІСЛАВА ГАЛУБКА

г. Мінск, вул. Стравіленская, 14. Тэл.: 286 74 03.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ **Майстар-класы:**
■ **Дэкупаж** для творчых дзяцей і падлеткаў ад 5 да 14 гадоў — кожную суботу аб 11-й.
■ **Выставы:**
■ **"Аўтамабіль на далоні"**.
■ Выстава прыватнай калекцыі Вікторыі Катарне **"Магія свецак"** — да 27 мая.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКАГА КІНО

г. Мінск, вул. Свядлова, 4.
Тэл.: 327 10 75.
■ **Экспазіцыя:**
■ "Беларускі кінематограф як нацыянальная каштоўнасць".
■ Міжнародная выстава дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва **"Фарбы душы"** (унікальныя ўпрыгажэнні, аксэсуары і адзенне ручной работы) — да 29 мая.
■ Выстава **"Таямніцы часу XVIII-XIX стст."** (гадзіннікі ў інтэр'еры) — да 5 чэрвеня.

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ
г. Мінск, пр-т Пераможцаў, 8.
Тэл: 327 11 66; 203 07 92.
■ *Музей працуе:*
пн. — выхадны, аўт. — нядз. — ад 10-й да 18-й, сер. — ад 12-й да 20-й.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Выстава **"Сляды вайны..."** — з 19 мая да 18 ліпеня.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК "НЯСВІЖ"

г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19.
Тэл.: (8-01770) 2 06 60, 2 06 02; + 37529 551 80 51, +37529 190 31 49.
■ **Палацавы ансамбль**
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Выстава **"Археалагічныя знаходкі палаца вялікіх князёў літоўскіх. Штодзённасць Віленскага двара"** з фондаў Музея-палаца вялікіх князёў літоўскіх (Вільня) — да 11 верасня.
■ Выстава **"Гарады і мястэчкі Беларусі на паштоўках пачат-**

- **20 — "Фінт-Круазз"** (дзе сучасныя камедыі) Д.Багаслаўскага, В.Красоўскага.
- **21 — "Французскія каникулы"** (тэатральны канцэрт).

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ АКАДЭМІЧНЫ МУЗЫЧНЫ ТЭАТР

г. Мінск, вул. Мяснікова, 44.
Тэл.: 200 81 26.
■ **14 — "Дуброўскі"** (мюзікл у 2-х дзеях) К.Брэйтбурга.
■ **15 — "Прыгоды Кая і Герды"** (мюзікл для дзяцей і дарослых у 2-х дзеях) Г.Шайдулавай. Пачатак у 11.30.
■ **15 — "Тысяча і адна ноч"** (балет у 2-х дзеях) Ф.Амірава.
■ **16 — "Адночы ў Чыкага"** Дж.Стайна,

ку XX ст." — да 12 чэрвеня.
Ратуша
■ Пастаянная экспазіцыя.

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"

г.п. Мір, Карэліцкі раён, Гродзенская вобласць.
Тэл.: (8-01596) 2 82 91, (8-01596) 2 82 70.
■ Пастаянная экспазіцыя.

■ Выстава **"Уецца веер акрылены"** — да 5 верасня.
■ Выстава **"Скарбы князёў Радзівілаў у скарбніцы Мірскага замка"** — да 28 мая.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ ЯКУБА КОЛАСА

г. Мінск, вул. Акадэмічная, 5.
Тэл.: 294 91 96.
■ **Экспазіцыі:**
■ **"Якуб Колас. Жыццё і творчасць"**.
■ Інтэрактыўная гульня **"Таямніцы дома Песняра"**.
■ Тэатралізаваныя экскурсіі па казках, апрацаваных Якубам Коласам для школьнікаў малодшага ўзросту.
■ Музейна-педагагічны праект **"Крочым у школу разам з Коласам"**.

Акцыі:

- **"Самы лепшы дзень"** (дзень нараджэння ў музеі).
- Віншаванне ад музея, фотасесія **"У дзень вяселля — у музей!"** (па папярэдняй дамоўленасці).
- Музейная творчая майстэрня.
- Стацыянарная выстава **"У вяхлях няспынага руху: аўтамабільнымі шляхамі Коласа"** — з 18 мая.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ

г. Мінск, вул. Янкі Купалы, 4.
Тэл.: 327 78 66.
■ **Экспазіцыі:**
■ Пастаянная экспазіцыя **"Шляхі"** з праглядам роліка ў 3D-фармаце і інтэрактыўнай зонай для дзяцей **"Хлопчык і лётчык"**, галаграфічным тэатрам.
■ **Акцыі:**
■ Інтэрактыўныя музейныя праграмы **"У пошуках папараць-кветкі"**, **"Вячоркі"** для ўсіх катэгорый наведвальнікаў.
■ Выстава **"Ісці супольна праз усё жыццё"** (да 100-гадовага юбілею вячання Янкі Купалы і Уладзіславы Станкевіч) — з 18 мая.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ГОРАДА МІНСКА

г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10. Тэл.: 321 24 30.
■ 18 мая а 16-й гадзіне ў чатырох філіялах музея адбудуцца адукацыйныя прэзентацыі музейных экспанатаў.

Філіялы Музея гісторыі горада Мінска

ГАРАДСКАЯ МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ ТВОРАЎ Л.Д. ШЧАМЯЛЁВА
г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10. Тэл.: 321 24 30.
■ **Экспазіцыя:**
■ **"Жыццёвы і творчы шлях народнага мастака Беларусі Леаніда Шчамялёва"**.

Г.Мілера, Дж.Кандэра і інш.
■ **17 — "Баль у Савое"** (аперэрта ў 2-х дзеях) П.Абрахама.
■ **18 — "Мая жонка — ілгуння"** В.Вільна, В.Лукашова.
■ **19 — "Юнона" і "Авоь"** (рок-опера) А.Рыбнікава.
■ **20 — "Шклянка вады"** (мюзікл у 2-х дзеях) У.Кандрусевіча.

БЕЛАРУСКІ ТЭАТР "ЛЯЛЬКА"

г. Віцебск, вул. Пушкіна, 2.
Тэл.: (8-0212) 36 32 50.
■ **14 — "Піліпка і Ведзьма"** (казка для дзяцей ад 5 год) С.Кавалёва. Пачатак аб 11-й.
■ **15 — "Асцярожна, Соня!"** А.Усачова. Пачатак аб 11-й.
■ **21 — "Умка"** Ю.Якаўлева (для дзяцей ад 3 гадоў). Пачатак аб 11-й.

■ Выстава твораў Віктара Шматава, Уладзіміра Кожуха, Віктара Барабанцава **"Зямля адчужэння"**, примеркаваная да 30-й гадавіны трагедыі на Чарнобыльскай АЭС, — да 22 мая.

МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ МІХАІЛА САВІЦКАГА

г. Мінск, пл. Свабоды, 15.
Тэл.: 321 24 30.
■ **Экспазіцыі:**
■ **"Мастак. Грамадзянін.Герой"**. Прысвечана Герою Беларусі, народнаму мастаку СССР і Беларусі, ганароваму грамадзяніну г.Мінска Міхаілу Савіцкаму.
■ Рэканструкцыя інтэр'ераў былога сядзібнага дома **"Мінск губернскай шляхецкі побыт"**.
■ Выстава **"Год скульптуры"** Беларускага саюза мастакоў — з 17 мая да 5 чэрвеня.

МІНСКАЯ ГАРАДСКАЯ РАТУША

г. Мінск, пл. Свабоды, 2а.
Тэл.: 321 24 30.
■ **Экспазіцыі:**
■ **"Мінск у гістарычнай прасторы. Картаграфічны кабінет"**.
■ **"Мінск сярод сяброў. Гарады-пабрацімы сталіцы Беларусі"**.

МУЗЕЙ "ЛОШЫЦКАЯ СЯДЗІБА"

г. Мінск, праезд Чыжэўскіх, 8.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Выстава **"Нараджэнне гуказапісу"** — да 9 ліпеня.

ФЛІГЕЛЬ ЛОШЫЦКАГА СЯДЗІБНА-ПАРКАВАГА КОМПЛЕКСУ

г. Мінск, праезд Чыжэўскіх, 10.
Тэл.: 285 18 86.
■ **Экспазіцыя:**
■ **"Кола часу"** — прадметы гарадской і сялянскай культуры кан. XIX — сяр. XX стст.
■ Выстава **"Мастацкія палотны "Мінскае палатно-Пакроў"** (мастацкія палотны, рушнікі, швейныя машыны).

ЭКСПАЗІЦЫЯ "КАРЭТНАЯ"

г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 18. Тэл.: 321 24 30.
■ **Экспазіцыі:**
■ "Сані • вазок; каляска • брычка; карэта • вупраж" (пастаянная экспазіцыя па гісторыі гужавога транспарту хыхароў Мінска XIX - пачатку XX ст.).
■ Віртуальная гульня **"Карэтны майстар"**.

АРТ-ГАСЦЁЎНА "ВЫСОКАЕ МЪСТА"

г. Мінск, вул. Герцэна, 2а.
Тэл.: 321 24 30.
■ Выстава твораў Уладзіслава Пятручыка **"Маімі вачыма"** — да 29 мая.

ГОМЕЛЬСКІ ПАЛАЦАВА-ПАРКАВЫ АНСАМБЛЬ

г. Гомель, пл. Леніна, 4.
Тэл.: (8-0232) 74 19 11.

Цэнтральная частка палаца
■ **Экспазіцыі:**

- **"Культавыя прадметы"** ("Дамавая царква", паўночны рызаліт палаца).
- **"Чырвоная гасцёўня"**.
- **"Зала ўрачыстых прыёмаў"**.
- **"Адкрытае захаванне археалагічнай калекцыі музея"**.
- **"Старажытная гісторыя Гомельшчыны"** (археалагічная экспазіцыя).
- **"Жылы інтэр'ер канца XIX — пачатку XX стст."**.
- **"Свет прыроды"** (выставы "Загадкавыя фантазіі мора" і "Жывёльны свет Гомельшчыны") (грот палаца).
- **Выставы:**
■ Інтэрактыўная выстава з Рыміні (Італія) **"Усё жыццё ў адным ровары"** — да 6 чэрвеня.
- Выстава **"Беларусь. 30 гадоў пасля Чарнобыля"** — да 15 мая.
- Выстава жывапісных работ Вольгі Капачовай **"Гарадская архітэктура"** — да 29 мая.
- Выстава **"Скрыня Пандоры. Фантастычны свет Сяргея Парцянкава"** — з 14 мая да 17 ліпеня.
- **Вежа палаца**
■ **Экспазіцыя:**
■ **"Уладальнікі Гомельскага**

палаца Румянцавы і Паскевічы"

■ **Выставы:**
■ Выстава **"Мудрая думка"** — выданні ўсходняй літаратуры (фонд мініяцюр) другой паловы XX ст. — да 29 мая.
■ **"Родны край, навек любімы"** — мастацка-адукацыйны праект, прысвечаны творчасці гомельскіх мастакоў (з фондаў музея), — да 31 ліпеня.
■ *Паўночнае крыло палаца*
■ **Экспазіцыя:**
■ **"Свет звяроў Гомельшчыны"**.
■ Выстава **"Выстава экзатычных жывёл."**

■ *Зімовы сад*
■ **"Свет субтрапічных раслін і жывёл"**.

ГОМЕЛЬСКІ АБЛАСНЫ МУЗЕЙ ВАЕННАЙ СЛАВЫ

г. Гомель, вул. Пушкіна, 5.
Тэл.: (8-0232) 77 57 41.

- Пастаянная ваенна-гістарычная экспазіцыя.
- Пастаянная выстава тэхнікі на адкрытай пляцоўцы.
- На тэрыторыі працуе пнеўматычны цір.
- **"Музей крыміналістыкі"**.
- Выстава **"Па праве Памяці"**, прысвечаная Чырвонай арміі, з фондаў музея.
- Выстава **"Зброя для моцных духам"**.

ЛІДСКІ ГІСТОРЫКА-МАСТАЦКІ МУЗЕЙ

г. Ліда, вул. Перамогі, 37а.
Тэл.: (8-0154) 53 50 64.

- Экспазіцыя **"Прырода Лідчыны"**.
- **"Сучаснае мастацтва краю"** (жывапіс, графіка, скульптура, мастацкае шкло).
- **Выставы:**
■ Выстава **"Майстэрня заслужанага дзеяча мастацтваў Беларусі, сябра Саюза мастакоў Беларусі Уладзіміра Мурахвера"**
■ **"Вядзём пачатак мы ад Гедыміна..."**.
- Мемарыяльны пакой **Валянціна Таўлая**.
- Выстава з прыватнага збору А.Фішбайна **"Рэчы побыту канца XIX — пачатку XX стст."**.
- Музейна-вобразная зала **"Хрушчоўка 60-х"**.
- Выстава **"Вайны свяшчэнныя старонкі"**
- Выстава **"Надзейны шчыт краіны"**
- Выстава **"Падарожжа ў гарадскі і сельскі побыт"**.

ІЎЁЎСКІ МУЗЕЙ НАЦЫЯНАЛЬНЫХ КУЛЬТУР

г. Іўе, вул. 17 верасня, 9
тэл. 801595- 2-68-96
■ Экспазіцыя **"Пад адзіным небам праз стагоддзі"** ("Карэннае насельніцтва Іўеўшчыны", "Беларускія татары").
■ Выставы **"Яўрэйскі квартал"**, **"Доўгія вёрсты вайны"**.
■ Персанальная выстава ікон Ядзвігі Сянько.
■ Прадстаўленні лячэчнага тэатра "Батлейка", паслуга "Дні нараджэння ў музеі".

ГАЛЕРЭІ**"УНІВЕРСІТЭТ КУЛЬТУРЫ"**

г. Мінск, пл. Кастрычніцкая, 1.
Тэл.: 327 26 12.

- Фотавыстава **"Усе дарогі вядуць у... Італію"** — да 15 мая.
- **ПАЛАЦ МАСТАЦТВА**
г. Мінск, вул. Казлова, 3.
Тэл./факс: 290 60 10.
■ Арт-праект **"Семечкі"** — да 15 мая.
- Выстава **"Таму што..."** (арт-аб'екты і інсталяцыі, створаныя беларускімі мастакамі, дызайнерамі, архітэктарамі) — з 18 мая да 8 чэрвеня.